

Wək Mìn **Wək Mìn Rəha Aposol Mìn** **Nəghatən əkuəkır rəha naoa u** **Wək Mìn**

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. Afın e “Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Luk” o nıtunən məmə Luk in pah.

?Təməte tatuwın kəm pah? Luk təməte naoa u tatuwın kəm in kit, nərgın u Teofilas, etəm kitıəh əm itəm Luk təməte naoa u “Namnusən Təwır Itəm Luk Təməte” tatuwın kəm in. Nərig u, nıpətın təmə, “Etəmim itəm tokeike Uhgın.” Luk təməte naoa u tatuwın kəm suah u, məto in tıtun məmə Iaihlua tepət okotafın mìn.

? Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa mìn rəha Namnusən Təwır koatəghat-in nəmegəhən ne nımısən rəha Iesu. Naoa u tatən-iarəp məmə nıməfak təmahro mətuoun. Naoa u məsın tatəghat-in təpət e wək rəha Pita, kən məsın mìn tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təməte naoa u o naka? Luk təməte naoa u matən məmə nıməfak təmahro mìn nulan mətuoun, kən otahro mìn nulan nıməfak otatəwiə. Kən e naoa u, kitat okotehm məmə iəfak mìn okotahruhalpın nəghatən kəm netəm Isrel ne netəm Iaihlua mìn itəm kotalkeike məmə okotıtun nəukəti nahatətəən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmə kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmə Luk ne Pol kiolkeike məmə netəmim rafın itəm Rom tatərəməre elat, ilat okotən nıpahrienən e Iesu.

*Uhg'in təmən məmə otahl-ipa
Narm'in rəhan*

¹ Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aupən, eməte nolən mīn rəha natimnat rafin itəm Iesu təmatol ne matəgətun netəmim lan. ² Naoa əh tatən-iarəp nian Iesu təmətuoun rəhan wək mətəarus Uhg'in təmīləs matuwīn e Nego e Neai. Mətə aupən, təməsuwīnən əh e Nego e Neai, Narm'in Rəha Uhg'in təmətəsitə lan məmə otəgətun rəhan aposol* mīn. ³ E nian təməmegəh mīn e nīmīsən, nian tepət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitīəh kitīəh e nian foti, kən matol əp in kəm ilat məmə okotitun məmə in təməmegəh pahrien e nīmīsən. Kən e nian mīn əh, təmatəgətun ilat e nərəməərən rəha Uhg'in. ⁴ Nian Iesu təmətətig əh ilat mīn ilat, in təmən-ipən nəghaten kit kəm ilat məmə, “Itəmat onəsotaupənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətətig motətəarus onəkotos Narm'in Rəha Uhg'in, u rəhak tata tīnəmən-īəkīs rəkīs məmə otos-īpīnə kəm itəmat, tahmen mīn məmə inu io iatən-īpīnə kəm itəmat. ⁵ Aupən Jon təmatol baptais e netəmim e nəhau, mətə otəsuwəhən, Uhg'in in otol baptais etəmat e Narm'in Rəhan.”

Uhg'in təmīləs Iesu muwīn e Nego e Neai

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm Iesu Kristo təmahl-ipa o nən-iarəpən rəhan nəghatən. Nian nakotafin nəghatən əh “aposol” e naoa u, nīpətīn tən məmə netəmim tuelef rəha Iesu u kəmotaliwək ilat mīn. Kən e naoa u, Pol təmən məmə in mīn aposol kit rəha Iesu, mətə in təməsaliwəkən ilat netəmim tuelef mīn əh. Naoa əh, in tatəghat tepət e aposol mil, Pita ne Pol. **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11

⁶ E nian mīn əh, itəm aposol mīn kəmotatig ilat Iesu, kəmotətapəh ron məmə, “? İərəmə, tīnuwa e nian ətuatip əh-roiu məmə ik onəkol kitat netəm Isrel okotərəməmə mīn e nītən mīn rəhatat, o kəp?” ⁷ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nian mīn rəha natimnat mīn əh, Uhgīn təməhluaig-in otəmat, okol itəmat nəsititunən. Rəhak tata pīsīn əm, in tīnītəpun rəkis e rəhan nəsanənən. ⁸ Məto e nian Narmīn Rəha Uhgīn otuwa matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onokotəkəike motuwīn motən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikīn mīn əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikīn mīn rafīn e nətueintən.”

⁹ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgīn təmīləs-irəkis in tīnər matuwīn e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpīn, kən ilat kəməsotəplan mīnən. ¹⁰ Nian kəmotitagpər əh e neai moategəs-in, roiu agīn-əh, suah mil kəiu kəmian e natimnat ruən kəmuət-arəpa muətul ilugīn elat, ¹¹ kən muən-ipən kəm ilat məmə, “! Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikīn-u moatətagpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgīn təmīləs-irəkis otəmat mīləs mər matuwīn e neai, in otəpanitəlig-pa mīn tahmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwīn.”

Aposol mīn

¹² Kən aposol mīn kəmotiet e nītot u katən məmə, Nītot Rəha Nīg U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmə in isəu pik, in iuəhkīr əm. ¹³ Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwīn e nīpəgnoa nīmə kit

1:6: Luk 24:21 **1:7:** Mak 13:32 **1:8:** Mat 28:19; Luk 24:48

1:11: Mat 26:64; Luk 21:27 **1:12:** Luk 24:50-53

əpəh ilis lan itəm koatətiḡ ikin. Aposol min əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot,† kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴ Netəm min əh ne nıpitan min, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu min, ilat koatuwa moatəfak kitiaḡ nian tepət.

Etənim itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tinuwa minuwın rəkis, kən netəm min u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiaḡ. İlat tepət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəḡhat kəm ilat məmə, ¹⁶ “Piak min ne winik min. Nəḡhatən rəha Naoa Rəha Uḡin otəkəike muwa mol nıpahrienən lan, itəm nuwəh aıpən Narmin Rəha Uḡin təmos-ıpən nəḡhatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-ıarəp suah u Jutas məmə in otit netənim motuwın kaskəlim Iesu. Kən nəḡhatən əh tinuwa əh-roiu minol nıpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat min kitiaḡ əm. Kən in rəhan əh-ikin wək itəm təmatol mətasitu etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtin nəptən kit e məni u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmiet morin kən kəhap nərpın nisgan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəḡhatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəḡhatən ikin məmə, “Akeltama,” nıpətın u məmə Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmə, “E Naoa Rəha Napuən Min, nəḡhatən kit tatən məmə, ‘Təwir məmə rəhan nimə tatətul əpnəpın əm, okol etənim kit təsatıḡən ikin.’

† **1:13:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **1:13:** Mat 10:2-4 **1:16:** Sam 41:9 **1:18:** Mat 27:3-8 **1:20:** Sam 69:25; 109:8

“Kən nəghatən kit mīn tatən min-nulan məmə,
 ‘Təwīr məmə etəm pīsin kit otuwa mos nəmeen
 mōl wək rəhan.’

21-22 “Kən tol nəhlan, okotəkəike kīlesipər suah
 kit itəm təmehm e nīganəmtin nəmegəhən rəha
 Iesu e nīmīsən, kən in otuwa mīn mehm kitat
 məmə otən-iarəp Iesu məmə in Iərəməərə rəhatat.
 Suah u, in suah kit itəm kitat min kəmoatan
 aupən e nian mīn u itəm Iərəməərə Iesu tāmətaliwək
 lan. Suah un in suah kit itəm tāmətatiḡ nian Jon
 tāmətən-iarəp nəghatən rəha nolən baptais etəm,
 muwa mətəarus-pən nian itəm Uhgīn təmos-irəkis
 Iesu o kitat mīlās mər muwīn e Nego e Neai.”

23 Kən ilat kəmotən-iarəp nərgi etəmim kəiu, kit
 nərgin u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pas-
 apas o Jastas, kən kit mīn, nərgin u Matias. 24 Kən
 ilat kəmotəfak motən məmə, “Iərəməərə, ik nəkitun
 niki netəmim rafin. Ik asitu etimat məmə suah
 mīl u, in pəhrūən ik nīnəmitəpun rəkis 25 məmə
 otaskəlīm wək u rəha aposol itəm Jutas təmapəs
 məmə otuwīn e suatip itəm tərət, iman ətuatip
 ikin.” 26 Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturin
 kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun
 məmə pah otos wək əh, kən nərgi Matias təmiet.
 Kən ilat kəmotiləs-ipən Matias məmə in aposol kit,
 kən roiu tīnol mīn tuelef aposol ilat rafin.

2

Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa e nəmegəhən rəhalat

1 E nian rəha Pentekos, * lafet kit rəha noanol mīn
 rəha Isrel, netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu

1:21-22: Mak 1:9; 16:19; Jon 15:27

* 2:1: Pentekos: Əplan e

tiksonari.

kəmotuwa kitiəh. ² Kən roiu aġin mīn, kəmotəto nat kit təmisi-pər e neai tahmen e nīmətag asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotəto təmuwa mər rafin e nīpəġnoa nīmə itəm koatəpələh ikin. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nīġəm təmuəp. Kən ləpləpin nīġəm mīn əh, kəmotiwīġ motan ahmen-in netəmim rafin itəm koatəpələh əh imə. ⁴ Kən ilat rafin, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa marioah mətatīġ elat, kən mīnos-ipən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kinoatəġhat e nəġhatən ik pişin mīn.

⁵ Kən noanol mīn neen əh-ikin rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgīn. İlat kəmotisi-pən ik pişin pişin mīn məto kotatīġ Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotəto nəġhatən mīn əh, netəmim tepət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pik məto-inu kəmotəto nəġhatən mīn rəhalat itəm netəm mīn əh koatən. ⁷ Kəmotaut pik aġin kən motən məmə, “! Ei! ? Netəm Kalili əm əh koatəġhat, o kəp? ⁸ ? Tahro kitat rafin koatəto rəhatat nəġhatən mīn itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kitat u netəm ik pişin pişin mīn tepət. İkin-u netəm Patia əh-ikin, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatosia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm İjip, ne netəm Lipia e nīkalin-pən əh Saerin ikin, ne netəm Rom, neen noanol ətuatip rəha netəm Isrel, neen netəm pişin məto koatəfak kəm Uhgīn, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Məto kitat rafin kəmotəto ilat koatən nat asol itəm Uhgīn təmol e nəġhatən ik pişin mīn rəhatat.” ¹² Narmilat təmiwīġ pik, rehalat-kapə

2:1: Lev 23:15-21; Dut 16:9-11
16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6

2:3: Mat 3:11

2:4: Mak

təmikə, kən kəmoatətapəh olat mīn məmə, “!Ei! ? Naka u tol nulan?”

¹³ Məto neen kəmotalah-əmnu ilat, motən məmə, “Nat koatapis əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmim

¹⁴ Kən Pita təmətul ilat lepen aposol mīn, təmagət əfəməh matən-ipən kəm netəmim məmə, “Itəmat rafin noanol mīn rəha Isrel ne netəm pisin pisin mīn u nakoatatig Jerusalem, otətəlig-in wir-tu io, pəs ekuhapik e nīpəti nat əh kəm itəmat. ¹⁵ Itəmat nakoatən məmə netəm mīn u koatapis. Məto kəp, kəsotapisən. Nain kilok əm əh-roiu laulaugin. ?Kən tahro ilat koatapis?†

¹⁶ “Məto in tol nulan. Ien rəha Uhgīn aupən, nərgin u Joel, təmən rəkis nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən məmə, ¹⁷ ‘Uhgīn təmən məmə, “E namnun nian mīn, ekos-ipən rəhak Narmīn kəm netəmim rafin. Ilat rafin okotos nəsanənən lan. Nenətītəmat mīn, nəman ne nīpitan, ilat okotən-iarəp nəghatən mīn rəhak itəm io iatos-ipən kəm ilat. Netəm aluə mīn rəhatəmat, Uhgīn otos-ipən nat kit tahmen e napilaiirən kəm ilat. Kən naguihl-aguihl mīn rəhatəmat okotapilaiir e napilaiirən pisin pisin mīn. ¹⁸ Sənəmə netəm-iasol mīn əm, məto nəman ne nīpitan ilat nolwək mīn əm rəhak, kən ekos-ipən Narmīn rəhak kəm ilat. Kən ilat okotən-iarəp nəghatən mīn rəhak itəm iatos-ipən kəm ilat. ¹⁹ Oekol nat pispis mīn əpəh e neai, ne nəmtətin pisin pisin mīn e nīməptən. Onəkotəplan nita ne nigəm ne nəhaniəm okotər

† 2:15: Netəm əh kəsotənimən wain laulaugin, kən etəm tikə itəm tətəpis laulaugin.

motol napuə lan. ²⁰ Aupən, mitgar otapinəp kən məwig otasiə tahmen e nita. Kən uarisig, Nian asol asol agin rəha Iərəməərə otuwa. ²¹ E nian əh, netəmin rafin itəm okotaun-in Nərgək, io ekosmegəh ilat.”’

²² “Noanol min rəha Isrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u. Itəmat nəkotitun wir nat pişpis min, ne nəmtətin pişin pişin min itəm Iesu təmol e nəsanənən rəha Uhgın, itəm itəmat nəmotəplan. Natimnat min əh tatəgətun məmə Uhgın in pişin əm təmahl-ipa Iesu tuwa. ²³ E nalpəkauən rəha Uhgın itəm təmol mələhəu aupən, in təmos-ipinə suah u e nelmitəmat. Kən itəmat nəmotohamnu in e nian nəmotegəhan-in-pən in tuwin e nelmi netəm rat kəsotəfakən. Kəmotoh kətu-pər e nig kəməluau.

²⁴ “Məto Uhgın təmikis Iesu e nahməən rəha nımisən, kən mol in təmegəh min e nımisən, məto-inu nımisən, rəhan nəsanənən tikə o naskəlīmən. ²⁵ Təfit təmən nulan e Iesu aupən məmə, ‘Nian rafin ekıtun məmə Iərəməərə tətətig itimlau min. Okol esəginən məto-inu tətətig e nıkalik itimlau min. ²⁶ Məto-inu o nat əh, io nıkkik tagien pik, matənwiwi ik e nohlik. Kən nıkkik təməlinu məto-inu ekıtun məmə Uhgın otosmegəh nıpətik. ²⁷ Kən okol nəsapisən narmək tətətig ima netəm kəmotimıs ikın. Kən okol nəsegəhan-in minən nıpəti rəham Etəmin ətuatıp məmə otəmnəmit. ²⁸ Ik nəməgətun rəkis suatıp rəha nəmegəhən kəm io, kən ik onəköl io nıkkik tətəgien pik nian ekətətig kilau min ik.’ In əh nəghatən itəm Təfit təmən e Iesu aupən.

²⁹ “Piak min. Iakolkeike məmə ekən nat ətuatıp kəm itəmat. Iaguıhl u pipi rəhatat aupən, Kig Təfit,

in təmimis rəkis, kən kəmitənim, kən rəhan suwit tətatiğ imətat ikin mətoarus-pa u-roiu. ³⁰ Məto in ien kit rəha Uhgın, kən in titun məmə Uhgın təmos noanawıl kit kəm in mən-iəkis nəghatən kit kəm in məmə etəmim kit e nita rəhan otuarisig-in otəkəike muwa mol Kig. ³¹ Kig Tefit təməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nıpahrienən lan. In təmən məmə Kristo əh, itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, in otol təmegəh mın e nımisən, kən Uhgın otəsapəsən narmin tətatiğ ima netəm kəmotimis ikin, kən nıpətın okol təsəmnəmitən. ³² Kən nəghatən u tatəghat e İesu itəm Uhgın təmol rəkis təmegəh mın e nımisən. !Kən itimat emotəplan e nıganəmtitimat! ³³ İesu, rəhan tata təmİLə in mər muwın e nıkalın matıp e ikin rəha nısiailən ne nəsanənən. Kən tahmen-pən əm məmə Uhgın təmən-iəkis mihin aupən, in təmos-ipən Narmin rəhan kəm İesu məmə İesu otos-ipən kəm rəhan mın. Kən natimnat mın u, noatəplan, moatəto, Narmin Rəha Uhgın tatol. ³⁴ Kig Tefit təməsuwınən e Nego e Neai tahmen e İesu. Kən Tefit təməsəghat-in atıpən in nian in təmən nəghatən mın əh məmə, ‘İərəməərə təmən kəm rəhak İərəməərə məmə, “Əpələh e nıkalık matıp, ikin rəha nısiailən ne nəsanənən, matəsahgin. ³⁵ Oekol rəham tikimir mın məmə okotahmen e nımoulul itəm nategotain e nəptən, kən ik matərəməərə elat.” ’ ³⁶ Itəmat rafin noanol mın rəha İsrəl onəkotəkəike motitun wır məmə İesu əh itəm itəmat nəmotətu-pər e nıg kəməlualu, in əh, Uhgın təmol məmə in İərəməərə ne

2:29: 1 King 2:10 **2:30:** 2 Saml 7:12; Sam 89:3-4; 132:11

2:31: Sam 16:10 **2:33:** Wək 5:32; 7:55-56 **2:35:** Sam 110:1

Kristo - etəm itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa.”

Netəmim tepət kəmoatən nıpahrienən e Iesu

³⁷ Nəghatən u rəha Pita tək pahrien nikilat, kən kotətapəh o Pita ne aposol mın məmә, “Piatimat mın. ?Oekol tahro nulan?”

³⁸ Kən Pita təmən-ıpən kəm ilat məmә, “Onəkotəkəike kəuhlin nətəligən rəhatəmat, kən kol baptais etəmat e nərgi Iesu Kristo, məmә Uhgın otafəl rəkis nolən rat mın rəhatəmat. Kən Uhgın otos-ıpınə Narmin u kəm itəmat, ³⁹ məto Uhgın təmən-ıəkis nəghatən u otəmat, ne nenətəmat mın, ne namıpitəmat mın itəm okəpanotuwa. Nəniəkisən u tətətig o netəm mın u itəm İərəmərə Uhgın rəhatat tətaun-in ilat.” ⁴⁰ Kən Pita tatən nəghatən wır tepət məmә otıuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmә, “Onəkotiet rəkis e netəm un, netəm kotərat məmә Uhgın otəsolən nalpınən kəm itəmat mın ilat.” ⁴¹ Kən ilat tepət itəm kəmotəto nəghatən rəha Pita kəmotən nıpahrienən lan, kən kəmol baptais elat. E nian əh, netəmim tepət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarisig-in ilat u koatahatətə e Iesu.

Naliwəkən rəha netəm mın u kəmoatən nıpahrienən e Iesu

⁴² Nian rafin netəm mın u koatən nıpahrienən e Iesu, koatətəlig-in nəghatən itəm aposol mın koatəgətun ilat lan. E naliwəkən rəhalat kəmoatuwa kitıəh, e nagwənən ne Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu,† ne nəfakən. Kən nian rafin nikilat tiəkis məmә okotəkəike moatol nat

2:36: Wək 5:30-31 **2:39:** Aes 57:19 **2:41:** Wək 2:47; 4:4

† **2:42:** Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu: Əplan e tiksonari.

əh. ⁴³ Aposol mĭn kəmotol nat pĭspĭs ne nəmtətin pĭsĭn pĭsĭn mĭn e nəsanənən rəha Uhgĭn. Kən netəmim narmĭlat təmiwĭg pĭk ron. ⁴⁴ Netəm mĭn u koatahatətə e Iesu, nĭan rafĭn koatuwa kitĭəh moatawte-in rəhalat nautə mĭn kəm ilat mĭn, ⁴⁵ tahmen e okəmə suah kit rəhan nat kit tĭkə, kən kit otol-salĭm-in rəhan kit nautə kən masĭtu lan. ⁴⁶ Nĭan rafĭn kotuwĭn katəfak kitĭəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn. § Kən kəmotuwĭn e nĭmə pĭsĭn pĭsĭn mĭn moator nagwənən nĭgĭlat e nagĭenən ne nĭkilat pahrien, kən kəmotagwən mĭn e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. ⁴⁷ Kən nĭan rafĭn koatənwiwi Uhgĭn, kən netəmim koatenwiwi ilat o rəhalat nolən. Kən nĭan rafĭn Iərəmərə Uhgĭn tatosmegəh netəmim kotuwa kitĭəh ilat netəm koatahatətə e Iesu.

3

Uhgĭn təmol nat pĭspĭs e etəm u nelkĭn tərət

¹ Nĭan kit e tri kilok ehnaipən, nĭan rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmualiwək mətian e Nĭmə Rəha Uhgĭn. ² Suah kit itəm təsalĭwəkən e nĭan təmaiir mətoarus-pa nĭan əh, kəmĭləs ka kahtu e nafĭluə e Nĭmə Rəha Uhgĭn u katən məmə Nafĭluə Təwĭr. Nĭan rafĭn Tateasiə-in məni o netəmim itəm koatuwĭn imə. ³ Nĭan təməplan Pita ne Jon kĭnatĭan məmə okĭa imə, in təmətapəh olau məmə okĭos-ipən məni kit kəm in. ⁴ Kən Pita ne Jon nĭganəmtĭlau təmətul lan. Kən Pita təmə, “Ətag-pa

2:42: Wək 20:7 **2:44:** Wək 4:32-35 § **2:46:** Nĭmə Rəha Uhgĭn - ikĭn itəm noanol mĭn rəha Isrel kotuwa moatəfak ikĭn kəm Uhgĭn. **2:47:** Wək 6:7; 11:21

mehm itimlau.” ⁵ Kən təmətag-pən məplan ilau nīkin tataht məmə otos məni kit olau.

⁶ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Rəhak məni tikə agin. Məto nat naka itəm io iatos, ekos-ipinə kəm ik. !E nərgi Iesu Kristo etəm Nasaret, iatən-ipinə kəm ik, ətul maliwək!” ⁷ Kən in təmasitu lan, mīləs nelmin matip miuw-pər məmə otətul. Kən roiu agin nelkin mil kəmuəg-ətuatip. ⁸ Kən təmətip mər mətul mīnataliwək, matətəu-pən ilau mətəhaluwīn e Nīmə Rəha Uhgīn, kən mīnataliwək matətīpər-ətīpər matənwiwi Uhgīn. ⁹ Kən netəmim rafin kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgīn. ¹⁰ Nian ilat kīnotitun məmə suah ilouin inəh itəm tateasiə o məni nian rafin e nafiluə rəha Nīmə Rəha Uhgīn, kəmotaut pik, narmilat təmiwig e suah əh.

Pita təməghat kəm netəmim əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn

¹¹ Nian təmatəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmilat təmiwig ron, kotaiu motuwa məmə okotəplan iləhal e ikin kit e Nīmə Rəha Uhgīn u katən məmə Fəranta rəha Kig Solomon.* ¹² Nian Pita təməplan ilat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol mīn rəha Isrel. ? Tahro narmitəmat tatiwig pik o nat pispis u? ?Noatarəplan itiməhal nīkītəmat təht məmə itimlau etəm iasim mil kəiu emioal-wīr suah u e nəsanənən əm rəhatimlau? !Kəp! ¹³ O nat pispis u itəm nəmotəplan, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tipitat mīn rafin, in təmīləs-ipər nərgi rəhan iolwək lan,

3:4: Wək 14:9 **3:6:** Wək 4:10; 16:18 * **3:11:** Fəranta rəha Kig Solomon - ikin kit imə e Nīmə Rəha Uhgīn. Ikin əh inəh, nian rafin netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel koatəghat-in Lou rəha Uhgīn.

Iesu. Inu etəm kitiah əm Iesu itəm nəmotiləs motuwın o netəm-iasol mın rəha kapman məmə ilat okotohamnu, kən Pailat təmən rəkis məmə okisohamnuən okəhlman əm, məto itəmat nəmotən-ipən kəm Pailat məmə nəsolkeikeən in. ¹⁴ Itəmat nəmotapəs Iesu itəm in iol ətuatip ne etəm təwir e niğanəmti Uhgın, kən nəmotətapəh o Pailat məmə otəhlman suah əh iohamnu itəm. ¹⁵ Kən e nolən əh, itəmat nəmotohamnu Iesu, itəm nəmegəhən rafin tətisi-pən ron. Məto Uhgın təmol təmegəh mın e nımisən. Kən itimat emotəplan e niğanəmtitimat məmə in nıpahrienən. ¹⁶ Suah u itəm itəmat nəkotitun moatəplan, in təməsanən əm məto-inu itimat iotahatətə e Iesu ne nəsanənən rəhan. In nəsanənən rəha Iesu ne nahatətəən itəm təmos-ipa kəm itimat təmol-wır suah u, kən itəmat rafin nakoatəplan.

¹⁷ “Piak mın. Io ekıtun məmə nat un nəmotol e Iesu itəmat rəhatəmat netəm-iasol mın, itəmat rafin nəmotol məto-inu nəsolitun wırən məmə Iesu in pah. ¹⁸ Məto suatip u inu rəha Uhgın o nuhapıkən rəhan nəghatən itəm təmən aupən. E nəghatən rəha rəhan mın ien mın, in təmən rəkis məmə rəhan Kristo itəm təmən rəkis aupən məmə otahl-ipa, in otəkəike məto nahməən e nıpətın.

¹⁹ “Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın kən motitəlig-pən o Uhgın məmə in otafəl rəhatəmat nolən rat mın, kən məmə İərəmərə Uhgın otos-ipinə namegən ne nəsanənən wi e nəmegəhən rəhatəmat, ²⁰ kən məmə in otahl-ipa Kristo titəlig-pa mın, etəm itəm Uhgın təmən rəkis aupən. İatəghat-in Kristo u Iesu.

²¹ Məto Iesu otətətig pitən e Nego e Neai mətoarus Uhgın otol-wir mın natımnat rafın tahmen-pən e itəm Uhgın təmən-iəkis kəm itəmat, itəm rəhan ien mın aupən ağin kəmotən-iarəp.

²² “Kən Moses təmən-iarəp məmə, ‘İərəməərə Uhgın otıləs-ipər ien kit mın etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in natımnat rafın itəm otən kəm itəmat motol nəwian. ²³ Netəm mın u itəm okotəht nəwia ien əh, Uhgın otıləs-irəkis ilat o rəhan mın netəmim kən ilat okotimis.’ ²⁴ Inu nıpahrienən. Ien mın rafın kəmotən əm nəghatən kitəh, təmətuoun e ien u Samuel, muwa mətoarus-pa u-roiu.

²⁵ “Nəniəkisən mın u itəm Uhgın təmən-ipən kəm rəhan ien mın aupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nasituən itəm Uhgın təmən kəm tipitəmat mın aupən, in rəhatəmat mın, məto-inu Uhgın təmən-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwir kəm netəmim rafın e nətueintən, kən nat kit itəm mipim İosmegəh otol, otos-ipən nəwirən əh kəm netəmim rafın.’ ²⁶ Nian Uhgın təmıləs-ipər rəhan iolwək u Iesu İosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın, kən e nolən əh, in otol təwir kəm itəmat.”

4

¹ Nian Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris mın, ne etəm tərəməərə e mopael mın itəm koatehm Nımə Rəha Uhgın, ne Satusi mın,* kəmotiet-arəpa. ² Nıkilat təmahmə pik məto-inu

3:23: Dut 18:15,18-19 **3:25:** Jen 22:18 **3:26:** Wək 13:46

* **4:1:** Əplan nəghatən mın əh e tiksonari: pris mın, ne mopael itəm koatehm Nımə Rəha Uhgın, ne Satusi.

ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmimis kən məmegəh mīn. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimis, Uhgīn otosmegəh mīn ilat. ³ Kən kəmotaskəlīm ilau, kīləs-ipən ilau e kalapus məto-inu tīnapinəp rəkis, kən okuəməhl əm mətoarus olauwīg.† ⁴ Məto netəmim tepət itəm kəmotəto nəghatən itəm kəmuən kəmotən nīpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nīpahrienən e Iesu, ilat iuəhkīr tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmuətul e nīganəmti kaonsel

⁵ Kəmən lawīgīn, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel, ne iəgətun mīn rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotargəfīmīn ilat mīn əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol agīn, ne Kaeafas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol agīn, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotətapəh olau məmə, “? Nəmios hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgi pah?”

⁸ Kən Narmin Rəha Uhgīn təmərīoah e niki Pita, kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəməərə e noanol mīn rəha Isrel, ne netəm-iasol mīn. ⁹ Itəmat noategəs-in-pa otīmīlau məmə suah u itəm nelkīn təmərət təmos hiə nəwīrən, o emuahrol nulan mioal-wīr nelkīn. ¹⁰ Itəmat rafin ikīn-u ne noanol mīn rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkīn tīnəwīr rəkis tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgi

† **4:3:** Okuəməhl mətoarus olawīg məto-inu lou təmən məmə suah kit təsolən pas e kot lapīn. **4:4:** Wək 2:41 ‡ **4:5:** Lou rəha Moses - lou mīn itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses əpəh nitot Saenae.

Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in təmimis. Məto Uhgın təmol təmegəh mīn. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgın təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha niləkinən nimə, nakotəmə tərət motərakin, məto roiu in tinuwa kəpiel keike itəm nimə tatətul-pər lan.’ ¹² Nərig kit tikə e nətueintən itəm Uhgın təmos-ipa məmə titun nosmegəhən netəmim, məto Iesu pīsīn əm titun nosmegəhən netəmim.”

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pīk nian kəmotəplan məmə kəsuağınən ilat, nat əpnarīn kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatīp məmə suah mil əh ilat pahrien Iesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴ Kən kīnotəruru nuhalpīnən nəghatən rəhalau məto-inu suah u nelkīn tīnəwīr rəkīs tatətul iləhal mīn ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-ipən kəm iləhal məmə okəhaliet məhaluwīn ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶ Kən kəmoatətapəh-ətapəh olat mīn məmə, “?Okotahro suah mil əh? Netəmim rafīn u Jerusalem kīnotitun rəkīs məmə nat pīspīs u kəmol e suah u, in iahgīn pīk, okol kəsotən-iamnīnən. ¹⁷ Məto pəs kotən-īəhau əskasīk ilau məmə okəsuan-iarəp mīnən nərgī Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pīspīs əh otəsiet mīnən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau məmə okīaiet

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa mīn imə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon məmə okəsuan-iarəp mīnən nərgī Iesu, kən məsuəgətun mīnən netəmim lan.

4:10: Wək 3:6,13-16

4:11: Sam 118:22

4:12: Mat 1:21

4:18: Wək 5:28

¹⁹ Məto ilau kəmuən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm otakil məmə tətuatip e niganəmti Uhgın məmə ekioal nəwiatəmat o nəwia Uhgın. ²⁰ Məto itimlau okol esuakimən nohlitimlau. Oekuəike muən-iarəp natimnat itəm emuəplan e niganəmtitimlau kən muəto e matəlgitimlau.”

²¹ Kən kaonsel təmən-ipən min kəm Pita ne Jon məmə ilat okotol nalpınən kit kəm ilau okəmə ilau okatuəkəike matuən-iarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau məto-inu kinotəruru məmə okotahruəh ilau. Kəmotitun məmə netəmim nıkilat otahmə okəmə ilat okotol nalpınən kəm ilau, məto-inu netəmim rafin koatənwiwi Uhgın o nat pispis itəm Uhgın təmol e etəm nelkın təməfaiu ²² nian təmaiir mətoarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkis-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau məmə ilau okatian, kəmiaiet uəhai əm mian əpəh netəm koatahatətə e Iesu koatatig ikın, kən muən-iarəp rafin nəghatən itəm pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nian kəmotətə nəghatən əh, ilat rafin kəmotuwa kitiəh motəfak-pən kəm Uhgın motən məmə, “Iərəməərə Uhgın, ik nəmol neai, ne nıməptən, ne nitəhəi, ne natimnat rafin elat. ²⁵ Ik nəməghat e nəsanənən e Narmın rəham kəm tıpitimat u aıpən Kig Tefit, u in rəham iolwək, kən in təmən-iarəp rəham nəghatən məmə, ‘?Tahro netəm e nəptən pisin pisin min nıkilat titahmə pik nəhlan?”

Tahro ilat koatəte noa məmə okotol nəratən mìn əh, u itəm okol koatol pap, təsuwinən miet, otikə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəmərə e nītən mìn, koatol əpen-əpenə okotəmou,

kən netəm-iasol mìn rəha nətueintən koatuwa kitiəh ilat mìn ilat,

məmə okotəmou ilat İərəmərə Uhgìn ne İosmegəh itəm in təmən' ²⁷ İərəmərə Uhgìn, in nıpahrienən nəghatən itəm Kig Tefit təmən tinuwa mınət-arəp, məto-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol mìn rəha İsrəl, ne İaihlua mìn, ilat rafin kəmotuwa kitiəh ikın-u latuənu Jerusalem, moatol noa eko-eko məmə okotohamnu İesu, itəm in rəham iol ətuatıp itəm nəmitəpun. ²⁸ Kəmoatəte noa rəhalat

tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ik nınəmən rəkis e nəsanənən ne nenatigən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, İərəmərə, nıkim tatəht nəghatən itəm ilat kəmoatən məmə okotoh itimat, ol itimat rəham iolwək mìn məmə esotəginən məmə ekotən-iarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhin-pa nelməm məmə otol-wır netəm koatimis, kən mol nat pıspis mìn ne nəmtətin pısın pısın mìn e nərgi İesu, rəham iol ətuatıp.”

³¹ Nian kəmotəfak rəkis, kən nat kit təməloal e nımə, kən Narmın Rəha Uhgìn təmuwa mərıoah mətatig elat, kən kınəoatən-iarəp nəghatən rəha Uhgìn məsotəginən.

4:26: Sam 2:1-2 **4:27:** Mat 27:1-2; Luk 23:7-11; Wək 3:13

4:28: Wək 2:23 **4:29:** Efes 6:19

Netəm kəmoatən nīpahrienən e Iesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn

³² Netəm koatən nīpahrienən e Iesu rəhalat nətəligən təmuwa kitīəh. Kit təməsəumisən məhluaig-in rəhan nautə məto kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn. ³³ Kən aposol mīn kəmos nəsənənən e Narmīn Rəha Uhgīn kən moatən-iarəp məmə ləramərə Iesu təmegəh mīn e nīmīsən. Kən e nəwīrən rəha Uhgīn, in tətəsitə elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit təməsīkəən, məto-inu netəmim neen kəmosalīm-in rəhalat nəptən o nīmə, kən motos-ipən məni lan kəm aposol mīn, ³⁵ kən ilat kəmoatoor kəm itəm mīn u rəhalat nat kit tīkə.

³⁶ Tol nəhlan, suah kit əh-ikīn nərgīn u Josep, noanol kit rəha Lifae, etəm Saepras, aposol mīn kəmos-ipən nərig wi kit kəm in, nərgīn u Panapas, u nīpətīn təmə, “etəm tətəsitə matīləs-ipər nətəligən.” ³⁷ In təmosalīm-in rəhan kit nəptən, kən məmīk məni lan muwa məmki-pən kəm aposol mīn məmə ilat okotoor kəm ilat mīn.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Məto suah kit mīn əh-ikīn, nərgīn u Ananaeas, ne rəhan pətan nərgīn u Safaera. Ilau mīn kəmīoal-salīm-in rəhalau kit nīməptən. ² In təmaskəlīm anion məni məsīn, kən rəhan pətan əm tītun. Kən məmīk əm məsīn muwīn məmki-pən kəm aposol mīn məmə məni e nəptən rafin. ³ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Tahro nategəhan-in iərmis u Setan tatuwa e nīkim? Nakateiuə-in

Narmin Rəha Uhgın kən mətaskəlīm anion məni məsin rəha nıməptən məmə rəham. ⁴ ? Aupən nıməsosəlīm-inən nıməptən u, in rəham o kəp? ? Kən nian nəmosəlīm-in, rəham məni lan o kəp? ? Tahro natol nuhlan? ! Ik niseiuə-inən etəmim, məto nateiuə-in Uhgın!” ⁵ Nian Ananaeas təməto nəghatən əh, əmun misipər morin rəhan namegən tiet. Kən netəmim itəm kəmotəto nat əh, kəmotəgin motasiəp. ⁶ Kən netəm aluə mīn kəmotuwa motalpin nīpətin motiləs motiet motuwīn kitənim.

⁷ İuəhkir aua kisil təmuwa muwīn rəkis, kən rəhan pətan Safaera təmīet-arəpa məruru məmə rəhan iərman tīnimis rəkis. ⁸ Kən Pita təmətapəh ron məmə, “? Ən-tu kəm io məmə məni e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmīosalīm-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Məni rafin un.”

⁹ Kən Pita təmənipən kəm in məmə, “? Tahro nəmətioal anion noa kit məmə nakueiuə-in Narmin Rəha İərəmərə məmə okol təsitunən nat u nəmioal? ! Əto-tu! Netəm kəmotitənim rəham iərman, ilat u e nafiluə koatuwa məmə okotiləs mīn ik.” ¹⁰ Kən roiu agin tisi-pər morin-pən əpəh nelki Pita ikin, mīmis namegən tiet. Nian netəm aluə mīn kəmotuwa imə, mətəplan tīnimis rəkis, kən kotiləs motiet motuwīn kitənim e nīkali rəhan iərman. ¹¹ Nian netəmim rəha nıməfak ne netəm əpnəpīn kəmotəto nat əh, kəmotəgin kəmotəgin.

*Aposol mīn kəmotasitu e netəmim tepət motol-wīr
rəhalat nīmīsən*

¹² Kən aposol mīn kəmotol nəmtətin tepət ne nat pispis mīn e nīganəmti netəmim. Kən netəmim mīn u itəm koatən nīpahrienən e İesu kəmoatuwa

kitiəh əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nimə Rəha Uhgın. ¹³ Netəmim kəmoatisiai-in ilat, məto netəm mın u kəsotənən nıpahrienən e Iesu kəmotəgin nuwınən ikin əh mehm ilat. ¹⁴ Məto nian rafin netəmim tepət koatuwa moatən nıpahrienən e Iesu, nəman ne nıpıtan, kən ilat tatepət. ¹⁵ Məto-inu e nat pıspıs mın itəm aposol mın kəmoatol, netəmim koatos rəhalat nımısən mın moatuwa, kən moatəlin ilat kotapıl e rəhalat pet ne nımıtiwın e suatıp məmə nian Pıta otalıwək mapikalın ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpıs in əm tos neen kən məmə ilat okotəmegəh. ¹⁶ Kən netəmim tepət tepət kəmotisi-pən e latuənu mın iuəhkır o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmık rəhalat netəm koatımıs ne netəm itəm narmın rat tətətig elat motuwa, kən aposol mın kəmotəfak elat kən ilat rafin kotəwır.

Netəm-iasol mın kəmotəmki-pən aposol mın e kalapus

¹⁷ Kən suah u pris asol agın ne rəhan mın netəmim Satusi mın u, ilat e pati kitiəh, kəmotol pık tıməht elat məto-inu netəmim tepət kınəatapəs ilat mınəotuwin o aposol mın. ¹⁸ Kən kəmotaut kaskəlim aposol mın kəmki-pən ilat e kalapus. ¹⁹ Məto lapın-in, nagelo kit rəha İərəməərə təmuwa merəh e nafiluə e kalapus mit ilat motiet. ²⁰ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin e Nimə Rəha Uhgın motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” ²¹ Kən kəmən lawıgin, kəmotol nəwia nagelo kən mınəotuwin

əpəh e Nimə Rəha Uhgın moatən-iarəp nərgi İesu kəm netəmim.

Aposol mın kəmotuwın e kot

Kən pris asol agın ne rəhan mın, kəmotauin netəm-iasol mın rəha noanol mın rəha İsrəl, kən ilat kəmotuwa kitiaħ məmə ilat okotəpələh e kaonsel* asol rəha noanol mın rəha İsrəl. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotərəməərə e kalapus məmə okotahl-ipa aposol mın kotuwa e kot əpəh e kaonsel. ²² Məto nian mopaël mın kəmotuwın e kalapus, məto aposol mın kotikə. Kən kotitəligpa e kaonsel motən məmə, ²³ “Nian emotuwın ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosiğ, lok tətəkul-pən wır əm lan, kən mopaël mın rəha kalapus koatətul katehm wır əm nafiluə e kalapus, məto nian emoterəh motuwın imə, məto kikə-kikə əh imə.” ²⁴ Nian etəm tətərəməərə e mopaël mın itəm koatehm Nimə Rəha Uhgın, ne pris asol mın kəmotəto nəghatən əh, kəmotaut pik, rəhalat-kapə təmikə, mınotəruru əpnarın əm məmə nat naka otuwa mın.

²⁵ Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “!Ei, nəman! !Netəm mın ilouin itəm nəmotəmkipən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nimə Rəha Uhgın koatəgətun netəmim!” ²⁶ Kən etəm tərəməərə e mopaël mın təmit mopaël mın rəhan motuwın motəmik aposol mın motuwa. Məto kəməsotewkəkanən ilat məto-inu koatəgin məmə netəm əpnarın okotaht ilat e kəpiel arın okəmə okotewkəkan ilat.

* **5:21:** kaonsel - netəm-iasol rəha İsrəl koatiuw-iarəp netəmim ikın e kot.

²⁷ Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat okotətul aupən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol agin təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁸ “Emotən-iəhau əskasik agin itəmat məmə onəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh Iesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tınaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim okotən məmə itimat emotoh suah əh.”

²⁹ Məto Pita təməghat rəhalat aposol mīn lan məmə, “Itimat ekotəkəike motol nəwia Uhgīn, sənəmə nəwia netəmim əm. ³⁰ Itəmat nəmotohamnu rəkis Iesu motətu-pər e nig kəməluau, məto Uhgīn u rəha tīpitāt mīn aupən təmol təmegəh mīn e nīmīsən. ³¹ Uhgīn u inu təmīləs-ipər rəkis Iesu məmə otuwīn matəpələh e nīkalīn matīp, ikīn rəha nīsīaiiən ne nəsanənən, məmə in Iərəmərə ne Iosmegəh. Uhgīn təmol nat əh məmə in otol suatīp məmə noanol mīn rəha Isrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat mīn, kən in otafəl rəkis nolən rat mīn rəhalat. ³² Kən itimat Narmīn Rəha Uhgīn ekoatən-iarəp natimnat mīn u, kən Uhgīn tatos-ipən Narmīn rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwian.”

³³ Nian netəmim rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, təməw pīk rəhalat neməha, kən kotolkeike məmə okotohamnu əm ilat. ³⁴ Məto suah kit təmətul, nərgin u Kamaliel, in Farisi kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatīsīaiiən. Kən təmətapəh o mopael mīn məmə okotit aposol mīn motuwīn ihluə pitən. ³⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Natimak mīn, netəm Isrel. Otakil wīr noa rəhatəmat məmə onəkotahro

netəm mìn u. ³⁶ Wi agìn huə suah kit nərgìn u Teutas, təmiet-arəp matən məmə in etəm-iasol kit, kən iuəhkır netəmim fo-hanrıt kəmotuarisig-in. Məto kəmoħamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəħ kitiəħ, kən rəhan nətəligən təmuwın mıkə. ³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətafin netəmim, suah kit mìn nərgìn u Jutas, etəm Kalili, in mìn təmiw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotoħamnu mìn, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəħ kitiəħ. ³⁸ Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotapəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmə nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanısas. ³⁹ Məto okəmə tatisipən o Uhgìn, okol kəsotosən nəsanənən məmə okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm məmə kitat Uhgìn koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotəun-in aposol mìn məmə okotuwa imə, kən motən məmə mopael mìn okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasık mìn ilat məmə okəsotəghat mìnən kəm netəmim e nərgi İesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol mìn kəmotiet e kaonsel, nıkilat tətəgien, məto-inu Uhgìn təmısiəi-in ilat kən megəhan-in məmə netəmim okotoħ ilat məto-inu koatuarisig-in İesu. ⁴² Kən nian rafin e Nimə Rəha Uhgìn ne nimə mìn, ilat kəməsotapəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wır məmə İesu in Kristo itəm Uhgìn təmən məmə otəhl-ıpa.

6

Kəmos-ipər netəm sep̄in

¹ Nian neen t̄inuwa minuw̄in rəkis, kən netəm rəha Iesu t̄inatər minatepət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikin pīsin pīsin m̄in, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tepət, ilat netəm Isrel əm. Məto iəfak m̄in itəm koatən əm nəghatən Kris k̄inoatən n̄ikal̄i iəfak m̄in u netəm Isrel, moatən məmə nian koator məni ne nagwənən kəm nəutahl̄imis m̄in, məto kəsotehm w̄irən nəutahl̄imis m̄in rəha itəm m̄in u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol m̄in kəmot̄aun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “Piak m̄in. Təsəw̄irən məmə itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhḡin məmə itimat ekotim̄nə kator məni ne nagwənən kəm nəutahl̄imis m̄in. ³ Məto roiu, otətgi-arəp-tu etəmat m̄in, netəmim sep̄in u itəm noatisiai-in ilat, kən kotenatig, ne Narmin Rəha Uhḡin tər̄ioah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat məmə ilat okoatol. ⁴ Mapəs itimat e nəfakən kəm Uhḡin ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhḡin.”

⁵ Kən ilat rafin n̄ikilat təmagiən, kən motegəhan e nəghatən əh. Kən kəmotət̄ig-iarəp Stipen u rəhan nahatətəən tək̄asik e Uhḡin ne Narmin Rəha Uhḡin tər̄ioah mətatig lan, kəmotət̄ig-iarəp m̄in Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aupən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikin minuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm Isrel. ⁶ Kəmotit

ilat motuwın kəm aposol mın, kən aposol mın kəmotələhəu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha Iesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm netəmim, kən netəm rəha Iesu u Jerusalem tinatepət-natepət. E netəm əh, pris mın tepət kəmotahatətə e Iesu.

Kəmaskəlīm Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərtoah e nəwırən ne nəsanənən rəha Uhgın, təmol nəmtətin tepət ne nat pispis mın e niganəmti netəmim. ⁹ Məto netəmim neen e nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis Ilat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm mın u noanol mın rəha Isrel u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmim neen mın u noanol mın rəha Isrel u kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitiah, kən mınəatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatipən, meto rəhalat tətuatip.

¹⁰ Məto Narmin Rəha Uhgın təmol Stipen tenatig-pik, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iəhau rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmim neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “Itimat emotəto məmə Stipen təmən rat Moses ne Uhgın.” ¹² Kən rəhalat nəghatən təmol niki netəmim, ne netəm-iasol rəha Isrel ne iəgətuun mın rəha Lou, kəmotətəhau Stipen. Kən kəmotuwın kaskəlīm motiləs motuwın məmə otətul e niganəmti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəmik netəmim neen motuwa məmə okoteiuə e Stipen. Kən netəm mın un kotən məmə, “Nian rafin tatən

6:7: Wək 2:41; 16:5 * **6:9:** “nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis Ilat” Netəm mın əh, aupən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmikis ilat. **6:10:** Luk 21:15

nəghatən rat e Nimə Rəha Uhgīn, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ Itimat emotəto in təmən məmə Iesu u etəm Nasaret, in otīlās-iəhau Nimə Rəha Uhgīn, kən məuhlin nolən mīn itəm Moses təmos-īpa kəm kitat aupən ikin.” ¹⁵ Kən netəmim rafin itəm kəmoatəpələh e kaonsel kəmotətag-pən ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə niganəmtin tīnəhag-əhag tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol agin təmətapəh o Stipen məmə, “?Tahro, nəghatən mīn əh nīpahrienən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak mīn ne tata mīn. Otətəlig-in-tu io. Uhgīn u itəm in ilis ilis pīk, təmiet-arəpa o tīpītat Epraham nian in təmətətig əpəh Mesopotemia, məsuwīnən əh əpəh Haran. ³ Uhgīn təmən-īpən kəm in məmə, ‘Apəs rəham mīn, ne ikin nətətig ikin, muwīn e ikin kit itəm io epanəgətun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham təmiet əh Kaltia muwīn mətətig əpəh Haran. Təmətətig ikin-u kən rəhan tata təmīmis, kən Uhgīn təmīlās muwa e nəptən u itəmat noatətig lan əh-roiu. ⁵ Məto təmīsos-īpənən nəptən məsīn huə tahmen e nuwigī iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgīn təmən-īkīs kəm in məmə otəpanos-īpən rafin nītən əh kəm in ne namipīn rat mīn. Kən in otuwa iməlat agin ikin, nat əpnāpīn e nian əh Epraham təmīsiləsən əh nətīn kit. ⁶ Nəghatən itəm Uhgīn təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol mīn rəham okotuwīn katig e nəptən pīsīn kit. Okol

^{7:3:} Jen 11:31; 12:1

^{7:4:} Jen 11:31—12:5

^{7:5:} Jen 12:7;

15:18; 17:8

iapispis elat kotal wək kəm netəmim e nəptən pisin, okol nahmæn kəm ilat kətoarus nup fo-hanrit. ⁷ Məto ekol nalpinən kəm netəmim itəm koatərəmərə elat. Kən uarisig, noanol min rəham okotiet e nitən min əh motuwa kəfak kəm io e nitən u.’ ⁸ Kən Uhgın təmən-iəkis məmə in otehm wir Epraham ne noanol min rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nisualkələh nəman məmə in nəmtətin kit məmə ilat netəmim rəha Uhgın. Kən nian Epraham təmİLəs Aisak, kən məhg-ipən nian təmos nian eit.* Kən nian Aisak təmİLəs Jekop, kən matig məhg-ipən min. Kən nian Jekop təməmik nenətın ilat tuwelef, kən təməhg-ipən min ilat. Ilat tuwelef əh, nəukəti nita rəhatat.”

Stipen təməghat-in tıpılat min

⁹ Kən Stipən təmən-ipən min kəm ilat məmə, “Məto-inu netəm min əh, nəukəti nita min u rəhatat, kəmotetəhak e Josep, kəmosalim-in-pən kəm netəm Ijip, məmə otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgın e nian rafin, ¹⁰ kən Uhgın tİLəs-irəkis in e nəratən. Nian təmətul e niğanəmti kig rəha netəm Ijip, kən Uhgın təmos-ipən nenatigən kəm in kən matig mol min məmə kig otolkeike in, kən mol in tatərəmərə e nitən Ijip ne netəmim ne natımnat rafin rəhan.

¹¹ “Kən əmun nəumis təman e nitən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tikə, kən nəumis natus asol netəmim, kən tıpıtat min niğilat nagwənən

7:7: Jen 15:13-14; Eks 12:40 **7:7:** Eks 3:12 * **7:8:** Nolən rəha netəm Isrel tol min-nulan, nian suakəku iərman təmair, e nian eit, kotəhg-ipən. **7:8:** Jen 17:9-14; 21:4 **7:9:** Jen 37:11,28; 39:2,21-23 **7:10:** Jen 41:37-44

təmikə. ¹² Nian Jekop tinəto məmə nagwənən əpəh Ijip, təməhl-ipən tipitat mın əh kotuwın, kən inu nətuounən ilat kəmotuwın Ijip. ¹³ Kən uarisig ilat kəmotuwın mın, kən təmən-iarəp in kəm ilat, məto-inu ilat kəsotitunən məmə in Josep pialat. Kən kig rəha Ijip təməto namnusən rəha Josep ne pian mın. ¹⁴ Kən Josep təməhl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan mın məmə okotuwa motatig ilat mın. E netəm əh, ilat rafin sepinte faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan mın kəmotuwın kətatig Ijip, kən nian kəmotatig kətatig kimis ikin. ¹⁶ Kən kəməmik ilat kan əpəh Sekem kitənim ilat ikin e nıpəg kəpiel kit itəm Epraham tinos-nəmtin rəkis o noanol mın rəha Hamor.”

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmətəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Tinatuwa iuəhkır məmə Uhgın otosmegəh rəhan netəmim itəm təmən-iəkis kəm Epraham, kən noanol mın rəhatat itəm kəmotatig Ijip aupən, roiu əh tınepət-nepət. ¹⁸ Kən kig kit mın rəha Ijip təmətul, in təruru agın Josep. ¹⁹ In təmos-iəhau tipitat mın e neiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmol lou kit məmə okotəmki-arəp nenətilat mın ihluə məmə okotimis.

²⁰ “Kən e nian əh, Moses təməiir, kən in suakəku wır kit e niganəmti Uhgın. Rəhan mama ne tata kəmuəhluaig-in anion əpəh imə mios məwig kisil. ²¹ Nian kəmiləs-iarəp ihluə, nəti kig pətan təməplan, kən tiləs məmə otehm wır rəhan.

7:11: Jen 41:54; 42:1-2 **7:13:** Jen 45:1-4,16 **7:14:** Jen 45:9-11; 46:27 **7:15:** Jen 46:1-7; 49:33 **7:16:** Jen 23:2-20; 33:19; Jos 24:32 **7:18:** Eks 1:7-8 **7:19:** Eks 1:11-22 **7:20:** Eks 2:2 **7:21:** Eks 2:3-10

²² Kəmotəgətun in e nenatigən rafin rəha netəm Ijip, kən nian in təmepət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nian tinos nup foti, nikin təht məmə otuwın-tu muag natiman mın, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwın məmə otasitu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nikin təməht məmə kəm-naka in mın neen netəm Isrel okotıtun məmə Uhgın təmahl-ipən in məmə otuwın məmki-rəkis ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶ Kən lawıgın təməplan mın noanol kəiu rəha Isrel kətioh ilau mın, kən tuwın məghat kəm ilau məmə otoor rəkis ilau, kən məmə otol ilau kioal-wır ilau mın. Kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau ağın mil. ?Tahro natioh itəlau mın?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətgi-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmiləs-ipər ik məmə nakatərəmərə kən matiuw-iarəp itimat? ²⁸ ! Okəm-naka nakolkeike məmə onakohamnu mın io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!’ ²⁹ Nian Moses təməto nəghatən əh, kən təməgın miet Ijip magım muwın əpəh Mitian mətatig ikın mahmen e iapıspis kit. Nian təmətatig mətatig mit pətan ikın kit, kən mialəs nətilau kəiu iərman mil.

³⁰ “Nian təmətatig Mitian mınos nup foti, kən nian kit tuwın mətan iuəhkır o nitot asol əh Sinae əpəh ikın taruən-aruən ikın. Kən nagelo kit təmiet-arəpa ron e nigəm itəm tatuəp e nig əkəku kit. ³¹ Nian təməplan nigəm əh, narmin təmiwig pik ron, kən muwın iuəhkır məmə otəplan wır, kən məto İərəmərə Uhgın təməghat kəm in

məmә, ³² ‘Io Uhgın rəha tıpım mın, Uhgın rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses tәмәgın mınatasiəp mınatəgın nətəg-pənən əh nigəm ikin. ³³ Kən İərəmərə Uhgın təmən-ipən kəm in məmә, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm mətə-inu nəptən ik natətul ikin in tol pisin agın, mətə-inu io əh-ikin. ³⁴ Eməplan nərātən itəm katol e rəhak netəmim əpəh İjip, emətə nasəkən rəhalat, kən mınatite muwa məmә ekəmki-rəkis ilat o netəm İjip. Wa. Roiu əh ekahl-ipən ik nakıtəlig muwın mın İjip.’ ”

Noanol mın rəha Isrel kəməsotolkeikeən Moses

³⁵ Kən Stipen təmatəkəike matən məmә, “Inu etəm kitiah əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwian nian ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, ‘?Pah təmİLəs-ipər ik məmә nakatərəmərə kən matiuw-iarəp itimat?’ Mətə Uhgın pisin əm təmahl-ipən suah əh Moses məmә otərəmərə kən mosmegəh ilat. Təmahl-ipən nian nagelo təmiet-pa ron e nigəm itəm tatuəp e nig əkəku kit. ³⁶ Kən Moses təmit ilat motiet İjip, kən in təmol nat pispis ne nəmtətin tərət, təmol əpəh İjip, ne nian kəmoateguəfimin e nitəhəi u katən məmә Nitəhəi Asiə, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin. ³⁷ Inu etəm kitiah əm Moses u təmən-ipən kəm netəm Isrel məmә, ‘Uhgın otİləs-ipər ien kit mın etəmat tahmen lak.’

³⁸ “Inu Moses itəm noanol mın rəha Isrel kəmoatan kitiah ilat mın, kən nagelo təməghat kəm in e Nitot Sinae, kən ilat tıpıtət mın kəmoatan. Kən Uhgın təmos-ipən nəghatən keike mın itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.

7:34: Eks 3:1-10 **7:35:** Eks 2:14 **7:36:** Eks 7:3; 14:21; Nam 14:33 **7:37:** Dut 18:15 **7:38:** Eks 19:3

³⁹ “Məto nian in təmətətiḡ əh əpəh e Nitot Sinae, tipitat min kəmotəht nəwian, motapəs nətəlig-inən məto nīkilat təmitəlig-pən o nat Ijip. ⁴⁰ Kən kəmotən-ipən kəm Eron məmə, ‘Ol narmi nat kit məmə in otuwa uhḡin rəhatat. ? Məto Moses əh inəh, itəm təməmīk itat kotiet Ijip, kīnotəruru məmə in tīnahruwīn?’ ⁴¹ Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nətī kau kit məmə in otuwa uhḡin rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh min məmə okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafet rəha narmi nətī kau itəm ilat əm kəmotol. ⁴² Məto Uhḡin təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmə okotəfak kəm mītgar ne məwīḡ ne məhau min e napuə. Kən nat əh tatəḡətun əsas əm nəḡhatən rəha Uhḡin itəm kəməte e naoa rəha ien min rəha Uhḡin. Tatən məmə, ‘!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoḡ nat megəh min məmə nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp! ⁴³ Məto itəmat nəmoatīləs nimə tapolen rəha uhḡin eiua u Molek, ne narmi məhau rəha uhḡin eiua u Refan. Nat mil u nəmoatol məmə onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwin isəu motaprəkis-in Pabilon.’ ”

Stipən təməḡhat e Nimə Rəha Uhḡin

⁴⁴ Stipen təmatəkəike matən məmə, “Nian tipitat min kəmotatig ikin taruən-aruən ikin aupən, ilat kəmos rəhalat nat kit, Nimə Tapolən rəha Uhḡin itəm tatəḡətun məmə Uhḡin tətətiḡ ilat min. Kən Moses təmol Nimə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəligən rəha Uhḡin u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kən nup tepət uarisig, e nian Josua təmit ilat

motuwa mämə okotos-irəkis nitən əh o netəm Kenan, kən kəmotiləs Nimə Tapolən u motuwın e nitən u Uhgın təməhg-irəkis netəmim ikin. Kən ilat kəmotiləs motuwın motatig ilat min kətoarus-pa e nian rəha Tefit təmöl kig lan. ⁴⁶ Uhgın təmöl təwir kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron mämə Uhgın otegəhan in pəs tol nimə kit itəm Uhgın otətətig ikin. ⁴⁷ Məto nimə əh, Kig Tefit təməsolan, məto nətın Kig Solomon təmöl. ⁴⁸ Məto Uhgın itəm ilis agın, təsətigən e nimə itəm etəmim əm təmöl, tahmen e nəghatən rəha Uhgın itəm ien rəhan təmən mämə,

⁴⁹ 'İkin mın rafin e neai tahmen in əm io mämə iakəpələh ikin mərəməmə,

kən nətueintən rafin tahmen in əm mämə ekəf-pən nelkək ikin.

? Məto nimə-naka itəm nəkotitun nolən mämə otahmen-in io?

?Kən ikin pəhrüən nəkotitun nolən mämə ekuwın mameg ikin?

⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmöl rafin natımnat mın əh? Io pisin əm, io Uhgın emöl rafin ilat.' ”

Stipen təməhai netəm-iasol rəha kaonsel

⁵¹ Kən Stipen təmatəkəike matən mämə, “!Itəmat u! Rəhatəmat-kapə təkəsik. Rəhatəmat nətəligən tapınəp tahmen e rəha netəm kəsotəfakən. Itəmat nəsotolkeikeən mämə onəkotol nəwia Uhgın. ! Itəmat nəkotahmen e tıpitat mın itəm koatəht nəwia Narmın Rəha Uhgın! ⁵² ?Ien mın rəha Uhgın aupa, pah tıpitəmat mın kəməsotolən nəratən

7:45: Jos 3:14-17

7:46: 2 Saml 7:1-16

7:47: 1 King 6:1-38

7:50: Aes 66:1-2

7:51: Aes 63:10

kəm in? ! Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mīn itəm mīn u koatən-iarəp nuwamən rəha Etəm Ətuatip. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatip u e nelmi rəhan tikimīr mīn kən kotohamnu. ⁵³ Itəmat nəmotos rəkis Lou rəha Uhgīn u aupən nagelo mīn kəmotos motuwa, mətə itəmat nəməsotətəu-pən agīnən Lou əh.”

Kəmahtimnu Stipen

⁵⁴ Nian kəmoatətə nəghatən mīn rəha Stipen, niganəmtilat təmapinəp, nīkilat nahmə nahmə, kən moatəgətəin-pən nəluilat kəm in mətə-inu nīkilat nahmə agīn. ⁵⁵ Mətə Narmin Rəha Uhgīn təmarioah e Stipen, kən titəgər e Nego e Neai məplan nəhag-əhagən itəm təsanən pīk təmīet imə Uhgīn ikīn, kən məplan Iesu tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nərəmərəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Ei, nəman! İatəplan Nego e Neai rəha Uhgīn taterəh, kən Nəti Etənim tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nərəmərəən ne nəsanənən.” ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotətə nəghatən əh, kəmotasitig matəlgilat mīn e noanelməlat, kən motearig e Stipen e nəwialat rafin motaut motaiu motuwīn kea-pən ahmən-ahmən əm ron, ⁵⁸ motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən mīnoatətuoun kətəht e kəpiel apīn. Kən ilat kəmotapeg rəhalat sot asol mīn, motəlin-pən iuəhkīr o nelki etəm aluə kit, nərgīn u Sol. ⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apīn, in təməfak məmə, “İərəmərə İesu, os narmək.” ⁶⁰ Kən təmeiuaiu mīsin nulīn kən masək əfəməh məmə, “İərəmərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol

lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tiet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nikin tətəgien məmə ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təməh netəm koatəfak

Mətuoun e nian əh, nəratən asol kınatol e niməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotiet Jerusalem motəgim-pən Jutia ne Sameria, motapəs pisin əm aposol mın koatətig Jerusalem.

² Netənim neen itəm koatəfak əskasik kəmotuwa motiləs Stipen motuwın kitənim, kən ilat kəmotasək pik ron. ³ Məto Sol təmətuoun minatərəkin-ərəkin niməfak, matuwın e nimə mın matewkəkan-iarəp nəman ne nıpitan itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Filip təmən-iarəp namnusən təwır əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotiet Jerusalem moatəgim, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın ikin mın rafin itəm ilat koatuwın ikin. ⁵ Filip təmuwın e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Nian nımanın netənim kəmotəto Filip, kən motəplan nat pispis mın itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkır katətəlig-in nat naka in tatən. ⁷ Netənim tepət narmın rat mın kəmotiet elat. Nian narmın rat mın kəmoatiet, kəmotearig əfəməh. Kən netənim tepət itəm nıpətılət təmimıs, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwır mın. ⁸ Kən netənim rafin e taon əh, ilat rafin koatəgien.

Saimon u təmol natimnat e nəsanənən rəha iərmis min

⁹ Kən e taon əh, suah kit nərgin u Saimon, in təmatol nat pispis tepət e nəsanənən rəha iərmis min, kən netəmim rafin rəha Sameria, narmilat təmiwig ron. Təmol nuwəh məsin. In matos-ipər atip in məmə in etəm-iasol kit. ¹⁰ Kən netəmim rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək min əm, kəmoatətag-pən pik ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgin kit u nərgin u Uhgin Itəm Rəhan Nəsanənən İlis.” ¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsin məto-inu narmilat tatiwig o natimnat min itəm in tatol. ¹² Məto nian netəmim kəmotəto nəghatən itəm Filip tatən-iarəp e namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgin ne nəghatən rəha İesu Kristo, kəmotən nıpahrienən lan, kən kəmol baptais elat, nəman ne nıpitan. ¹³ Suah min u Saimon, təmən min nıpahrienən e İesu, kən kol baptais min lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikın min rafin. Narmin tatiwig o nat pispis min ne nəmtətin min itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol min əpəh Jerusalem kəmotəto məmə netəm Sameria kinotahatətə e nəghatən rəha Uhgin, kən kəmotahl-ipən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-arəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmin Rəha Uhgin otərioah mətatig elat, ¹⁶ məto-inu kəmol baptais əm elat e nərgi İərəmərə İesu, məto Narmin Rəha Uhgin təsərioahən əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmilau elat muəfak elat, kən Narmin Rəha Uhgin təmərioah mətatig elat.

18 Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgın tatuwin e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mil katuələhəu-pən nelmilau elat matuəfak elat, kən in təməmki-arəp məni məmə otos-ipən kəm ilau, 19 kən mən-ipən kəm ilau məmə, “İos-ipa min nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgın.”

20 Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Ik ne rəham məni onakian e nigəm asol! Məto-inu ik nikim təht məmə nəkitun nos-nəmtinən e məni nat u itəm Uhgın tatos-ipən əm kəm netəmim.

21 Okol ik nəsolən wək u məsin ne, məto-inu rəham nətəligən təsətuatipən e nigənəmti Uhgın. 22 Əuhlin ik e rəham nolən rat min kən məfak-pən kəm İərəməərə, məta in tafəl rəkis rəham nolən rat min itəm nikim tatuəhl-uəhl ilat. 23 Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmöl rəham nətəligən tuwin ik pişin, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkis.”

24 Kən Saimon təmən-ipən məmə, “!Awi! Uəfak-pən kəm İərəməərə ron io məmə natimnat itəm itələu nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

25 Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha İərəməərə ne natimnat itəm in təmöl, kən ilau kəmiaiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgmağim e latuənu min rəha Sameria matuən-iarəp min namnusən təwir rəha İərəməərə.

Filip təməghat kəm etəm Itiopia kit

26 Kən nagelo kit rəha İərəməərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatip tətisi-pən Jerusalem matuwin Kasa.” (Suatip əh tatəməhl əpəh ikin taruən-aruən ikin.) 27 Kən in təmatuwin əmun məplan etəm Itiopia kit e suatip. Suah əh

in etəm-iasol kit rəha kwin rəha netəm Itiopia.*
 Kən in tatərəmərə e mənı rafın rəha kwin. Suah
 u təmisi-pən Jerusalem e nəfakən, ²⁸ kən mınıtəlig
 matuwın iman ikın. Kən in tatəpələh-pər e nat kit
 katən məmə, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətəfin
 naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea təməte. ²⁹ Kən
 Narmin Rəha Uhgın təmən-ipən kəm Filip məmə,
 “Uwın maliwək iuəhkır o kat əh.”

³⁰ Kən Filip təmāiu muwın iuəhkır ron, mətə
 suah u tətəfin naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea
 təməte. Kən tətəpələh ron məmə, “?Nəkıtun nıpətı
 nat un nakatafin, o kəp?”

³¹ Kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə,
 “?Ekahro mıtun? Mətə-inu suah kit tikə itəm
 otuhapık nıpətı nəghatən u kəm io.” Kən in
 mətəpələh məmə Filip otər muwın ilau min
 muəpələh. ³² In təmətəfin nəghatən u e Naoa
 Rəha Uhgın, tatən məmə,

“Kəmit tahmen e sipsip kan məmə okohamnu.
 Kən tahmen e nəti sipsip, təsəghatən nian katətə
 noanun,

Kən in təməpnarın əm, məsəghatən.

³³ Kəmol aulis in, kən nian kəmakıl e kot, kısıkil
 ətuatıpən.

Nian kəmotohamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətin
 tikə.”

³⁴ Kən suah u tətəpələh o Filip məmə, “?
 Karmə Aesea təmatəghat atıp in, o etəm pısın kit?”

³⁵ Kən Filip təmətuoun e nəghatən kitiəh əm itəm
 təmətəfin, matən-ipən namnusən təwır rəha Iesu.

* **8:27:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə in suah kit itəm kəmate.
 E nian əh, okəmə suah kit tatol wək nian rafın iuəhkır e Kwin kit,
 kən okate məmə otəsitən Kwin. **8:33:** Aes 53:7-8

³⁶ Nian kəmatian e suatip muea ikin kit nəhau əh-ikin, kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “!Əplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Tahro? ?Pəs nakol baptais lak lan?”†

³⁸ Kən təmən-iəhau kat məmə otətul, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol baptais lan. ³⁹ Nian kəmuər e nəhau muea ilis, Narmin rəha İrəmərə tıləs-irəkis Filip. Kən suah un təmisəplan minən, məto təmitəlig matuwın iman ikin e nagiənən asol e nikin. ⁴⁰ Məto Filip təmaut əm, məplan tatətul əpəh e nitən pəhap ikin əpəh Astot. Kən in təmatuwın əpəh e taon min matən-iarəp namnusən təwir rəha İesu mətoarus in təmiet-pən əpəh Sisaria.

9

Sol təməplan İesu e suatip rəha Tamaskes (Wək 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kən e nian əh, Sol təmatəghat əskasik matən-iəkis məmə otohamnu netəmim rəha İesu. In təmuwın məplan pris asol agin ² mətapəh ron məmə otəte naoa kit kəm nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl əpəh Tamaskes, məmə okəmə otəplan kit tatətəu-pən Suatip Rəha İesu, nat əpnəpın iərman o pətan, otaskəlim ilat məlis ilat məmik ilat muwın e kalapus əpəh Jerusalem.

† **8:36:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəməsətəən. Məto katəplan ves 37 e naoa neen uarisig, kən in tatən məmə, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmə, ‘Okəmə nakatən nıpahriənən e İesu e nikim rafın, ekıtun nolən baptais lam.’ Kən tən məmə, ‘Io iatən nıpahriənən e İesu, məmə in Nəti Uhgın pahriən.’ ” **8:36:** Wək 10:47 **8:40:** Wək 21:8 **9:1:** Wək 8:3

³ Nian Sol təmuwa iuəhkir o Tamaskes, roiu aġin mĭn nəhag-əhagən kit təmisi-pər e neai tatuəp tahmen e nĭpĭtən muwa masiəgəpĭn in ne ikin mĭn titəlau lan. ⁴ Kən in təmĭet morin e nəptən, kən məto nəwia suah kit tatən-ipən kəm in məmə, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

⁵ Kən Sol tətəpəh məmə, “?Ik pah, Iərəməərə?” Kən nəwia suah un təmən-ipən kəm in məmə, “Io Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Məto roiu ətul muwĭn əpəh e taon. Ikin əh, suah kit əh-ikin otəpanən-ipinə məmə nat naka onəkol.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisig-in Sol, kəmotaut kətul kəsəghatən, kəmotəto əm nəwia suah un, məto kəsotəplanən. ⁸ Kən Sol tətul, məto nĭganəmtĭn tinoapoap, tĭnəruru nehmən nat. Kən kəmos əm nelmĭn motit motuwĭn Tamaskes. ⁹ Təmos nian kisil təmisehmən nat, kən təməsəgwənən kən məsənĭmən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikin, nərgĭn u Ananaeas. Iərəməərə təmaun-in e nat kit tahmen e napĭlaiirən, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ananaeas!” Kən in tagət məmə, “Iərəməərə, io əpəh.”

¹¹ Kən Iərəməərə tən-ipən kəm in məmə, “Uwĭn əh e nĭmə rəha Jutas e suatĭp asol itəm katən məmə Tətuatĭp, kən mətapəh o etəmim kit, etəm Tasas, nərgĭn u Sol. In tatəghat roiu kəm Uhgĭn e nəfakən, ¹² kən Uhgĭn təmos-ipən napĭlaiirən kit, kən təməplan etəmim kit, nərgĭn u Ananaeas, təmuwa mələhəu-pən nelmĭn lan məmə nĭganəmtĭn otəwĭr mĭn.”

¹³ Məto Ananaeas təmə, “Iərəməərə, eməto nənən tepət e suah əh e rəhan nolən rat mĭn itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən

in təmuwa ikın-u e nərgi pris asol mın məmə otaskəlīm, məlis netəm koatahatətə lam.”

¹⁵ Məto İərəmərə təmən kəm Ananaeas məmə, “!Uwın! Məto-inu suah u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis məmə otən-iarəp nərgək kəm netəm İaihlua u sənəmə netəm Isrel, ne rəhalat kig mın, ne netəm Isrel. ¹⁶ Kən io epanəgətun in məmə otos nahməən o nərgək.”

¹⁷ Kən Ananaeas təmuwın latuənu muwın imə, kən mələhəu-pən nelmın e Sol, mən-ipən kəm in məmə, “Piak Sol. İərəmərə İesu itəm təmiet-arəp ron ik e suatip nian nəmoatuwa ikın-u, in təmahlipa io məmə ik onakehm mın nat, kən Narmın Rəha Uhgın otərioah mətatig lam.” ¹⁸ Roiu ağın, nat kit tahmen e nuwiligi nəm təmiet rəkis e niganəmti Sol, kən in tınaiir mın mınatehm nat. Kən in təmətul mınataliwək, kən kol baptais lan məmə in nəmtətin rəha nahatətəən. ¹⁹ Kən nian təmun nagwənən neen, kən nıpətin təməsanən mın.

Sol tınətuoun matən-iarəp nərgi İesu əpəh Tamaskes

Kən Sol təmatig mos nian neen mın ilat netəm rəha İesu əpəh Tamaskes. ²⁰ Təmətuoun mın əm e nian əh, matən-iarəp nərgi İesu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, məmə İesu in Nəti Uhgın pahrien.

²¹ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, kəmotaut pik ron, kən motən məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmatol nəratən kəm netəm koatahatətə e İesu əpəh Jerusalem aıpən, o kəp? Kən in təmuwa ikın-u

məmə otaskəlīm ilat məlis ilat məmik muwīn kəm pris asol mīn. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəghatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsanən pīk məprəkis-in nəghatən rəha netəm Isrel itəm koatatig Tamaskes, kən matəgətun wīr məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. Kən ilat kīnotəruru nat okotən. ²³ Nian tepət təmuwa muwīn rəkis, kən netəm Isrel neen kəmoatəte anion noa kit məmə okotohamnu Sol, ²⁴ mətə Sol təmətə noa anion rəhalat. Kən roiu e nərəuiəgən ne lapīn mīn, netəm Isrel kotətlosig əpəh e nafiluə rəha fenis kəmol e kəpiel məmə okotohamnu Sol.*

²⁵ Mətə in mīn neen kəmotiləs lapīn motaii-pən e kətīm asol kit itəm kəmətu-pən təulə lan, motuwīn motiləs-iarəp e nakuhəl e fenis. Kən in təmagīm muwīn Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

²⁶ Nian Sol təmuwīn Jerusalem, təmarkut məmə otuwīn mətəu-pən netəm rəha Iesu, mətə ilat koatəgin, nikilat təht məmə tateiuə-in əm ilat məmə in etəm rəha Iesu. ²⁷ Mətə Panapas təmit muwīn mit-ipən kəm aposol mīn, mən-ipən kəm ilat məmə təmahro nulan Sol təməplan Iərəməərə Iesu e suatip nian təmətuwīn Tamaskes. Kən təmən-ipən mīn kəm ilat məmə Iərəməərə təməghat kəm Sol, kən tahro nulan in tīnatən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes, məsəgīnən. ²⁸ Kən ilat Sol kəmotatig kən tatuwīn ikīn mīn əpəh Jerusalem matən-iarəp

9:21: Wək 8:3 **9:22:** Wək 18:28 * **9:24:** E taon əh Tamaskes, tahmen e taon tepət, aupən aupən kəmol fenis asol e kəpiel titəlau e taon. **9:25:** 2 Kor 11:32-33 **9:26:** Kal 1:17-19 **9:27:** 1 Kor 9:1

nərgi İərəmərə İesu məsəginən. ²⁹ Kəmotəghat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotoh ilat mīn e nəghatən. Kən kīnoatol məmə okotohamnu Sol. ³⁰ Nian in mīn neen rəha nīməfak kəmotətə, kəmotuwīn motit Sol motuwīn əpəh ləhau iuəhkir o itəhəi e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmə otagim muwīn əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etəmim tikə itəm otol nəginən kəm ilat. Kən Narmin Rəha Uhgīn təmətasiu elat mol ilat koatətul əskasik, kən ilat rafin koatatig katisiai-in İərəmərə. Kən ilat tinatepət.

Pita təmol nelki Aeneas təwīr mīn

³² Pita təmaliwək muwīn ikīn mīn məmə otuag netəm koatahatətə e İesu. E rəhan naliwəkən, təmuwīn məplan netəmim rəha İərəmərə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmuwīn ikīn əh məplan suah kit nərgin u Aeneas, nīpətīn təmimis tinos nup eit, təsaliwəkən mətapil əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Aeneas. İesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nīmīsən. Ətul, maiu-aiu rəham nīmītiwīn.” Kən roiu agīn mīn, Aeneas təməwīr mīn mətul. ³⁵ Kən netəmim rafin Lita ne ikīn mīn rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmaliwək mətan, kən ilat rafin kīnotəuhlin rəhalat nətəligən kən mīnoatəfak kəm İərəmərə.

Pita təmol Tokas təmegəh mīn

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikīn itəm in etəm rəha İesu, nərgin u Tapita, u nīpətīn təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwīr kəm

netəmim kən mətasitu mın e ian-rat mın. ³⁷ Məto e nian əh, nımısən kit təmöl kən tımıs. Kən kəmotau kol senis kəm in, kələhəu e nımə əpəh ilis aɡın.

³⁸ İkin əh Lita iuəhkır əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha İesu kəmotəto məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mil kəiu məmə okian mən-ipən kəm in məmə, “!Otuwa uəhai əm-tu!”

³⁹ Kən Pita təmətəu-pən ilau. Nian kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwın əpəh ilis aɡın. Məto nəutahlımıs mın tərıoah əpəh ikın koatasək ron, kən kəmoatəɡətun kəm Pita rəhalat natımnat itəm pətan əh təməhl nian təmatəmegəh.

⁴⁰ Kən Pita təmahl-iarəp rafın ilat, kən meiuaiu misin nulın matəfak. Kən mətag-pən o pətan əh təmımıs məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apon təmaiir məplan Pita, kən mətul matəpələh. ⁴¹ Kən Pita təmea-pən ron maskəlim miuw-pər məmə otətul e nelkın mil. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e İesu ne nəutahlımıs mın məmə okotuwa imə, kən mit-ipən pətan əh kəm ilat. ⁴² Kən nəghatən e nat əh təmaiu mıtəlau e taon əh Jopa. Kən tepət kəmotən nıpahrienən e İərəməərə İesu.

⁴³ Kən Pita təmatıg əh Jopa məsın ilau suah kit nərgın u Saimon itəm tatol natımnat e nuwıgı kau.

10

Uhgın təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikın nərgın u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafın wan-hanrıit. Kən ilat koatısı-pən e “Mopael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tətısıai-in Uhgın rəha netəm İsrel, in ne rəhan mın ne rəhan iolwək mın. In tatos-ipən rəhan məni tepət kəm ian-rat

mīn, kən matəfak kəm Uhgīn rəha Isrel nian rafin. ³ Nian kit əmun e tri kilok ehnaipən e nian tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napilaiirən. In təməplan wir nagelo kit rəha Uhgīn tatuwa ron, kən maun-in məmə, “!Konilias!” ⁴ Nian niġanəmti Konilias təmətul lan, in təməgīn kən mən məmə, “? İəramərə, tahrö?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Uhgīn tinəplan rəkis nəfakən rəham ne nəwirən itəm natol kəm ian-rat mīn. ⁵ Ahl-ipən netənim neen kotuwīn əpəh Jopa, motiləs suah kit motuwa, nərgīn u Saimon Pita. ⁶ In tətətig ilau suah kit nərgīn u Saimon u tatol natimnat e nuwigī kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkīr o itəhəi.”

⁷ Nian nagelo itəm təmatəghat kəm in təmagīn, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal məmə okəhaluwīn Jopa.

Uhgīn təməghat kəm Pita e napilaiirən

⁹ Kən kəmən lawīgin, nian mitgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatip iuəhkīr o taon əh Jopa, Pita təmuwīn əpəh ilis e nətuei nimə itəm tepin-epin ikīn məmə otəghat kəm Uhgīn e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumis tīnus, kən nian kəmatol əh niġin nagwənən, in taiir məto təməplan napilaiirən kit itəm Uhgīn tatos-ipa. ¹¹ E napilaiirən əh, təməplan neai təmerəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətaskəlīm niṗəgnəmtin mīn, kən kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa e nəptən. ¹² E niṗəg nat əh, təməplan nat megəh pişin pişin mīn əh-ikīn itəm kotaliwək ne motəkioah, ne mənig

pişin pişin min. ¹³ Kən nəwia suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “! İərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə kəsunən tamkimik e niğanəmtim.”

¹⁵ Kən nəwia suah u təməghat min kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iatən məmə təwir əm, təsamkimikən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natımnat min əh mau kisil, kən roiu agın min, tapolən apon təmər muwın əpəh e neai.

Pita təmos niyəti napilairən

¹⁷ Kən Pita nikin təmatəht pik məmə otitun niyəti nat əh tahmen e napilairən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias təmahləpis iləhal, kəməhalətapəh o nimə rəha Saimon, kən minəhaluwa minəhaləplan. Kən minəhaluwın mətəhalətul əpəh e nafiluə. ¹⁸ Kən məhlaun əfəməh məmə, “!Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nian Pita tətalkut əh məmə otitun niyəti nat əh tahmen e napilairən, kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ei, əto-tu! Suah miləhal kisil əpəh katəhalegəs-in ik. ²⁰ Ətul uəhai matite muwın məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal məto-inu io emahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeiuaiu muwın mən-ipən kəm iləhal məmə, “!Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeike io o naka?”

²² Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tatərəmərə e mopael mın, u Konilias, təməhl-ipa itiməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətuatip e niganəmti Uhgın, kən in matəfak mın kəm Uhgın. Kən noanol mın rəha netəm Isrel koatisiai-in pık. Nagelo kit rəha İərəmərə təmənipən kəm in məmə ik onəkuwın əh iman ikin, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³ Kən Pita təmit iləhal motuwın imə məmə ilat okotapıl əh-ikin.

Pita təmuwın e nimə rəha Konilias

Kən kəmən lawıgin, Pita təmətəu-pən iləhal, kən iəfak mın neen rəha Jopa, kəmotətəu-pən ilat. ²⁴ Kəmən lawıgin mın, kəmotiet-arəpən əpəh Sis-aria. İkin əh Konilias təmətapəh o rəhan mın ne netəmim neen məmə okotuwa katəsahgin Pita. ²⁵ Nian Pita təmatuwın məmə otuwın imə, kən Konilias təmiet misin nulin e nelki Pita ikin məmə otəfak kəm in. ²⁶ Məto Pita təmitol-ipər mın mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmim əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita təmatəghat ilau Konilias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tepət kinotuwa rəkis katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmənipən kəm ilat məmə, “İtəmat rafin nəkotitun wır məmə tasim e Lou rəha netəm Isrel məmə okotuwa mətan kitiah ilat netəm sənəmə netəm Isrel o kotuwın motətag ilat. Məto Uhgın təmən kəm io e napilaiirən məmə esənən məmə suah kit in tamkimik e niganəmtin. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nian nəmotahl-ipinə nəghatən ron io, eməsənən nat kit, nıkkik təmagien əm məmə ekuwa.

?Məto iakolkeike məmə ekətapəh məmə nəmotahl-
ipinə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?”

³⁰ Kən Konilias təmə, “Nian kisił tınuwın rəkis tahmen əh-roiu e tri kilok ehnaipən, ematəfak əpəh e rəhak nimə. Kən roiu ağın suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul aupən-in io, ³¹ kən mən məmə, ‘Konilias. Uhgın təməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluinən nat wır mın itəm ik natol kəm ian-rat mın. ³² Ahł-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa o suah kit əh-ikin, nərgın u Saimon Pita məmə otuwa. In tətatiğ e nimə rəha suah kit, nərgın u Saimon, u itəm tatol natimnat mın e nuwigi kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkır o itəhai.’ ³³ Kən ekahl-ipinə uəhai əm nəghatən ron ik. Kən təwir pik məmə ik nəmuwa. Itimat rafin u ikin-u e niğanəmti Uhgın ioatətəliğ-in ik məmə onakən-ipa rafin natimnat itəm İərəməərə təmos-ipinə məmə onakən-ipa kəm itimat.”

Pita təməghat

³⁴ Kən Pita təməghat mən məmə, “Roiu enitun məmə sənəmə noanol rəha Isrel əm itəm Uhgın nikin tagien olat, ³⁵ məto nikin tagien o netəmim ikin mın rafin itəm koatisiai-in ne moatol nat itəm tətuatip.

³⁶ “Itəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm netəm Isrel itəm tatən namnusən təwir rəha nəməlinuən ilat Uhgın e İesu Kristo itəm in İərəməərə rəha netəm rafin. ³⁷ Itəmat nəkotitun natimnat mın itəm İesu etəm Nasaret təmol əpəh ikin mın e Jutia təmətuoun e Kalili. In təmol natimnat mın əh uarisig e wək rəha Jon Baptais

itəm tatən-iarəp kəm netəmim məmə okəike kol baptais elat. ³⁸ Iesu əh, Uhgın təmitəpun mos-ipən Narmın Rəha Uhgın ne nəsanənən kəm in, kən məto-inu Uhgın tətətig ilau min, in təmuwin e ikin min matol nat wir min, kən matol-wir netəmim itəm Setan təməlis ilat.

³⁹ “İtimat emotəplan natimnat itəm in təmol əpəh Jerusalem ne ikin min əpəh Jutia. Kən itimat emotəplan nian netəmim kəmotoh kətətu-pər e nig kəməluau kən timis. ⁴⁰ Məto Uhgın təmol təmegəh min e nian itəm tatol kisil lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəplan məmə in təməmegəh min. ⁴¹ Sənəmə netəmim rafin kəmotəplan in, məto netəm əm un itəm Uhgın təmitəpun ilat məmə okotəplan, itimat əh inəh emotəgwən kitiəh itimat min nian təməmegəh min e nimsən.

⁴² “Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə ekotən Iesu kəm netəmim, kən motən-iarəp məmə Uhgın təmiləs-ipər rəkis in məmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kinotimis rəkis. ⁴³ İen min rafin rəha Uhgın əpən kəmoatən-iarəp in məmə, netəmim rafin itəm koatən nıpahrienən lan, Uhgın otafəl rəkis rəhalat min nolən rat min e nərgi in Iesu.”

Narmın Rəha Uhgın təmuwa o İaihlua min, netəm u sənəmə netəm İsrəl

⁴⁴ Nian Pita təmatəghat əh, Narmın Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətatig elat u itəm koatəto nəghatən əh. ⁴⁵ Kən netəm İsrəl itəm koatən

10:37: Mat 4:12-17
Wək 17:31; 1 Pita 4:5
Wək 11:15; 15:8

10:41: Luk 24:42-43; Wək 1:8
10:43: Aes 53:5-6; Wək 2:38

10:42:
10:44:

nipahrienən e Iesu itəm kəmotətəu-pən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pək nian kəmotəplan nat əh məmə Uhgın təmawte-in mın Narmın Rəhan kəm netəm u sənəmə netəm Isrel. ⁴⁶ Kinotitun məmə təmos-ipən Narmın Rəhan kəm ilat məto-inu kəmotəto netənim koatəghat e nəghatən ik pişin mın moatıləs-ipər nərgi Uhgın. Kən Pita təmə, ⁴⁷ “? Pah titun nən-iaəhauən netəm mın u məmə okəsölən baptais elat? Məto ilat kinotos rəkis Narmın Rəha Uhgın tahmen etat.” ⁴⁸ Kən in təmən-ipən məmə okol baptais elat e nərgi Iesu Kristo. Kən ilat kəmotətəpəh o Pita məmə otatig məsin ilat mın.

11

Pita təmamnus kəm netəm koatəfak əpəh Jerusalem

¹ Kən aposol mın ne netəm koatəfak əpəh ikin mın e nitən Jutia kəmotəto məmə Iaihlua mın, ilat mın kinoatən nipahrienən e nəghatən rəha Uhgın. ² Kən nian Pita təmə muwın Jerusalem, məto netəm rəha iəfak mın itəm koatən məmə okəkəike katəhg-ipən netənim, ilat kinoatən nıkalın, ³ moatən məmə, “?Tahro ik nəmuwın mətətig e nimə rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, mətəgwən itəmat mın ilat?”

⁴ Kən Pita tınətuoun matən wir kəm ilat namnusən rəha natimnat rafin əpəh Sisaria, ⁵ təmatən kəm ilat məmə, “Nian emətətig Jopa matəfak məplan nat kit tahmen e napilairən. E nat əh, eməplan nat kit tahmen e tapolən asol kit itəm təmiet e neai kətəskəlīm nipəgnəmtin

mĭn kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa ron io. ⁶ Emətag-pən wir e nĭpəgnoa nat əh məplan nat megəh pĭsĭn pĭsĭn mĭn əh-ikĭn itəm kotaliwək ne motəkioah, ne nat megəh iarupĭn mĭn, ne mənĭg pĭsĭn pĭsĭn mĭn. ⁷ Kən eməto nəwia suah kit tatən-ĭpa kəm io məmə, ‘Pita, ətul mohamnu neen mon.’

⁸ “Məto ekən-ĭpən kəm in məmə, ‘!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esunən nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-ĭəhau məmə ekĭsunən tamkĭmik e nĭganəmtim.’

⁹ “Eməto mĭn nəwia suah un təmĭsi-pən e neai matən-ĭpa kəm io məmə, ‘Əsənən məmə nat kit tamkĭmik itəm io Uhgĭn ĭakən məmə təwir əm təsamkĭmikən.’ ¹⁰ Emuəghat o natĭmnat mĭn əh mau kĭsĭl, kən tapolən apon təmər muwĭn əpəh e neai.

¹¹ “Kən roiu aĭĭn e nĭan əh, suah kĭsĭl kəhaliet-arəpa e nĭmə itəm iotatĭg ĭkĭn. Netəm Sisaria kəmotahl-ĭpa ĭləhal məmə okəhaluwa ron io, kit io kan. ¹² Kən Narmĭn Rəha Uhgĭn təmən-ĭpa kəm io məmə ekətəu-pən ĭləhal, nat əpnarĭn ĭləhal sənəmə netəm Isrel. Piatat mĭn ĭlat sikis itəm kəmotətəu-pa io, emotuwĭn kĭet-pən əpəh e nĭmə rəha suah əh Konĭlias motuwĭn ĭmə. ¹³ Kən in təmən-ĭpa kəm ĭtĭmat məmə təhrol nulan in təməplan nagelo kit rəha Uhgĭn təmuwa mĭet-arəpa ron e rəhan nĭmə, kən mən-ĭpən kəm in məmə, ‘Ahl-ĭpən netəmĭm neen kotuwĭn əpəh Jopa o suah kit nərgĭn u Saimon Pita. ¹⁴ In otən-ĭpĭnə nəghatən kit kəm itəmat məmə itəmat rafĭn, ĭk ne rəham mĭn, ne rəham ĭolwək mĭn, məmə Uhgĭn otosmegəh itəmat rafĭn.’

15 “Kən nian emətuoun matəghat, Narmīn Rəha Uhgīn təmeiuaiu marioah matig elat tahmen əm e inu təmuwa min etat aupən. 16 Kən nīkik tatəht nəghatən itəm Iərəməərə təmən məmə, ‘Jon tatol baptais e netəmim e nəhau, məto otəsuwəhən Uhgīn tol baptais etəmat e Narmīn Rəhan.’ 17 Kən okəmə Uhgīn tatos-ipən kəm ilat Narmīn kitiah əm itəm təmos-ipa kəm kitat nian kitat kəmotən nīpahrienən e Iərəməərə Iesu Kristo, io etəmim əm, okol esən-iəhauən Uhgīn o nat naka itəm in tolkeike məmə otol kəm ilat.”

18 Nian kəmotəto nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotətəhau mīnən, məto kəmotənwiwi Uhgīn motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgīn tinol rəkis suatip rəha Iaihlua mīn məmə ilat mīn okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn məmə Uhgīn otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

19 Nian Sol ne rəhan mīn kəmotəhamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatən nīpahrienən e Iesu. Kən iəfak mīn əh kəmotəgim motuwīn əpəh ikin mīn əpəh Fonisia ne Saepras ne Antiok, motən-iarəp nərgi Iesu kəm netəm əm u, netəm Isrel. 20 Məto ilat neen netəm Saepras ne Saerin kəmotuwīn Antiok motən-iarəp mīn namnusən təwir rəha Iərəməərə Iesu kəm netəm əpnəpīn əm, sənəmə netəm Isrel əm. 21 Kən Iərəməərə təmatol wək tepət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netəmim tepət tepət kəmotəuhlin ilat motən nīpahrienən e Iərəməərə Iesu.

²² Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotəto namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas məmə otuwın əpəh Antiok. ²³ Nian təmiet-arəpən, təməplan məmə Uhgın təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən netənim tepət kəmotən nıpahrienən e İesu, kən Panapas nıkin təmagien masitu elat məmə ilat okoatətul əskasik e İərəməyə e nıkilat rafın. ²⁴ Panapas in etəm wir kit itəm Narmın Rəha Uhgın tərıoah mətatıg lan, kən rəhan nahatətən in təskasik o Uhgın. Kən in təmasitu e netənim tepət ikın əh məmə ilat okotən nıpahrienən e İərəməyə İesu.

²⁵ Kən Panapas təmiet muwın Tasas mategəsin Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, təmit mian əpəh Antiok, kəmuatıg ikın o nup kitiəh muatəfak ilat netəm rəha niməfak əh matuəgətun netənim tepət. İkin əh Antiok kəmətuoun kaun-in netəm rəha İesu Kristo məmə, “Kristin.”*

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgın kəmotiet Jerusalem motuwın əpəh Antiok. ²⁸ Kit nərgın u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmın Rəha Uhgın məmə otəsuwəhən nəumis otan e nıtən Rom apiəpiə. (Nəumis təman nian Klotias təmatərəməyə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha İesu əpəh Antiok kəmotolkeike məmə okotasitu e netəm rəha İesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən məni naka, tepət o noan məsin, itəm titun nahl-ipənən. ³⁰ Kən kəmotol məni mın əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmik mian kəm elta mın rəha niməfak əpəh Jerusalem.

11:22: Wək 4:36 **11:25:** Wək 9:30 * **11:26:** E nəghatən Kris, nıpəti nəghatən u “Kristin” tatən məmə “rəha Kristo.” **11:28:** Wək 21:10 **11:30:** Wək 12:25

12

Kig Herot Akripa Kitiəh təmol nəratən kəm niməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiəh təməhl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotaskəlīm netəmim neen rəha niməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahməən e nīpətīlat. ² Təməhl-ipən rəhan mīn netəmim kəmotuwīn kaskəlīm Jemes pia Jon kən motətamnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətamnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nīkilat təmagien pīk ron. Kən in təmatīg maskəlīm mīn Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tīnaskəlīm rəkīs Pita, kən təmīləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopael sikistin okoatətlošīg-in, kuwīt kuwīt e aua mīn rafin e nərauiəgən ne lapīn. Kən Herot tolkeike məmə otīuw-iarəp tətul e nīganəmtī netəmim nian lafet tīnol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətatīg e kalapus, kən netəm rəha niməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgīn.

Uhgīn təmīləs-iarəp Pita e kalapus

⁶ E lapīn itəm olawīg in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapīl ilugīn e mopael kəiu, kəməlis nelmīn mil e sen kəiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit mīn. Kən mopael kəiu katuətul matuehm nafīluə e kalapus. ⁷ Roiu agīn-əh, nagelo kit rəha ləramərə tiet-pa, kən təmasiə məhag-əhag e nīpəgnoa kalapus. Təmekek nīkali Pita kən məhgaiir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mil kəmuisas atīp e nelmi Pita mil.

⁸ Kən nagelo tən-ipən kəm in məmә, “Uwīn e rəham put ne natimnat.” Kən Pita tuwīn elat. Kən tən-ipən mīn kəm in məmә, “Uwīnin rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miaiet e nīpəgnoa kalapus, mətə in təsītunən məmә natimnat mīn u nagelo tatol lan in nīpahrienən. Nīkin təht məmә tatehm nat kit tahmen e napīlaiirən. ¹⁰ Kəmualiwək muaprəkis-in mopael kit itəm tatehm kalapus, kən mualiwək muaprəkis-in mīn mopael kit mīn, kən kəmuea e namnu toa itəm kəmīləkīn e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuea iuəhkīr ron kən təmerəh atip kən kəmīaiet-pən ikīn. Nian kəmualiwək məsīn mian e suatip, kən əmun nagelo təmīkə mīn.

¹¹ Kən Pita in tīnītun məmә sənəmә napīlaiirən, kən tən məmә, “Roiu enītun ətuatip məmә Iərəmərə təmahl-ipa rəhan nagelo təmuwa mīləs-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike məmә otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike məmә okotəplan.”

¹² Nian Pita tīnītun məmә Uhgīn təmīləs-irəkis in, kən təmuwīn əpəh e nimә rəha Meri, mama rəha Jon Mak. Netəm koatahatətə e Uhgīn tepət kəmotuwa kitīəh moatəfak-pən kəm Uhgīn məmә otasitu lan. ¹³ Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nimә əh, kən pətan iolwək kit, nərgīn u Rota, təmāiu muwīn məmә karmә pah əh tatəht-əht toa.

¹⁴ Nian təmətə nəwīa Pita, kən təmītun məmә in Pita pahrien. Kən nīkin təmagien pīk agīn-əh kən taluīn nerəhən e toa mətə təmāiu mītəlig muwīn məplan netəmim u koatəfak, kən təmən məmә, “! Ei, netəmim, Pita əpəh ihluə e toa tatətul!”

¹⁵ Mətə kotəmә, “Ah. Ik ialməl.” Mətə in

təmatəkəike matən məmə, “!Kəp! İatən pahrien.” Kən ilat kotən məmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tiə.”

¹⁶ Məto Pita tatakəike matəht-əht toa. Kən kəmotuwın kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nıkilat təmaut pik ron. ¹⁷ Məto Pita təmiləs-ipər nelmin mefətutu ilat məmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə təmahro nulan İərəməərə təmiləs-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatat mın e niməfak.” Kən təmiet magım matuwın ik pisin kit mın.

¹⁸ Kəmən lawıgin, mopael mın itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotətapəh-ətapəh olat mın, kən minotəruru əfəməh məmə Pita təmahruwin. ¹⁹ Kən nian Herot təməto məmə Pita təmikə, kən təmahlipən mopael mın məmə okotegəs-in. Məto nian mopael mın kəməsotəplanən, kən Herot təmaun-in mopael mın itəm kəmotehm kalapus mətapəh olat məmə Pita təmahrol magım. Məto ilat kotəruru kən in təmən məmə okəmik mopael mın əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmiet Jutia muwin e taon kit Sisaria matig ikın o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiəh təmimis

²⁰ E nian əh, Kig Herot Akripa Kitiəh neməha təmol pik təmetəhau netəm kotatig e taon mil əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol mın rəha taon mil əh kəmotuwa kitiəh kən motuwın məmə okotəplan kig məmə okotaru nego, məto-inu netəm iməlat ikın kotuwın katos-nəmtin nagwənən imə kig ikın. Məto aupən ilat kəmotuwın motəplan kig, kəmotəghat ilat suah kit nərgin u Plastus, itəm

tatehm wır natimnat e nimə rəha Kig Herot, motiuw-pən məmə otətəu-pən ilat.

²¹ E nian itəm Kig Herot təmitəpun lan məmə otuwın məplan ilat, kən təmuwin e rəhan natimnat wır mın itəm tatəgətun məmə in tatərəmərə. Kən təmuwa məpələh e ikın imə kig, kən matəghat kəm netəmim. ²² Kən netəmim kəmotagət əfəmäh məmə, “!Suah u tatəghat sənəmə in etəmim məto uhgın kit!” ²³ Kən roiu agın mın nagelo kit rəha İərəmərə təmoh e nımısən əskasik kit məto-inu Herot təmos nənwiwiən o netəmim, kən məsos-ıpənən nənwiwiən kəm Uhgın, kən wom mın kəmoton nisgan kən timıs.

²⁴ Kən e nian əh, netəm koatən nıpahrienən e İesu kəmoatakəike kətamnus-ıarəp nəghatən rəha Uhgın e ikın mın tepət, kən netəmim tepət kəmotuwa katən nıpahrienən e İesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kəmıoal namnun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.

13

Uhgın təmitəpun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

¹ E nıməfak Antiok, ien mın əh-ikın ne iəgətun mın. İlat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapın, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təmepət ilau Herot Antipas u təmatərəmərə e Kalili aupən, ne Sol. ² E nian kit ilat kəmotapəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm İərəmərə, kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ıpən kəm ilat məmə, “İakolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ıpər Panapas

ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm emaun-in ilau ron.”³ Kən nian kinotapəs rəkis nagwənən motəfak, kən motələhəu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ipər ilau, kən motahl-ipən ilau məmə okian mioal wək.

Panapas ne Sol kəmuən-iarəp nəghatən rəha Uhg'in əpəh Saepras

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kən mətə-inu Narmın Rəha Uhg'in təmahl-ipən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikin əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras. ⁵ Nian kəmiet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matuən-iarəp nəghatən rəha Uhg'in. Kən Jon Mak tatətəu-pən ilau mətəsitə elau.

⁶ Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətəarus məhaliet-arəpa e taon Pafos. Ikin əh kəməhaləplan noanol kit rəha Isrel itəm tatol nat pispis e nəsanənən rəha iərmis min, kən in ien eiuə, nərgin u Patisas. ⁷ Suah u tətaliwək nian tepət ilau Setias Polas u kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatig, rəhan nətəligən təwir. Kən in təmahl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, mətə-inu tolkeike məmə otətə nəghatən rəha Uhg'in. ⁸ Mətə suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgin e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətəalkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən niphrienən e Iesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in mīn məmə Pol, Narmin Rəha Uhgīn təmərīoah e nīkin, kən təmətag-pən ətuatip o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! Ik nətī Setan. Ik tikimīr rəha natimnat rafin itəm kotətuatip. Ik nakərīoah əm e neiueiuəən ne nərātən. ? Onəghan nəpanapəs nən ratən suatip pahrien rəha Iərəmərə itəm natəuhlin? ¹¹ Roiu əh, Iərəmərə otol nalpīnən kit kəm ik məmə nīganəmtim otəpīs, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roiu agīn mīn təməplan norəu ne napinəpən kəmuea mualpīn nīganəmtin, kən nīganəmtin təpīs agīn. Kən təmətul matea-pən əpnarīn əm məmə suah kit otasitu lan mit. ¹² Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təmən nīpahrienən e Iesu mətō-inu təmaut magien o nəgətunən rəha suah mil e Iərəmərə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikīn Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan mīn netəmim kəmotiet Pafos motuwīn e nego kit motuwīn əpəh taon Perka e ikīn Pamfilia. Ikīn əh Jon Mak təmapəs ilat mitəlig-pən əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən ilat kəmotiet Perka motuwīn əpəh taon Antiok əh-ikīn Pisitia. Kən e nian rəha Sapat, kəmotuwīn imə e nimə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotətō nafinən rəha Lou ne Ien Mīn, kən netəmiasol rəha nimə əh kəmotahl-ipən nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmə, “Piak mīn. Okəmə itəmat kit tatos nəghatən wīr məmə otən tasitu e netəmim, tətul mən-iarəp.”

¹⁶ Kən Pol təmətul mēfətutu ilat məmə okəsotəghatən, kən mən məmə, “Noanol mīn rəha

netəm Isrel ne itəmat Iaihlua mın itəm noatəfak-pən kəm Uhgın, otətəlig-in-tu io. ¹⁷ Uhgın rəha noanol mın rəha Isrel təmitəpun timitat mın aupən kən mol ilat kotepət nian ilat kəmoatatig əpəh ikın Ijip. Kən e nəsanənən asol rəhan, təmit-iarəp ilat e nəptən əh. ¹⁸ Kən matehm wir ilat o nup foti nian kəmotan əpəh ikın taruən-aruən ikın. ¹⁹ In təmol noanol mın rəha netəm Isrel kəmotoh kapman mın rəha nəptən sepın itəm kotatig e nitən əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tıpitat mın məmə rəhatat. ²⁰ Natımnat mın əh kəmol nup fo-hanrit-fifti tınuwa minuwın rəkis. Uarisig e natımnat mın əh, Uhgın təmos-ipən kəm noanol mın rəha Isrel netəm-iasol mın məmə ilat okotərəməyə elat mətoarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgın Samuel. ²¹ Kən netəmim kəmotətapəh kəm Samuel o kig, kən Uhgın təmos-ipən kəm ilat Sol u nəti Kis, təmişipən e noanol rəha Benjamin. Kən in təməməyə elat o nup foti. ²² Kən nian Uhgın təmiləs-irəkis Sol, kən in mol Tefit təmuwa kig. In təməniarəp nat kit təwir lan məmə, ‘Eməplan suah kit Tefit nəti Jese, in etəm tətuatıp itəm io iakolkeike. Kən in otol natımnat rafın itəm io iakolkeike məmə otol.’

²³ “Kən Uhgın təmol məmə Iosmegəh kit, inu Iesu, otisi-pən e noanol rəha suah u Kig Tefit, məmə otosmegəh netəm Isrel tahmen-pən əm məmə in təməniəkis mihin. ²⁴ Məto uarisig Iesu tətoun rəhan wək, Jon təmaupən məniarəp kəm noanol

13:17: Eks 1:7; 6:6; 12:51

13:18: Nam 14:34; Dut 1:31-32

13:19: Dut 7:1; Jos 14:1

13:20: Jdg 2:16; 1 Saml 3:20

13:21:

1 Saml 8:5,19; 10:20-24

13:22: 1 Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20

13:23: 2 Saml 7:12-16

mīn rəha Isrel məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn kən kol baptais elat. ²⁵ Nian Jon təmatuwa iuəhkīr o nolən namnun rəhan wək, in təmən məmə, ‘?Nīkitəmat təht məmə io pah? Io sənəmə etəm ilouin itəm Uhgīn təmən rəkis. !Kəp! In tatuarisig lak itəm io esahmenən məmə ekapeg rəkis rəhan put.’*

²⁶ “Piak mīn itəm nəmotisi-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat Iaihlua mīn itəm nəkoatəfak kəm Uhgīn, otətəlig-in wīr, Uhgīn təmahl-ipa kəm kitat nəghatən u e Iesu məmə in otosmegəh kitat.

²⁷ Kən netəmim itəm kotatig Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol mīn kəməsotitunən məmə suah əh inəh Iesu, Uhgīn təmahl-ipa məmə otosmegəh ilat. Kən nat əpnapīn kəmatafin-iarəp kəm ilat e Sapat mīn rafin nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn itəm kəmoatən e Iesu, məto ilat kəməsotitunən. Kən ilat kəmotən məmə okohamnu Iesu tahmen-pən əm itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotən aupən məmə netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnapīn kəməsotəplanən nat kit məmə otimis ron, məto kəmotətapəh məmə Pailat otohamnu.

²⁹ “Nian kəmol rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgīn təmən məmə okol mihin lan, kən rəhan mīn netəmim kəmotiləs-iəhau e nig kəluau motiləs ka kitənim e nīpəg kəpiel. ³⁰ Məto Uhgīn təmol in təmegəh mīn e nīmīsən. ³¹ Kən e nian tepət tatiet-arəpa o rəhan mīn netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotan aupən əpəh Kalili mətoarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatən-iarəp

13:24: Mat 3:1-2 * **13:25:** Iolwək rəha etəm-iasol in tatapeg rəkis put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in ləhau agīn. **13:25:** Jon 1:20,27 **13:28:** Mat 27:22-23 **13:29:** Mat 27:59-60

kəm piatat mìn u noanol mìn rəha Isrel, məmə ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.

³² “Kən roiu əh, itimat ioatən-ipinə kəm itəmat namnusən təwir əh, məmə nəniəkisən itəm Uhgìn təmol kəm tıpitat mìn aupən, ³³ roiu əh, tınol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol mìn rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nimisən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgìn e Naoa Rəha Napuən Mìn kəiu tatən məmə, ‘Ik nətik. Roiu enuwa rəham tata ətuatıp.’

³⁴ “Uhgìn təmən-iəkis rəkis e rəhan Naoa məmə otəpanosmegəh Iesu e nimisən, kən okol təsimis mìnən, kən nıpətın otəsəmnəmitən. Tatən məmə, ‘Nıpahrienən, oekos-ipinə nat wır agın mìn kəm ik itəm emən-iəkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.’

³⁵ “Kən e ik pısın mìn kit mìn e Naoa Rəha Uhgìn, Kig Tefit təmən kəm Uhgìn e Iosmegəh məmə, ‘Kən onısegəhan-inən məmə nıpəti Iolwək Ətuatıp rəham otəmnəmit məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmegəh, təmol natımnat mìn itəm Uhgìn tolkeike. Uarisig ikin tımıs, kən kəmitənım ilat tıpın mìn, kən nıpətın təməmnəmit.

³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in Iesu məmə in mìn təmımıs, məto Uhgìn təmol təmegəh mìn, kən nıpətın təmısəmnəmitən.

³⁸ “Kən piak mìn, iakolkeike məmə onəkotıtun məmə roiu iatən-ipinə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgìn otos-irəkis nolən rat mìn rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motıtun məmə Iesu pısın

əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otikis ilat o nolən rat min rəhalat. Məto suatip rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nosmegəhən etəmim.

⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatəto itəmat məmə nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn otəsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə,

‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natimnat rafin. Onəkotaut kən motimis, məto-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pīk otəmat itəm okol nəsotənən nīpahrienən lan, nat əpnarīn okəmə suah kit otən ətuatip kəm itəmat.’”

Netəmim kəmotagien o namnusən təwīr

⁴² Nian Pol ne Panapas kīnatiaiet e niməfak, netəmim kəmotətapəh olau məmə, “Awi, okol nakuea min e Sapat u tatuwa, muən-iarəp min nəghatən əh neen kəm itimat.” ⁴³ Kən nian netəmim kəmotiet e nimə, ilat tepət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol min rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikin min itəm kəmotapəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ipən əskasik kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike motaskəlīm nahatətəən rəhatəmat e Uhgīn.”

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkīr netəmim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Uhgīn. ⁴⁵ Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nīmanin netəmim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pīk olat, kən

minotətuoun moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuaginən kəmuən məmə, “Itimlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgın kəm itəmat pitən, noanol mīn rəha Isrel. Kən itəmat nəmotapəs nəghatən rəha Uhgın, kən itəmat nakoatən atip əm məmə itəmat nəsotahmenən o nosən nəmegəhən lilin. Kən roiu itimlau enatian məmə ekuən-iarəp namnusən təwir u kəm Iaihlua mīn itəm sənəmə noanol mīn rəha Isrel, ⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm Iərəməərə təmos-ipa rəkis kəm itimlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgın məmə,

‘Io emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha Iaihlua mīn, məmə natən-iarəp kəm netəmim rafin məmə iakolkeike məmə ekos-megəh ilat.’ ”

⁴⁸ Nian Iaihlua mīn kəmotəto nəghatən əh, nīkilat təmagien ron, kən mīnoatamnus-amnus kəm ilat mīn məmə nəghatən rəha Iesu Iərəməərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgın təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tikə, ilat kəmotən nīpahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha Iərəməərə təmaiu mītəlau e nītən əh rafin e taon əh.

Noanol mīn rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Məto noanol mīn rəha Isrel neen kəmotuwīn motəplan nīpitan asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol mīn e taon əh, motiww-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau iməlat ikīn. ⁵¹ Məto

ilau kəmioah piŋpiŋ nəptən e nelkilau tahmen e nəmtətin kit məmə Uhgın təməuhlin məntaan kəm ilat kən otol nalpinən kəm ilat. Kən ilau kəmiaiet mian e taon əh İkoniam. ⁵² Məto netəm rəha İesu əpəh Antiok, Narmin Rəha Uhgın tatərioah elat, kən ilat nikilat tətəgien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian İkoniam

¹ E İkoniam kəmian min əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən rəhalau təwir pik məmə təmiuw-pa netem İsrəl tepət ne netəm İaihluə tepət min, məmə ilat kəmoatən nıpahrienən e İesu. ² Məto netəm İsrəl itəm kəsotənən nıpahrienən e rəhalau nəghatən, kəmotuwın o İaihluə min, motol ilat kotətəhau pik netəm u koatən nıpahrienən e İesu, moatol neməha kəm ilat. ³ Məto Pol ne Panapas kəmuatig ikin tuwəh, məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwırən rəha Uhgın kəm netənim rafin. Kən İərəmərə təmol ilau kioal nat piŋpiŋ ne nəmtətin tepət məmə netənim okotitun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahrien.

⁴ Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat min, neen kəmotətəu-pən netəm İsrəl itəm kəsotənən nıpahrienən e İesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mil əh, Pol ne Panapas. ⁵ Kən netəm İsrəl ne İaihluə min, ne netəm-iasol min rəhalat min, kınəotol nəghatən anion kit məmə okotərəkin

ilau, kən motahtimnu ilau e kəpiel. ⁶ Məto nian kəmotəto nəghatən anion rəhalat, kəmuagim mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatig e taon mil əh, Listra ne Tepe. ⁷ Kən e taon mil əh ne ikin mīn titəlau e taon mil əh, ilau katuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Iosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

⁸ Kən e Listra, suah kit əh-ikin. Nian təmaiir məto nelkin təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹ matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, mīnitun məmə suah əh tınatahatətə rəkis məmə nelkin titun nəwīrən, ¹⁰ kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətip mər kən mīnataliwək.

¹¹ Nian nīmanin netəmim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmol, kəmotən əfəməh e nəghatən Likao-
nia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgīn mīn rəhatat
kīnotol netəmim in, ilat mīnotuwa imətət ikin.”
¹² Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas məmə Sus u
nīpətīn təmə in iərəməərə rəha uhgīn mīn rəhalat.
Kən kəmotəuhlin mīn nərgi Pol məmə Heremes,
nīpətīn u məmə in iəghat asol rəha uhgīn mīn
rəhalat. ¹³ Nīmə rəha narmī nat rəha uhgīn əh
Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgīn
əh Sus təmasig kau mīn neen itəm tīnətu-pən rəkis
nəgui-nig elat. Kən məmik ilat muwa e nafiluə rəha
latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətīn e kəpiel. Məto
in ne nīmanin netəmim kotolkeike məmə kotol
səkrifais kəm ilau motol nənwīwīən lan kəm Pol ne
Panapas.

14 Məto nian aposol mil kəmuəto nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natimnat.* Kən kəmuaiu mian əpəh ilugin elat. Kən muagət əfəməh məmə, 15 “!Ei, nəman! ?Nakotəmə nəkotol nat un o naka? Itimlau etəmim əm tahmen etəmat. Etios nam-nusən təwīr matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike məmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat məmə nako-tapəs nəfakən kəm uhgin mīn u itəm rəhalat nəsanənən tikə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh, mətatig namnun tikə. In pīsīn əm təmol neai, nəptən, nītəhəi, ne natimnat rafin itəm koatatig ikīn mīn rafin.

16 Aupən in təmegəhan-in məmə netəmim e ikīn mīn rafin məmə ilat okotətəu-pən atip əm suatip mīn rəhalat. 17 Məto nian rafin in tatol suatip kəm ilat məmə ilat kotitun nəplanən rəhan nəwīrən itəm in tatol. In tatol nuhuən tatəfik, matol nagwənən mīn e nasumən, kən koatol nīpətīlat e nian ətuatip rəhalat. In tatos-ipən nagwənən kəm itəmat mol itəmat nakoatəto təwīr.” 18 Məto kəmatuən pap nəghatən əh kəm ilat, iuəhkīr əm kuakīə o nən-iəhauən ilat o nolən sakrifais, o nos-ipənən nənwiwīən kəm ilau.

19 Kən netəmim neen e noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pisitia ne Ikoniam motiet-pa Listra motiuw-pa netəmim tepət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotiləs Pol kən motaht e kəpiel, kən motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon motapəs tətəməhl. Nīkilat təht məmə təmimīs.

20 Məto nian netəm rəha Iesu kəmotuwa kətul

* **14:14:** “kəmuəhap rəhalau natimnat” in nəmtətin kit məmə kəmotəto tərət pik e nolən əh **14:15:** Sam 146:6; Wək 10:26 **14:16:** Wək 17:30 **14:17:** Jer 5:24 **14:19:** Wək 17:13; 2 Kor 11:25

kitəlau in, kən tətul əmun muwīn mīn əpəh imə e taon. Kən kəmən lawīgin, in ne Panapas kəmiaiet mian Tepe.

Pol ne Panapas kəmietəlig-pən Antiok əh Siria

²¹ Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp namnusən təwīr e taon əh Tepe, kən kəmiaiuw-pa netəmim tepət kotuwa o Iesu. Kən kəmiatəlig muea Listra, kən uarisig u, kiaiet mīn muea Ikoniam, kən mi-aiet mīn muea Antiok əh Pisia. ²² Kən ikin əh, kəmatuem əskasik netəm rəha Iesu. Kən matioas-ipən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatətən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kitat okotatig e nəratən tepət nian koatuwīn e suatip rəha nuwīnən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn. Məto nat əpnapīn əm, kitat okotəkəike moatətul əskasik.” ²³ Kən e niməfak mīn e ikin mīn rafin itəm ilau katian ikin, katuəmki-pər elta mīn rəhalat. Kən mat-uapəs nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi İərəməərə netəmim itəm kinoatən rəkis nīpahrienən lan.

²⁴ Kən ilau kəmian-pən Pisia ikin muatite-pa Pamfilia ikin e taon əh Peka, ²⁵ ikin əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwīr ikin. Kən ilau kəmuatite-pa mīn e taon kit mīn Atalia, ²⁶ kən kəmios nego ikin miatəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, aupən ikin ilat kəmotahl-ipən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən motəfak məmə Uhgīn otehm wīr ilau e ikin mīn itəm ilau katian ikin. Kən roiu kīnioal namnun wək rəhalau.

²⁷ Nian ilau kəmiatəlig-pa mīn, kəmuaun-in netəmim rəha niməfak məmə okotuwa kitiah.

Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natimnat itəm Uhgın təmol elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmahro nulan Iaihlua min, ilat kəmotuwa moatən nıpahrienən e Iesu. ²⁸ Kən ikin əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha Iesu.

15

Iəfak min neen kəmoatən məmə netənim okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netənim neen kəmotiet əpəh Jutia motatitepa Antiok moatəgətun piatat min moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-ipənən itəmat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mihin, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.” ² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha niməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen min məmə okotuwin Jerusalem motəplan aposol min ne elta min rəha niməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha niməfak kəmotahl-ipən ilat kotuwin, kən nian ilat kəmotiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə təhro nulan Uhgın tatiuw-pa Iaihlua min koatuwa rəhan netənim. Kən nəghatən əh təmol piatat min ikin əh nikilat tətagien pik. ⁴ Nian kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha niməfak ne aposol min ne elta min rəha niməfak, kəmotagien məmə okotos ilat motuwin iməlat min ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgın

təmasitu elat lan. ⁵ Məto Farisi neen əh-ikīn itəm koatən nīpahrienən e Iesu, kəmotətul motən məmə, “Iaihlua min, okəike kəhg-ipən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

*Aposol min ne netəm-iasol
min kəmotəghat əpəh Jerusalem*

⁶ Kən aposol min ne elta min rəha niməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh. ⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsin, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak min. Itəmat nəkotitun wir məmə nuwəh rəkis Uhgīn təmitəpun io e nikitat məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu kəm Iaihlua min məmə okotən nīpahrienən lan. ⁸ Uhgīn titun nətəligən rəha netəmin, kən in tinəgətun rəkis məmə nikin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, məto-inu təmos-ipa Narmīn Rəha Uhgīn kəm ilat e suatip kitiaəh əm itəm təmos-ipa kəm kitat. ⁹ In təməsol pīsīnən kəm ilat. !Kəp! In təmafəl rəkis rəhalat nolən rat min məto-inu koatən nīpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tinol rəkis kəm kitat.

¹⁰ “? Məto tahro itəmat nakoatuwin e suatip pīsīn məmə Uhgīn nikin otahmə? ?Tahro itəmat ninoatiləs-ipən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tīpītat min kitat rafin kəsotahmenən məmə okotiləs nat figəm əh. ¹¹ Məto kitat koatahatətə məmə Iesu in Iərəməərə rəhatat, kən in tatosmegəh

kitat e rəhan nəwīrən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

¹² Nəghatən əh təmöl ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kınatuamnusi-arəp nat pispis mīn ne nəmtətin pisin pisin mīn itəm Uhgīn təmöl ilau kioal e niganəmti Iaihlua mīn.

Jemes təmahtosiḡ-in nəghatən

¹³ Nian kəmioal namnun nən-iarəpən wək mīn rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak mīn. Otətəlig-in wīr-tu rəhak nəghatən. ¹⁴ Pita təmən wīr aḡin kəm kitat məmə tahro nulan Uhgīn təmiet-pa pitən o Iaihlua mīn məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan mīn. ¹⁵ Məto nat əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgīn təmən itəm kəməte e Naoa Rəha Uhgīn. Uhgīn tatən məmə,

¹⁶ ‘Uarisig e natimnat mīn əh, oekitəlig-pa mīn.

Oekol-wīr nego rəha nərəməərən rəha Kig Tefit u təməhap aupən iuəhkir tamnim.

Nat əpnapin iuəhkir tamnim, məto ekiləs-ipər milpin mafəl mol təskasik mīn,

¹⁷ məmə netəm əpnapin e nitən mīn u Iaihlua mīn, itəm ninəmitəpun rəkis ilat məmə rəhak netənim mīn, ilat okotegəs-in io.

¹⁸ Io İərəməərə iatən mihin kən emol netənim kotitun rəkis nat əh aupən.’ ”

¹⁹ Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu Iaihlua mīn kınatəuhlin nətəligən rəhalat mīnoatuwa o Uhgīn. Kən təsəwīrən məmə kitat okotol tiəkis pik mīn olat.

²⁰ Məto pəs okotəte naoa kit tuwīn kəm ilat

məmə okəsotunən nagwənən mīn u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat mīn u iərmis mīn, kən kotamkīmīk e nīganəmti Uhgīn. Kən məsotolən təfagə e pətan. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikīn e nīpətīn. Kən okəsotunən nitan. ²¹ Okotəkəike motən-iəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətatiḡ, məto-inu təmətuoun rəkis e Sapāt mīn rafin, netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel. Kən katən-iarəp nəghatən mīn əh e taon mīn rafin.”

Kəmate naoa kəm iəfak mīn u Iaihlua mīn

²² Kən aposol mīn ne elta mīn ne netəm rəha nīməfak kəmotegəhan məmə okotahl-ipən ilat mīn neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwīn Antiok. Kən kəmotətḡi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mīl əh netəmim koatīsiāi-in ilau. ²³ Kən kəmosot-ipən naoa kəm ilat məmə okotos motuwīn. Naoa tatən məmə,

“Itimat aposol mīn ne elta mīn rəha nīməfak, itimat piatimat u itəmat. Iakotən təwīr kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua mīn, məto roiu nīnotuwa piatimat mīn.

²⁴ Itimat emotəto məmə netəmim neen u e nīkitimat kəmotol tiəkis pīk kəm itəmat, kən itəmat nəmotəto tərāt e nəghatən rəhalat. Məto itimat emīsosot-ipənən nəghatən məmə okotuwīn kən mihīn. ²⁵ Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwīr pīk otāt.

²⁶ Iuəhkīr kīamīs o wək u rəha Iərəməərə rəhatat,

Iesu Kristo. ²⁷ Kən itimat ioatahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. İlau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitiah əm itəm itimat emotəte. ²⁸ Kən Narmın Rəha Uhgın nıkin tagien ne nikitimat tagien məmə esotos-ıpinə mınən lou kit kəm itəmat məmə otəfigəm pık otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən mın u itəm kınol rəkis sakrifais lan kəm narmı nat mın u iərmis mın; kən məsotunən nıtan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nıtan əh-ikın e nıpətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nəkotətəu-pən nəghatən mın əh, onəkotuwın e suatıp təwır.

Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol mın əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwit məmə okotuwın əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha nıməfak e ikın mın əh, kən kotuwa kitiah, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotəfin naoa un, nıkilat təmagien məto-inu nəghatən əh təmiləs-ipər nıkilat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mil rəha Uhgın. Kəmuəghat təfəməh kəm piatat mın əh mətialəs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatig tuwəh məsın ikın əh, kən piatat mın kəmotəuiatıpin ilau kən motətapəh məmə Uhgın otos-ipən rəhan nəməlinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiatəlig-pən o netəm u kəmotahl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəh məsın əpəh Antiok, kən ilat netəmim tēpət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e ləramərə.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau mīn

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwīr məmə kiatelīg mīn mian muəplan pialau mīn e taon mīn itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikin rəha Iərəmərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratīg.” ³⁷ Kən Panapas tolkeike məmə otit mīn Jon Mak. ³⁸ Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tinapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mītəlīg məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal namnun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təskasik e nənən əh, kən muəhap ilau mīn. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəh Saepras. ⁴⁰ Məto Pol təmit Saelas ilau mīn. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iərəmərə otehm wir ilau e rəhan nəwīrən, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikin kən matuem əskasik nīməfak mīn.

16

Timoti təmətəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol təmaliwək mīn muwīn əpəh Tepe ne Listra. Kən ikin əh, etəmim kit əh-ikin rəha Iesu, nərgin u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, məto rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəh Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwīr kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau mīn. Kən təməhg-ipən in məto-inu təməsolkeikeən məmə noanol mīn rəha Isrel nīkilat otəht rat məto-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməhaluwīn e taon mīn, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha

Uhgın nəghatən rəha aposol mın ne elta mın itəm kəmotələhəu əpəh Jerusalem. Kən mitəhaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən mın əh. ⁵ Kən e nolən əh, niməfak mın kəmotəskasik e rəhalat nahatətəən, kən nian rafin netəmim koatuwa moatepət e niməfak.

Pol təməplan napilairən kit rəha Uhgın

⁶ Kən iləhal kəməhaluwın-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikin, məto-inu Narmın Rəha Uhgın təməsegəhan-inən iləhal məmə okəhaluwın-pən Esia ikin məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikin. ⁷ Nian kəməhaluwa iuəhkir e ikin Misia ne ikin Pitinia, məhalölkeike məmə okəhaluwın Pitinia. Məto Narmın rəha Iesu təsegəhan-inən məmə okəhaluwın. ⁸ Kən kəməhalaliwək məhaluwın-pən Misia ikin, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹ Kən lapın in, Pol təməplan nat kit tahmen e napilairən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətapəh əskasik ron məmə, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etimat.” ¹⁰ Nian Pol tinəplan rəkis əm nat əh, kən enoatai-pən rəhatimat natimnat məmə ekotuwın Masetonia, məto-inu enoatitun məmə Uhgın tətəun-in itimat məmə ekotən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu kəm netəm ikin əh.

Litia əpəh Filipae təmən nipahrienən e Iesu

¹¹ Kən emotos nego kit motiet əpəh Troas motaiu ətuatip əm o nitən Samotres. Kən kəmən lawigin emotuwın motuar e taon Neapolis. ¹² Kən emotiet ikin-u motaliwək əm motuwın əpəh e taon əh Filipae, u tatəməhl aupən e nitən asol Masetonia.

Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatıp. Kən emotatig məsin əh-ikin.

¹³ Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwın əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotəto məmə netəmim kotuwın ikin katəfak. Kən emotuwın moatəpələh katəghat itimat nıpitan itəm kəmotaupən motuwa katəpələh. ¹⁴ Kən pətan Tutatira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgin u Litia. In pətan itəm tatol-salim-in nıməhan nəgui-naris u nian rafın nıməhan əh nəmtin tiəkis pik. Pətan əh nian rafın in tatəfak kəm Uhgın, kən İərəməərə təmol nıkin tımətmətig məmə otən nıpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵ Kən kəmol baptais lan ne rəhan mın, ne rəhan iolwək mın. Kən in təmənipa kəm itimat məmə, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsin məto-inu itəmat nınotitun rəkis məmə io iatən nıpahrienən e İərəməərə.” Kən in təmatəkəike kəm itimat, kən ekotuwın iman ikin.

Kəmiləs-ipən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶ Kən nian kit, nian emoatuwin ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatıp. In slef rəha netəmim neen itəm kəmos-nəmtin. Pətan əh narmın rat kit tətətig lan itəm tol in tatən-iarəp natimnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e məni tepət rəha rəhan netəm-iasol mın məto-inu netəmim kotətou ilat məmə ilat okotəto rəhan nəghatən. ¹⁷ Kən in təmatuarisigin itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm u, netəm rəha Uhgın u in ilis, ilis pik. Koatən-ipinə kəm itəmat suatıp rəha Uhgın məmə in otosmegəh netəmim lan.”

¹⁸ Təmatol nəhlan etimat nian tepət, mətoarus nian kit Pol tınəto tərat o nat əh mınəpou in. Kən in təmeirair magət e narmın rat apon məmə, “E nərği İesu Kristo iatən-ipinə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roiu ağin mın, narmın rat apon təmiet e pətan əkəku əh.

¹⁹ Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatərəməərə lan kınotitun məmə kınotakiə e suatip rəhalat o nolən win e məni, kəmotəto tərat. Kən kəmotaskəlim Pol ne Saelas motiləs ilau motuwın əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, ²⁰ məmə okuətul e niganəmti netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm Isrel. Ilau kətioal nat tərat tepət u imətat ikin. ²¹ Ilau katuən məmə kitat okotəkəike kətəu-pən suatip pisin mın. Məto suatip mın əh kəsotətuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolən nəhlan.”

²² Kən netəm ikin əh kəmotuwa motəplan ilat mınəotən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ipən kəm mopaël mın məmə okotapeg rəhalau natimnat motalis ilau. ²³ Kən kəmotalis ilau mau tepət, kən uarisig kotiləs-ipən ilau e kalapus. Kən motən-ipən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiaiet muagim. ²⁴ Nian etəm rəha nehmən kalapus təməto nəghatən əh, təmiləs ilau muwın e rum kit əpəh imə ağin, kən mətu-pən nig e nelkilau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən nıpahrienən e İesu

²⁵ Kən nian tınəlis kinkin lapın, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuan napuən mın rəha

nənwiwiən Uhgīn. Kən netəmim mīn e kalapus koatətəlig-in ilau. ²⁶ Kən roiu agīn-əh mīn, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nimə kalapus təməloal pik, kən nafiluə mīn e kalapus kəmoterəh, kən sen itəm kəmālis netəmim lan kəmotīsas. ²⁷ Kən nian etəm rəha nehmən kalapus təmāiir, məplan məmə nafiluə mīn rəha kalapus kəmoterəh, nīkin təməht məmə netəm koatəməhl e kalapus kīnotagīm rafin. Kən mīləs-ipər rəhan naip məmə otagimnu atip in lan.* ²⁸ Məto Pol təmagət əfəməh məmə, “!Ei! !Əsaruan ik! Itimat rafin əpəh ikīn.”

²⁹ Kən suah əh təmaun məmə okiləs lait ka, kən in təmaiu muwīn əpəh imə, mīsin-pən nulin əpəh e nelki Pol ne Saelas ikīn mətasiəp. ³⁰ Kən mit ilau məhaliet əpəh ihluə kən mətapəh olau məmə, “!Suah mil! ?Ekahro nulan məmə Uhgīn otosmegəh io?” ³¹ Kən kuən-ipən kəm in məmə, “Onəkəike mən nīpahrienən e Iərəmərə Iesu, kən məmə Uhgīn otosmegəh ik ne rəham mīn.” ³² Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha Iərəmərə kəm in ne netəmim itəm kotatig ilat min. ³³ Nat əpnapīn lapīn agīn, məto suah əh təmit ilau muwīn maikuas e nīməgəm mīn e nīpətīlau itəm kəmālis ilau ikīn. Kən e nian əm əh, kəmol baptais lan ilat rəhan mīn. ³⁴ Kən in təmit Pol ne Saelas muwīn əpəh iman ikīn mosipən nagwənən kəm ilau. Kən in ne rəhan mīn rafin nīkilat təmagien mərioah məto-inu kəmotən nīpahrienən e Uhgīn.

³⁵ Nian təmian, etəm rəha kot mil əh kuən-ipən

* **16:27:** E nian əh, okəmə mopael kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagīm, okəike kohamnu mopael əh. **16:27:** Wək 12:18-19 **16:30:** Wək 2:37

kəm mopael mĭn məmə, “Okotuwĭn kerəh e suah mil əh khatian.”

³⁶ Kən suah əh etəm rəha kalapus təmən-ipən kəm Pol məmə, “Etəm rəha kot mil kəmuən məmə ekoterəh etəlau nakatian, kən iaiet mətian kən muətul mətig.”

³⁷ Məto Pol təmən-ipən kəm mopael mĭn əh məmə, “?Ei, məto naka əh? Itĭmlau etəm Rom mil. † Kən etəm rəha kot mil əh kəsuəplanən nat kit məmə emioal tərət, məto e nĭganəmtĭ netəmim kəmotalis itĭmlau, kən kĭləs-ipən itĭmlau e kalapus. ?Kən roiu kioalkeike məmə oekiaiet anion əm? !Kəp! Ilau əm okuəike muea ikĭn-u kən mialəs-iarəp itĭmlau.”

³⁸ Kən mopael mĭn əh kəmotuwĭn kən-ipən kəm etəm rəha kot mil əh. Kən nĭan kəmuəto məmə Pol ne Saelas ilau etəm Rom mil, ilau kəmuəgĭn pik.

³⁹ Kən kəmian muən-ipən kəm Pol ne Saelas məmə, “!Ei, kəsi! Emioal tərət etəmlau.” Kən uarisig kiaiet ilau motiet e nĭpəg noa kalapus, kən muən-ipən wĭr kəm ilau məmə okiaiet e taon əh.

⁴⁰ Kən Pol ne Saelas, ilau kəmĭaiet e kalapus mĭan e nĭmə rəha Lĭtia. Ikĭn əh kəmuəplan piatat ne wĭnĭtat mĭn rəha nĭməfak, kən muəghat məsĭn kəm ilat mətialəs-ipər nĭkilat. Kən uarisig u, kiaiet mətian.

17

Pol ne Saelas kəmian əpəh Tesalonaeka

† **16:37:** Okəmə suah kit in etəm Rom, məto katətu-pən nəghatən kit lan, kən lou kit əh-ikĭn rəhalat məmə aupən kapman otol nalpĭnən kəm in, məto in otəkəike mətul e kot mən-iarəp nəwtain nəghatən katətu-pən lan. Afĭn e Wək 25:15-16.

¹ Kən Pol ne Saelas kəmualiwək mian-pən əpəh e taon mil əh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaetpa e taon əh Tesalonaeka. İkin əh, nimə rəha nuəfiminən kit əh-ikin rəha netəm Isrel. ² Kən Pol təmöl tahmen əm e itəm tatol nian mın, təmuwin əpəh imə e nimə əh. Kən e Sapat kisil ilat netəm əh noanol mın rəha Isrel kəmoatol nəghatən tepət o Naoa Rəha Uhgın. ³ In tatən kəm ilat məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən wir agın-əh məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, otəpanəto nahməən e nıpətin, muwa mətoarus mımıs, kən Uhgın otəpanosmegəh mın in e nımısən. İesu u itəm iatən kəm itəmat, inu Kristo əh.” ⁴ İlat neen kəmotən nıpahrienən e nəghatən əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Kris tepət itəm koatəfak kəm Uhgın, ne nıpitan asol tepət itəm koatərəməə e nıpitan mın, kəmotətəu-pən ilau.

⁵ Məto netəm-iasol rəha noanol mın rəha Isrel, kəmotətəhak, kən motuwın moategəs-in netəm nol təfagə, əpəh e nıkal suatıp mın ne ikın mın, motuwa mınətos ilat mın, kən mınətol nəratən tepət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwın e nimə rəha suah kit nərgın u Jeson, moteatəp nafiluə e nimə, moategəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike məmə okotıləs-ipən ilau e nelmi kaonsel əh-ikin əh.

⁶ Nian kəməsotəplanən ilau, kən kəmotaskəlim Jeson ne piatat mın neen motəmki-pən ilat məmə okotətul əpən in netəm-iasol mın rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəməh moatən məmə, “Suah mil əh Pol ne Saelas kətioal nat tərət tepət e ikın mın, kən mınuea e taon rəhatat. ⁷ Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikın, məto ilat koatətəghl lou rəha Sisa itəm tatərəməə e nıtən mın. İlat koatən

məmə İərəmərə kit mīn əh-ikin tətatiġ, nərġin u İesu.” ⁸ Nian noanol mīn rəha İsrəl kəmotən nəġhatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol mīn əh kīnotəruru əfəməh məmə okotol naka. ⁹ Kən netəm-iasol mīn əh kəmotol Jeson ne piatat mīn kəmos-ipən mənī neen, məmə in nəniəkisən kit məmə okəsotol mīnən nat əh, kən motahl-ipən ilat koatuwin.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Perea

¹⁰ Nian tīnapinəp, kən piatat mīn ikin əh kəmotahl-ipən Pol ne Saelas məmə okian e taon əh Perea. Nian kəmiaiet-pa ikin əh, kəmian e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl. ¹¹ Noanol mīn rəha İsrəl ikin əh nətəliġən rəhalat təwir, maprəkis-in netəm Tesalonaeka, məto-inu kotolkeike pīk məmə okotətəliġ-in nəġhatən rəhalau. Kən nian rafin, koatafin wir e Naoa Rəha Uġin, moategəs-in məmə nəġhatən rəhalau tətuatip o kəp. ¹² Məto-inu e nolən əh, kən tepət kəmotən nīpahrienən e İesu. Kən nīpitan asol mīn Kris tepət, ne netəm Kris tepət kəmotən nīpahrienən e İesu.

¹³ Məto nian noanol mīn rəha İsrəl əpəh Tesalonaeka kəmotəto məmə Pol tatən-iarəp mīn nəġhatən rəha Uġin əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa mīn əpəh ikin mīnoatol netəm Perea kīnotol mīn təməht kəm ilau. ¹⁴ Kən e nian əm əh, piatat mīn kəmotahl-ipən mīn Pol tuwin əpəh itəhəi muwin e nego muwin Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətuatig əpəh Perea. ¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwin Atens, kīnoatitəliġ-pa mīn Perea, Pol tahləpis ilat məmə okotən-ipən kəm

Saelas ne Timoti mēmə okuaut uəhai əm mian muəplan mīn in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nian Pol təmatəsahgin Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təməto tərat pīk mətə-inu nian taliwək mətən ikin əh, məplan ikin əh tərīoah e narmī nat mīn. ¹⁷ Mətə-inu o nat əh, kən in tuwīn əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel ilat netəm Isrel ne Iaihlua mīn itəm koatəfak kəm Uhgīn, moatəghat pīk o nat əh. Kən nian rafīn in tatuwīn ikin katol maket ikin matəghat kəm netəm əpnapīn mīn əm. ¹⁸ Kən iəgətun mīn neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiurien ne Sītoik,* ilat mīn koatəghat. Ilat neen koatən mēmə, “?Suah əh tāmīlās əm nəghatən əpəh kit e suatīp matən, kahrmə tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “Itimat ekotəto mēmə tatəghat-in uhgīn mīn rəha ikin pīsīn pīsīn mīn.” Koatəghat nəhlan mətə-inu Pol tatəghat-in Iesu, matən mēmə təmīmīs mətə Uhgīn təmosmegəh mīn.

¹⁹ Kən kəmotaun-in-pən Pol mēmə otuwa mətul e nīganəmtī kaonsel rəha netəm koatəpələh e nītot əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-īpən kəm in mēmə, “Ekotolkeike mēmə ekotītun nīpətī nəghatən wī itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən mīn əh neen, ekotəto mēmə tol pīsīn agīn-əh, kən ekotolkeike mēmə ekotītun nīpətīn.”

17:17: Wək 18:19 * **17:18:** Epikiurien ne Sītoik - Iəgətun mīn neen itəm koatəgəs-in nīpahrienən. Ilat Epikiurien koatən mēmə natīmnat itəm tatol suah kit nīkin tagien, inu nəukətīn rəha nəmegəhən təwīr. Ilat Sītoik koatən mēmə təwīr okəmə suah kit təsətəən nagienən ne nahmən e nīkin.

21 Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəm Atens ne netəm ik pisin min itəm kəmotuwa Atens, kotolkeike məmə okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wi min əh, kən motəuhlin wir nənən lan.

22 Kən Pol tətul e niğanəmti netəm rəha kaonsel əh məmə, “Netəm Atens. Io enəplan rəkis məmə rəhatəmat nətəligən tepət tatuwin o uhgin min.

23 Nian io etaliwək ikin-u imatəmat ikin, matəplan ikin nəkoatəfak min ikin ne narmi nat min, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotəte-pən rəkis e kəpiel kit məmə, INU IKIN KATƏFAK-PƏN KƏM UHGİN KIT ITƏM ITİMAT EKOTƏRURU. Məto uhgin itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhgın əh inəh itəm io iatən-ipinə kəm itəmat. 24 Uhgın əh inəh təmol nəptən u, ne natimnat rafin itəm koatətig lan, kən in matərəməyə e neai ne nəptən, in təsətigən e niməfak min itəm kitat əm netəmim kəmotol. 25 Nat kit təsikəən ron itəm kitat netəmim kotitun nolən kos-ipən kəm in. Məto-inu in pisin əm tatos-ipa nəmegəhən kəm kitat kitiah kitiah, matos-ipa natimnat rafin kəm kitat. 26 Aupən, aupən aɡin-əh, in təmol əm suah kitiah əm. Kən netəm rafin ikin min kəmotiet əm e suah əh, kən in pisin əm təmələhəu ilat rafin e ikin min, kən in pisin əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən min rəhalat. 27 Uhgın əh təmol nəhlan məmə kitat rafin okotəkəike kegəs-in məmə okotehm, tahmen e etəmim itəm tateameam əpnəpin əm məmə otehm nat kit. Məto nipahrienən məmə Uhgın əh, sənəmə in isəu o kitat. 28 Tahmen e itəm suah kit

17:25: 1 King 8:27; Wək 7:48
Sam 145:18; Jer 23:23

17:25: Sam 50:12

17:27:

təmən aupən məmə, ‘Məto-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhgın, kən moatos nəmegəhən, moataliwək, moatol natimnat rafin.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təməte rəkis napuən kit məmə, ‘Kitat mın kitat nenətin mın.’

29 “Məto-inu kitat nenəti Uhgın, okol kitat kəsotənən məmə in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmə nat kit itəm suah kit titun nol əmən e nelmin o e rəhan nenatigən. !Kəp!

30 “E nian əh aupən itəm netəmim kotəruru Uhgın, tahmen e itəm Uhgın təmahtosig-in niğanəmtin məmə otəsəplanən nolən rat mın əh. Məto roiu tatən kəm kitat rafin e ikin mın rafin məmə, ‘Itəmat rafin onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat mın nolən rat mın.’”³¹ In təmən nəhlan, meto inu in tinəmitəpun rəkis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatip itəm tətuatip. Uhgın tinitəpun rəkis etəmim itəm otakil nolən mın rəha netəmim, kən in tinəmol rəkis kəm netəmim məmə in otol nəhlan, məto-inu tinol rəkis suah əh təmegəh e nimisən.”

32 Nian ilat kəmotəto nəghatən məmə Uhgın təmol suah kit təmegəh mın e nimisən, neen kəmotalah-əmnu, məto neen katən məmə, “Itimat ekotolkeike məmə ekotəto mın rəham nəghatən.”³³ Kən Pol təmiet e nəghatən əh rəha kaonsel.³⁴ Kən netəmim neen kotuwın kəkul-pən lan, moatən nipahrienən e İesu. Netəm əh kit nərgin u Taion-isiəs, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətan kit mın nərgin u Tamaris, ne netəmim neen mın.

18

Pol təmuwın Korin

¹ Uarisig e natımnat mın əh, Pol təmıet əh Atens, muwın e taon pısın kit mın, nərgın u Korin. ² İkın əh, təməplan suah kit, in noanol rəha Isrel, nərgın u Akwila. Təmaiir əpəh Pontas, məto təmuwın mətatıg əpəh Itali e taon asol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatərəməyə e ikın mın, təmol lou kit məmə noanol mın rəha Isrel okotəkəike motıet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətan Prısıla kəmiaet mueia mətuatıg əpəh Korin. Kəməsuatıgən təfəməh kən Pol tıet-pa, məplan ilau.

³ Kən mətatıg iləhal mın ilau, matəkul-pən elau e wək rəhalau, məto-inu wək rəhan rəha nosən məni tahmen əm əh wək rəhalau. İlat netəm rəha nəhlən nımə tapolən. ⁴ Kən e nıan rafın e Sapat, nıan rəha nəfakən, Pol ne noanol mın rəha Isrel ne netəm Kris koatol nəghatən tıpət əpəh e nımə rəha nuəfımınən rəha netəm Isrel, məto-inu Pol tolkeike məmə otıuw-pa ilat məmə okotən nıpahrıenən e İesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəmiaıet Masetonia, kən nıan kəmiaıet-pa ikın əh, Pol təməpəs wək kən matən-ıarəp əm nıan rafın namnusən təwır matən wır kəm noanol mın rəha Isrel məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. ⁶ Məto ilat kəmotetəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmoraıtın-oraıtın rəhan sot asol e nıganəmtılat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatıg e nəratən lan nıan Uhgın otakıl netəmım e Namnun Nıan, məto rəhatəmat atıp. Tətuoun əh-roıu, ekuwın mən-ıarəp namnusən təwır o İaihlua mın.” ⁷ Kən in təmıet

18:2: Rom 16:3

18:3: Wək 20:34

18:5: Wək 17:14-15

18:6: Wək 13:46,51; Wək 20:26

elat muwĭn mətatiġ e nimə rəha suah kit sənəmə noanol rəha Isrel, mətə in tatəfak kəm Uhgĭn, nərgĭn u Titias Jastas. Rəhan nimə in e nĭkal nimə rəha nuəfĭmĭnən rəha netəm Isrel. ⁸ Kən Krispas u in tatərəmərə e nimə əh, in ne rəhan mĭn, ĭlat kəmotahatətə e Iərəmərə. Kən netəm Korin tepət mĭn kəmotətə nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e Iesu, kən kol baptais elat.

⁹ Kən nian kit lapĭn, Pol təməplan nat kit tahmen e napĭlaiirən. E napĭlaiirən əh, Iərəmərə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ĭlat. Uwĭn mən-iarəp rəhak nəghatən məsamegən, ¹⁰ mətə-inu kilau min ik. Netəmim okol kəsotərəkinən ik, mətə-inu netəmim tepət e taon əh ĭlat rəhak netəmim mĭn.” ¹¹ Kən Pol təmatĭg ikĭn əh nup kitĭəh kən məwĭg sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgĭn.

Netəm Isrel kəmotĭləs-ipən

Pol e kot

¹² Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm Isrel kəmotuwa kitĭəh motaskəlĭm Pol motĭləs motuwĭn e kot. ¹³ Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otĭuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgĭn e nolən kit itəm təsətuatĭpən e Lou.”

¹⁴ Kən Pol təmətul məmə otəghat, mətə Kalio təmən-ipən kəm ĭlat məmə, “Netəm Isrel. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatĭpən, o təsətəupənən lou, itəmat nəkotĭtun rəkis məmə ekəike mətə nəghatən rəhatəmat. ¹⁵ Mətə, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig mĭn ne natĭmnat mĭn rəha Lou rəhatəmat, kən tətatiġ əm etəmat

məmə onəkotən kələhəu wir. Io nīkik təsagienən məmə ekakil nat tol nəhlan kit.” ¹⁶ Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷ Kən nian kəmotuwīn ihluə, əmun kəmotaskəlīm Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Məto Kalio təsolən nat kit məmə otən-iəhau ilat.

Pol təmītəlig Antiok əpəh Siria

¹⁸ Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwīn ikin əh-ikin Kegkria. Aupən Pol təmol nəniəkisən kit kəm Uhgīn, kən ikin-u in təməte mīn əm noanun matol namnun nəniəkisən lan rəhan. Kən in təmos mīn nego kit ikin əh mītəlig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəu-pən in. ¹⁹⁻²¹ Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. İlat kəmotətapəh ron məmə otatig məsīn ilat mīn ilat. Məto in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Məto nian in təmiet təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan itəmat.” Kən in təmos nego kit miet Efesas, məto təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²² Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwīn məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmītəlig-pa mīn əpəh Antiok. ²³ Təmatig məsīn ikin əh, kən miet mīn maliwək muwīn-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha Iesu.

Apolos təmuwīn Efesas ne Korin

24 Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgin u Apolos. In təmaiir əpəh Aleksantria, kən in etəm wır kit rəha nəghatən, kən mıtun wır mın nəghatən mın e Naoa Rəha Uhgın. 25 İlat kəmoatəgətun rəkis in e suatıp rəha İərəməyə. Kən nian rafın nigəm tatuəp e nikin o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. Kən nəghatən rəhan e İesu in tətuatıp tətuatıp. Məto in titun əm nolən baptais itəm Jon təmatol aypən. 26 Kən in təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Uhgın əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuəto in, kəmiat məhaluwın əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wır kəm in suatıp rəha Uhgın. 27 Kən nian Apolos tolkeike məmə otuwın əpəh Akaea, kən piatat mın əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwın kəm netəm rəha İesu əpəh Akaea, motətapəh olat məmə kotitun nosən Apolos motuwın əpəh iməlat ikin. Kən nian in təmuwın ikin əh, in təmasitu wır elat. İlat mın əh, ilat kəmotahatətə e İesu e nəwırən rəha Uhgın. 28 Apolos təmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wır kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wır e Naoa Rəha Uhgın məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. Kən e niganəmti netəmin, təmatoh-iahau nəghatən rəha netəm Isrel.

19

Pol təmuwın mın Efesas

¹ Nian Apolos təmətatig əh əpəh Korin, Pol təmətip suatıp kit əpəh ilis ikin e nitot mın miet-pa əpəh Efesas. İkin əh təməplan netəmin neen rəha İesu.

² Kən təmətapəh olat məmə, “?Tahro? ?Narmin

Rəha Uhgın tīnuwa marioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e Iesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat esotəto aginən məmə nat kit mīn əh-ikīn Narmin Rəha Uhgın.”

³ Kən Pol təmətapəh olat məmə, “?Məto kəmol bəptais əhro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Kəmol bəptais etimat e nolən bəptais itəm Jon təmatol.”

⁴ Kən Pol təmə, “Nolən bəptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn. Məto Jon təmatən-iarəp məmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in Iesu.” ⁵ Kən nian netəmim kəmotəto nəghatən əh, kən kəmol bəptais elat e nərgi İərəməərə Iesu. ⁶ Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmin e rəhalat-kəpə, Narmin Rəha Uhgın təmuwa marioah mətatig elat. Kən kīnoatəghat e nəghatən ik pisin mīn, kən moatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat. ⁷ Kən netəm əh, ilat rafin tuelef.

⁸ Kən Pol təmatuwīn e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel e məwīg kisil matən-iarəp əskasik nəghatən e namnusən təwir rəha Uhgın məsəginən. Kən ilat mīn ilat, kəmotol nəghatən tēpət məto-inu in tolkeike məmə otiuw-pa ilat o nəərəməərən rəha Uhgın. ⁹ Məto netəmim neen, rəhalat-kəpə tiəkis pik məmə okotən nīpahrienən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatip rəha İərəməərə rəhatat e niganəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən mīn

əh, kən Pol təmiet elat kən mit netəm rəha Iesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nima sikul asol kit itəm suah kit, nərgin u Tiranas, təmatəgətun ikin aupən. ¹⁰ Kən Pol təmatol wək əh o nup kəiu apiəpiə. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatatig e ikin əh Esia, noanol min rəha Isrel ne netəm əpnarın əm, ilat rafin kəmotəto nəghatən rəha lərəməyə.

Nenəti Skefa min

¹¹ Kən Uhgın təmol Pol tatol nat pişpis min itəm tol pişin agin-əh. ¹² Natımnat rəha Pol tahmen e iagkəsip ne natımnat itəm təmatuwın lan, netəmim koatəmik moatuwin moatek netəm koatimis lan. Kən nımisən min kəmotəwir, kən narmin rat min kəmotiet elat.

¹³ Kən netəm Isrel neen koatuwin ikin pişin pişin min neen, moatəhg-iarəp narmin rat min e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut məmə okotol nat əh e nərgi lərəməyə Iesu. Kən kəmoatən-ipən kəm narmin rat min məmə, “E nərgi Iesu, etəm kitiəh əm itəm Pol tatən-iarəp, otiet.”

¹⁴ Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepın əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asol agin rəha Isrel. ¹⁵ Məto narmin rat təməni-ipən kəm ilat məmə, “Ekitun suah u Iesu, kən mitun min Pol. ?Məto itəmat pah min un?” ¹⁶ Kən suah apon narmin rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natımnat mapeg rəkis, kən kotaipiəpiə əm motagim e rəhan nımə kəmotəig e nita kəməhap-əhap ilat. ¹⁷ Nian noanol min rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh,

kəmotəgin pĭk. Kən netəmim komotiləs-ipər nərġi İərəmərə İesu tər pĭk.

¹⁸ Kən netəmim tepət itəm kotahatətə e İesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət mĭn itəm kəmoatol. ¹⁹ Neen itəm kəmoatəmĭk nərĭk, ilat mĭn kəmotəmĭk naoa mĭn rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətĭp e nĭġanəm̄ti netəmim. Nian netəmim kəmotafin e nəm̄ti naoa mĭn əh, tahmen e fiftimilian fatu ilat rafin. ²⁰ Kən nəġhatən rəha İərəmərə təm̄aiu iahġin e nəsanənən asol rəha Uġin.

Nəġhəuən asol kit əpəh Efesas

²¹ Kən uarisġ e nat əh, Pol tĭnən e nĭkin məm̄ə otitəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwĭn-pən Masetonia ne Akaea ikĭn. Kən in tən məm̄ə, “Nian emuwĭn rəkis Jerusalem, ekəike muwĭn mĭn Rom.” ²² Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm katuasitu lan, məm̄ə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatġ pitən məsĭn əpəh ikĭn Esia.

²³ Kən e nian əh, nəġhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatĭp rəha İərəmərə. ²⁴ Suah kit əh-ikĭn itəm tatol natim̄nat e iaen kit katən məm̄ə silfa, nərġin u Temetrius. Ikĭn-u netəmim tepət koatəfak kəm uġin kit pətan, nərġin u Atemis. Kən Temetrius tatol narmĭ nimə mĭn e silfa itəm tahmen e nimə rəha narmĭ nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salĭm-in ilat, matos məni asol ilat rəhan netəmim mĭn.

²⁵ Kən təmaun-in rəhan netəmim mĭn ne netəm pĭsĭn itəm koatol wək kitĭəh əm məm̄ə okotuwa kitĭəh. Kən tən məm̄ə, “İo mĭn, nəkotĭtun rəkis

məmə koatol win e mənī asol e wək u rəhatat. ²⁶ Məto itəmat nəmotəplan ne motəto məmə tahro nulan suah əh Pol tatərəkīn netəmim tepət kən kīnoatətəu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkir ikin mīn rafin e nītən əh Esia. In tatən-iarəp məmə uhgīn mīn itəm netəmim əm koatol e nelmilat, sənəmə uhgīn mīn pahrien. ²⁷ Kən roiu əh, iuəhkir əm tatərəkīn suatīp rəhatat o nosən mənī, kən iuəhkir əm mīn in tatol məmə netəmim okotəplan rat nīmə rəha Atemis, u itəm in ilis pīk. Kən nam-nun, okəmə naka nəghatən rəhan otərəkīn nərgīn Atemis itəm ilis pīk tuwa mol nat əpnarīn əm lan. Məto ikin-u Ēsia ne ikin mīn rafin, netəmim koatəfak kəm uhgīn u rəhatat.”

²⁸ Nian kəmotəto nəghatən əh, nīkilat təmahmə təmahmə, kən əmun mīnotagət əfəməh məmə, “! Ure e Atemis u Efesas!” ²⁹ Kən nat əh təmaiu mīrəfin taon. Kən netəmim tepət kəmotuwa kitīəh motuwīn kaskəlīm etəm Masetonia mil əh itəm katualiwək iləhal Pol, nərgīlau u, Kaeas ne Aris-takas. Kən kəmotuwīn kələh kiuw-pən ilau əpəh ikin nian rafin koatol mitig asol ikin.

³⁰ Kən Pol tolkeike məmə otuwīn məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha Iesu kəsotegəhan-inən. ³¹ Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotolkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iəhau əskasik məmə otəsuwīnen əh netəm əh-ikin.

³² Kən ikin əh, netəmim koatol wilig wilig tepət motagət əfəməh. Neen koatən nat pīsīn, kən neen koatən nat pīsīn. Məto tepət kotəruru məmə kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol mīn neen rəha

Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmə otuwın mətul aupən-in ilat. Kən təmos-ipər nelmin matefətutu ilat məmə otən-iarəp nehmən rəhan. ³⁴ Məto nian netəmim kəmotitun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəməh min məmə, “!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəməh motos aua kəiu.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iəhau ilat məmə, “! Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmə, “!Ei, netəmim! Atemis u, in uhgin rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin min rafin kotitun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotehm wır niməfak rəhan, kən motehm wır kəpiel asim rəhan itəm təmisi-pən e neai muwa. ³⁶ Kən suah kit tikə itəm otən məmə iateiuə. Kən tol nəhlan, təwır məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu. Təsəwırən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmosos suah mil un motuwa ikin-u, məto ilau kəsuaqləh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, uhgin rəhatat. ³⁸ Okəmə Temetrius ne rəhan iolwək min koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwır məmə okotuwın kən-iarəp nəghatən rat min əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmə nat kit min əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwın e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰ Tımətig əm məmə okotiləs-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkir kotəμου təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsotənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nıpətın tikə.” ⁴¹ Nian təmən rəkis nəghatən əh, kən mən-iəhau nəghatən mahl-

ipən ilat məmə okotagım mın.

20

Pol təmuwın əpəh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nərətən əh təmol namnun, Pol təmaun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa kitiəh. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwın əpəh Masetonia. ² Təmuwın əh-ikin əh tepət ikin kən matos-ipən nəghatən tepət kəm netəmim rəha Iesu matem əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³ Matig mos məwig kisil ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mıtəlig-pa Siria. Məto təməto məmə noanol mın rəha Isrel kınəatol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətəligən, kən mapəs nego mətaliwək əm mıtəlig-pən Masetonia. ⁴ Netəmim itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nətə Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne netəm Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kən e Filipae, netəm əh kəmotəupən motuwın katəsahgin itimat əpəh Troas. ⁶ Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmol namnun, itimat emotos nego kit motiet əpəh Filipae motaiu nian faif kən panotuwın əpəh Troas, motuwın motəplan ilat kən mətatig motos wik apiəpiə.

Iutikas təmimis kən məmegəh mın əpəh Troas

⁷ E Sarare lapın, emotuwa kitiəh məmə ekotəfak, kən moatəgwən, kən moatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. Kən Pol təməghat kəm netəmim məto-inu titun məmə olawig tatuwın mapəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugı nian

lapin. ⁸ Nipəgnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmol kilpın-ilpın tər. Kən kəmasiepən e lait tepət əh-ikin. ⁹ Kən etəm aluə kit, nərgin u Iutikas, tatəpələh e winta ikin. Nian Pol tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən matən, kən Iutikas, napılən tınatos, tınatiuw nəm, əmun məme e winta misipər muwın morin əpəh ləhau e nəptən. Kən nipəg noa nimə itəm təməme ikin, in tatol kisil lan. Kən nian kəmotēiuaiu motuwın, məto tınımis rəkis. ¹⁰ Kən Pol təmuwın mın əpəh ləhau muwın misin nulin e nıkali etəm əluə əh, kən mıləs mago-ıpa e nelmın mil, kən mən-ıpən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahmən. In tınəmegəh mın.” ¹¹ Kən Pol təmər mın muwın əpəh ilis kən mol Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu ilat mın ilat, kənu mo-tagwən kitıəh. Kən tatəghat mın kəm ilat mətoarus tian, əmun tatuwın mapəs ilat. ¹² Kən ilat kəmotit etəm aluə un motuwın latuənu. Nıkilat tətəgien məto-inu netəm aluə təməmegəh mın.

Kəmotiet Troas motuwın Maelitas

¹³ Kən Pol təmən məmə otaliwək əm muwın əpəh e taon əh Asos, məto itimat ekotuwın e nego motuwın kiləs in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kan əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. ¹⁴ Nian təmıet-pa, ekotit motuwın e nego. Kən itimat rafin motuwın əpəh Mitilen. ¹⁵ Emotiet motuwın ikin əh, kən lawıgin ekotuwa katəmahl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawıgin mın ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawıgin mın epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. ¹⁶ Pol təmən rəkis məmə esotətulən Efesas məto-inu təsolkeikeən məmə ekotan pik əh e nıtən Esia. In təmalkut məmə

ekotuwĭn uəhai Jerusalem məmə in otuwĭn e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmə Pentekos.

Pol təmauiatipin netəm-iasol mĭn rəha niməfak əpəh Efesas

¹⁷ Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təmahl-ipən nəghatən əpəh Efesas məmə elta mĭn rəha niməfak okotuwa-tu kəplan. ¹⁸ Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikĭn-u Esia mətəarus-pa roiu. ¹⁹ Io iolwək əm rəha Iərəmərə. Kən rəhak nətəligən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etatig e nian əskasĭk mĭn, mətə-inu noanol mĭn rəha Isrel kotolkeike məmə okotohamnu io. ²⁰ Itəmat nəkotitun məmə o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgətun itəmat e nĭki netəmim natimnat mĭn itəm otasitu etəmat, məsəhluaig-inən nat kit otəmat, iatən-ipĭnə rafin e nĭpəgnoa nimə mĭn kən ihluə e nĭgamnəmti netəmim. ²¹ Iatən-ipən ətuatip kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəhən motuwa o Uhgĭn, kən motahatətə e rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo.

²² “Kən roiu əh, enatuwĭn Jerusalem mətə-inu Narmĭn Rəha Uhgĭn təmən kəm io məmə ekuwĭn. Esĭtunən məmə ekahratiĭg əh-ikĭn. ²³ Nat kitĭəh əm ekĭtun məmə taon mĭn rafin itəm iatuwĭn-pən ikĭn, Narmĭn Rəha Uhgĭn tatən-ipa kəm io məmə nian ekuwĭn ikĭn əh ekatig e nərətən kit kən muwĭn e kalapus. ²⁴ Kən esəginən natimnat mĭn əh. Nəmegəhən rəhak in nat əpnarĭn əm.

Məto iakolkeike pik məmə ekol namnun wək itəm İərəməyə İesu təmos-ipa məmə ekol o nən-iarəpən namnusən təwir e nəwİRən rəha UhgİN.

²⁵ “EmuwİN e İkİN mİN rafİN matəghat kəm itəmat e nəərəməyən rəha UhgİN, kən roiu əh ekİtun məmə okol nəsotəplan mİNən İo nİan kİt. ²⁶ Kən İatən-İpİNə kəm itəmat əh-roiu e nİganəmtİ UhgİN məmə, okəmə itəmat kİt otuwİN tərət İkİN, məto sənəmə İo emol. ²⁷ Emən-İpİNə rafİN natİmnat kəm itəmat İtəm UhgİN tolkeike məmə onəkotİtun.

²⁸ “Onakoatəto wİR İtəmat. Kən netəmİm İtəm NarmİN Rəha UhgİN təmos-İpİNə e nelmİtəmat, onəkotəkəİke kehm wİR İlat e nİməfak rəha UhgİN tahmen e etəm rəha sİpsİp İtəm tatehm wİR rəhan sİpsİp mİN. İlat mİN əh, UhgİN təmos-nəmtİN İlat e nİta nətİN.* ²⁹ Enİtun rəkİs məmə nİan ekİet rəkİs etəmat, netəmİm neen İtəm kotahmen e kūrİ İarupİN mİN okotuwa məmə okotus İtəmat netəmİm rəha İesu. ³⁰ İtəmat atİp mİN əm neen okəpanotətul moteİuə məmə okotİt-İrəkİs netəm rəha İesu. ³¹ Kən onakoatəto wİR İtəmat kən məsotaluİNən məmə e nup kİsİl eməsapəsən nən-İpİNənən nəghatən u kəm İtəmat e nİan mİN rafİN. Kən nİan neen, emİtasək otəmat.

³² “Kən roiu əh, İatos-İpən İtəmat e nelmİ UhgİN, ne nəghatən rəhan kəm İtəmat məmə İn təmolkeike pik İtəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-İkİN məmə otol İtəmat nakotəskasİK, kən mos-İpİNə

20:24: Wək 21:13; 2 Tim 4:7 * **20:28:** Suatİp kİt mİN o nəuhlİNən nəghatən u “nİta nətİN” İn tol mİN-nulan: “nİtan atİp.”

20:28: 1 Tim 4:16; 1 Pİta 5:2-4

20:29: Mat 7:15; Jon 10:12

20:31: 1 Tes 2:11

nəwırən itəm Uhgin təmən rəkis məmə otos-ipən kəm rəhan netəmim mın.

³³ “Io sənəmə etəmim itəm iakolkeike pık məni rəha etəm pısın, o natımnat itəm koatuwin lan.

³⁴ Itəmat nəkotıtun rəkis məmə io atıp əm, iatol wək o nosən natımnat itəm io ne netəm koatuarisigin io kotalkeike o natigən. ³⁵ Nian nəmotehm rəhak nolən mın, eməgətun suatıp mın əh kəm itəmat məmə onəkotol mihin motasitu e netəm u kəsotəskasikən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha lərəməərə Iesu itəm təmən məmə, “Təwır agın o netəm u itəm koatos-ipən kəm netəmim maprəkisin itəm koatəsağın məmə okos-ipən kəm ilat.’ ”

³⁶ Nian Pol təmöl namnun rəhan nəghatən, təmeiuaiu misin nulin kən məfak ilat mın ilat.

³⁷ Kən kəmotasək pık motaskəlım Pol katəpah nıkapın motauiatıpın. ³⁸ Kəmoatəto tərət pık məmə təmən kəm ilat məmə okol kəsotehm mınən nıganəmtın. Kən ilat mın kəmotaliwək motuwın əpəh nego ikin.

21

Pol təmuwin Jerusalem

¹ Nian emotauiatıpın rəkis ilat, emotuwın e nego kən motiet, motaiu ətuatıp əm o nıtən əkəku əh, Kos. Kən lawıgın ekotuwa e nıtən əkəku əh, Rotes. Kən emotiet mın ikin əh motuwa mın e ikin kit katən məmə Patara, kən motuwar ikin. ² İkin əh emotəplan nego kit, kınatən məmə otiet muwin əpəh Fönisia. Kən ekotətıpən lan motiet mın.

³ Itimat emotuwa kəplan nıtən asol əh Saepiras, kən motaiu-pən e nıkalın u pis ikin kən motaiu e

nītən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmə otəmki-par natimnat ikin. Kən ekotuwar ikin.

⁴ Ikin əh emotuwın kəplan netəm rəha Iesu. Kən motatig itimat min ilat, kos wik apiəpiə kit. Kən Narmın Rəha Uhgın təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-ipən əskasik kəm Pol məmə otəsuwınən Jerusalem. ⁵ Məto nian rəhatimat natigən ikin-u tinol namnun, kən ekotiet minoatuwın, kən netəm rəha Iesu ikin əh, ne rəhalat nıpitan min, ne nətilat min kəmotətəu-pa itimat ekotuwın əpəh itəhəi e niməkləkil. Kən motisin nulitimat ikin motəfak, kən motauiatipin itimat min. ⁶ Kən ekotuwın e nego, ilat kotitəlig-pən iməlat ikin.

⁷ Kən nego təmiet Taea maiu o nītən Toleme. Kən ekotuwar ikin motuwın kəplan piatimat min, kos nian kitiəh. ⁸ Kən lawigin, ekotiet min motuwın kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwın kətatig e nimə rəha Filip u itəm tatuwın ikin min matən-iarəp namnusən təwir. Kən in tatol sepın lan e netəmim itəm kəməmki-pər ilat aupən o nasituen e aposol min. ⁹ Netin pətan kuwit kəsotətəu-pənən iərman. Nıpitan əh koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat.

¹⁰ Emotatig nian kisil o kuwit ikin əh, kən ien kit rəha Uhgın əpəh Jutia təmuwa, nərgin u Akapus. ¹¹ Təmuwa məplan itimat kən mİLəs-irəkis kətət rəha Pol, kən məlis əfimən atip nelmin ne nelkin lan, kən mən-iarəp məmə Narmın Rəha Uhgın təmən kəm in məmə, “Netəm-iasol neen rəha Isrel okotəlis nəhlan suah əh rəhan u kətət, kən motİLəs-ipən e nelmi İaihlua min.” ¹² Nian emotətə

21:4: Wək 20:23**21:8:** Wək 6:5; 8:40**21:10:** Wək 11:28**21:11:** Wək 20:23; 21:33

nəghatən əh, itimat netəm ikin əh, emotən-iəhau əskasik Pol məmə otəsuwinən Jerusalem.

¹³ Məto Pol tən-ipin kəm ilat məmə, “? Tahro nakotasək? Nəkotol katətgəhl nīkik o nuwinən ikin əh. Io esəgin əmən o nuwinən e kalapus o nərgi İərəməərə İesu, məto iategəhan mīn məmə ekimis ron əpəh Jerusalem.”

¹⁴ Nian emotəplan məmə okol Pol təsəuhlinən rəhan nətəligən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs İərəməərə otol əm nulan itəm in tolkeike mihin.”

¹⁵ Emotətiğ məsin ikin-u, kən uarisig ekotaiipən rəhatimat natimnat, moataliwək əm motuwīn Jerusalem. ¹⁶ Netənim neen rəha İesu əpəh Sisaria kəmotətəu-pa itimat motit itimat motuwīn e nimə rəha etəm Saepras kit u in etəm rəha İesu nuwəh rəkis mətoarus-pa əh-roiu, nərgin u Nason. Kən motapil ikin.

Pol təmuwin məplan Jemes

¹⁷ Nian emotuwa Jerusalem, piatat mīn nīkilat təmagien pīk məmə okotəplan itimat. ¹⁸ Kən lawigin Pol ne itimat rafin ekotuwīn məmə ekotəplan Jemes. Kən elta mīn rafin rəha niməfak kəmotuwa. ¹⁹ Pol təmən təwir kəm ilat kən mən-iarəp wir kəm ilat natimnat rafin agin-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgīn təmol kəm İaihlua mīn.

²⁰ Nian kəmotətə nəghatən əh, ilat rafin nīkilat təmagien, kən kotənwiwi Uhgīn motən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nīnitun rəkis məmə roiu əh netəm İsrəl tahmen e taosan tepət kīnotitun İesu, kən ilat rafin kotaskəlīm pīk Lou rəha Moses. ²¹ İlat

kinəmotəto rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəgətun noanol mīn rəha Isrel əpəh ikin rəha netəm pišin pišin mīn məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən moṭəto məmə ik nakatən kəm ilat məmə okəsəhg-ipənən nenətilat mīn, kən kəsətəupən mīnən kastom rəhatat. ²² Roiu əh ilat okotəto məmə ik nīnuwa ikin-u mətatiḡ. ?Kən okotahro nulan əh-roiu? ²³ Təwir məmə onəkol nat u itəm ekotən-ipinə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwit ikin-u itəm kəmotol nəniəkisən kit ilat Uhgīn. ²⁴ Olawīḡ nəkəike mit ilat motuwīn, kən mos-nəmtin rəhalat nat megəh mīn rəha sakrifais, kən itəmat mīn ilat motol sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatən. Kən ilat kotitun nakən rəhalat-kapə təpiə. Nian natol natimnat rafin əh, kən netəmim okotitun məmə kateiuə lam, mətə nīpahrienən, ik nataskəlīm əh Lou rəha Moses. ²⁵ Itimat emotahl-ipən rəkis naoa kit kəm Iaihlua mīn itəm kotahatətə e Iesu. Naoa tatən nəhlan məmə ilat okəsotunən nita, ne nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat mīn, kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou mətə-inu nitan əpəh ikin e nīpətin, kən məsotolən təfagə e pətan.” ²⁶ Kən lawīḡin, Pol ne netəm əh kuwit kotuwīn kol natimnat itəm Lou tatən. Kən Pol tuwīn əpəh e Nimə Rəha Uhgīn məmə otən-ipən kəm pris mīn məmə nian kuwəh əh-ikin tətatiḡ əh məmə Lou tatən, kən pris mīn okotol sakrifais kuwit tīnahmen-in netəm mīn əh.

Netəm Isrel kəmotaskəlīm Pol əpəh e Nimə Rəha Uhgīn

²⁷ Nian tīnuwa iuəhkir o nian sepīn itəm sakri-fais rəha nafələn otol namnun lan, netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia aupən, kəmotəplan Pol əpəh e niməfak, kən kīnotos nīmanin netəmim rafin əh, kən motaskəlīm Pol, ²⁸ motagət əfəməh lan məmə, “!Ei, netəm Isrel! !Otuwa kasitu etimat! Suah ilouin əpə itəm tatuwīn ikīn mīn matəgətun netəmim məmə okotetəhau kitat matən kəm ilat mīn məmə Lou rəha Moses in nat əpnapīn əm ne Nimə Rəha Uhgīn. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua mīn motuwa ikīn-u imətat pīsīn əm ikīn e Nimə Rəha Uhgīn, kən nolən əh tāmətgəhl Lou kən mīnol tīnamkīmīk ikīn-u.” ²⁹ Kəmotən nəhlan mətō-inu kəmotəplan suah əh Trofimas etəm Efe-sas tāmətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nīkilat təht məmə okəm-naka Pol təmit muea e ikīn rəha netəm Isrel e Nimə Rəha Uhgīn.

³⁰ Kən netəmim rafin e taon kəmotagət əfəməh o nat əh, motaiu motuwīn kaskəlīm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən pris mīn kotahtosiɡ uəhai əm e nafiluə e Nimə Rəha Uhgīn. ³¹ Nian kəmotalkut məmə okotohamnu Pol, kən etəm tatərəmərə e mopael mīn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən məmə katol nat asol kit əpəh e taon. ³² Kən təmaut məmīk rəhan neen mopael mīn ne netəm-iasol mīn lan motaiu motuwīn əpəh netəmim koatəmou ikīn. Nian netəmim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnapīn əm.

³³ Kən etəm tatərəmərə e mopael mīn təmuwa o Pol maskəlīm, kən magət e rəhan mopael mīn kotuwa motəlis e sen kəiu. Kən motətapəh o

netəmim məmә, “?Etəmim pah u? ?Təmol nat tərәt naka?” ³⁴ Kән nımanın netəmim neen koatән nәghatән pısın, neen koatән nәghatән pısın. Mәto-inu kınotәruru әtuatıp nәukәti nәghatән, kән nagәtән tınepәt. Etәм tәрәmәrә e mopael mın apon tınәruru mәмә kәmahrol nulan, kән magәt e rәhan mopael mın mәмә otilәs Pol kan e nimә rәhalat.

³⁵ Nian Pol tınategupәр-egupәр mәмә otuwın imә, kән mopael mın kәmotea-pән ron kilәs-ipәр, mәto-inu netәмim nikilat tәmahmәh pık mәмә okotoh. ³⁶ İlat rafın kәmoatuarisig-in moatән әfәmәh mәмә, “!Otohamnu! !Otohamnu!”

Pol tәmән nәwtain nәghatән

³⁷ Nian kәmotilәs motuwın mәмә okotegu-pән imә, kән tән-ipән kәм etәм tәрәmәrә e mopael mın mәмә, “İakolkeike mәмә ekән nat kit kәм ik.”

Kән etәм tәрәmәrә e mopael mın tәмә, “?Nakahro mıtun nәghatән Kris? ³⁸ ?Okәмә naka ik etәм İjip ilouın itәм nәmatol nәratән kәм rәhatımat kapman aupән, kән mәmık netәмim fo-taosan ilat Netәм Rәha Neim Apın itәм kotohamnu netәмim, kән motuwın kәtatıg әpәh ikın taruән-aruән ikın?”

³⁹ Mәto Pol tәмә, “Kәp. İo noanol kit rәha Isrel. Emәiir әpәh Silisia e taon keike Tasas, kән io iatos nәрәmәrәән rәha ikın әh e taon әh. Awı, kol nakegәhan-in io pәs ekәghat-tu kәм netәм mın әh.” ⁴⁰ Kән tegәhan in. Kән Pol tәtul-pәр әpәh kategupәр-egupәр ikın mılәs-ipәр nelmın mefәtutu ilat lan mәмә okәsotagәtән. Nian kәmәsotagәtән, kән tәghat kәм ilat e nәghatән Isrel mәмә,

22

¹ “Tata mĭn ne piak mĭn. Otətəlig-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ² Nian kəmotəto məmə təməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən təmikə agin-əh, moatətəlig-in.

Kən tən məmə, ³ “Io noanol kit rəha Isrel. Emaiir əpəh Silisia e taon əh Tasas, mətə emepət u Jerusalem. Kamaliel təməgətun io. Təməgətun wir io e Lou rəha tīpitat mĭn məmə ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natimnat itəm Uhgĭn tolkeike tahmen etəmat u-roiu.” ⁴ Aupən ematoh netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha Iesu. Kən mətəskəlĭm ilat, nəman ne nīpitan, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵ Nəghatən mĭn u pris asol agin ne netəm-iasol mĭn rəha kaonsel rəhatat kotitun nənən məmə nīpahrienən. E nian əh, emos naoa rəhalat muwĭn əpəh o netəm Isrel əpəh Tamaskes. Kən ematuwĭn ikĭn əh məmə ekəskəlĭm netəm mĭn əh rəha Iesu məmĭk ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpĭnən kəm ilat.

*Pol təmən-iarəp məmə təmāhro matəu-pən Iesu
(Wək 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ “E nian mītgar tinalalin əm, kən enuwa iuəhkĭr o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatuəp tərūən tərūən, təmisi-pən e neai, masiəgəpĭn-pĭnə io ikĭn. ⁷ Kən ekisi-pər morin e nəptən. Mətə nəwia suah kit tatən-ipa kəm io məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸ Kən ekəmə, ‘?Mətə Iərəmərə, ik pah?’ Kən təmə, ‘Io Iesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹ Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatip, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, mətə

kəməsotətoən nəwia suah əh itəm təməghat kəm io. ¹⁰ Kən ekətapəh ron məmə, ‘?Iərəməərə, ekahro nulan əh-roiu?’ Kən Iərəməərə tən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul maliwək muwĭn əpəh Tamaskes. İkin əh, suah kit əh-ikin itəm otən-ipinə kəm ik natimnat itəm Uhgĭn tinəmən rəkis məmə ik onəkol.’ ¹¹ Məto-inu nəhag-əhagən əh təsanən pik, kən mol nĭganəmtək təpis, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwin Tamaskes.

¹² “Kən ikĭn əh, suah kit əh-ikin, nərgĭn u Ananaeas, in suah kit itəm tətaskəlĭm wir Lou rəhatat, kən netəm Isrel əh-ikin əh kotisiai-in pik. ¹³ Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuəhkĭr ron io məmə, ‘Piak Sol, roiu əh nĭganəmtĭm otəwir mĭn.’ Kən e nian əm əh, nĭganəmtək təmaiir mĭn enatəplan in. ¹⁴ Kən tən-ipa kəm io məmə, ‘Uhgĭn rəha tĭpitat mĭn aupən, in təmĭtəpun rəkis ik məmə ik onəkĭtun natimnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatĭp əh rəhan, kən məto ətuatĭp rəhan nəghatən e nohlin. ¹⁵ Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafĭn natimnat itəm ik nəməto kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakatəsaĭhgĭn naka? Ətul muwĭn məfak-pən kəm İesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat mĭn.’ ”

Uhgĭn təmahl-ipən Pol kəm netəm u sənəmə netəm Isrel

¹⁷ Kən təmatən məmə, “Uarisig e nat u, kən ekuwin Jerusalem. İkin əh, emuwĭn e Nĭmə Rəha Uhgĭn matəfak, kən məplan napĭlaiirən kit itəm Uhgĭn təmos-ipa. ¹⁸ E napĭlaiirən əh, eməplan Iərəməərə tatən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul uəhai əh-roiu agĭn mĭet Jerusalem. Məto-inu netəm ikĭn-u

okol kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’
 19 Məto ekəmə, ‘Iərəmərə, netəm əh kotitun wir məmə aupən ematuwin əpəh e nimə rəha nəfakən rəhalat mətaskəlīm netəm u kotahatətə lam muwa mətəlis ilat matəmki-pən ilat e kalapus. 20 Kən nian netəmim kəmotəhtimnu Stipen, kən nitan təmaiu məto-inu təmatən-iarəp ik. Məto io mīn, ematətul itimat mīn ilat. Kən nīkik tətəgien məto-inu kotaht Stipen e kəpiel, kən matehm rəhalat natimnat.’ 21 Məto Iərəmərə təmən-ipa kəm io məmə, ‘Uwin. Məto-inu io etahl-ipən ik ikin əh kəm Iaihlua mīn.’ ”

22 Kən kəmoatətəlig-in wir kətoarus tən namnun. Məto nian kəmotətə nəghatən əh, motəgət əfəməh məmə, “!Otīləs-iarəp suah un, kohamnu! ! Təsəwirən məmə otatig!” 23 Kəmoatəkəike motəgət əfəməh motəra kin əpnarīn əm rəhalat natimnat, moatəmīk nīmoulul katəra kin əpnarīn əm. 24 Kən etəm Rom itəm tərəmərə mopael mīn tən məmə okīləs kan əpəh e nimə rəha mopael mīn. Kən təmə okālis məto-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netəmim kotəgət pīk lan nəhlan o naka.

25 Məto nian kəmoatietain wir Pol məmə okotalis, kən tən-ipən kəm netəm-iasol mīn əh kit rəha mopael mīn itəm tatətul iuəhkir ron məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatip məmə onəkotalis io nian esuwīnən əh e kot?”

26 Nian etəm-iasol rəha mopael mīn təməto nəghatən əh, təmuwīn məplan etəm tərəmərə elat mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmə naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

27 Kən etəm tərəmərə e mopael min əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wir-tu məmə ik etəm Rom pahrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. Iatən pahrien.”

28 Kən etəm tərəmərə e mopael min təmə, “Emətou məni p̄ik o negəhan-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Məto Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.” 29 Kən əmun mopael min itəm kəmoatətul matip məmə okotalis Pol kəmotaut kani məntaalat ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh təm̄itun məmə Pol in etəm Rom, kən təməgin məto-inu t̄inəlis rəkis e sen.

Pol təmətül aupən e kaonsel

30 Kən law̄igin, kən etəm tərəmərə e mopael min əh tolkeike məmə ot̄itun ətuatip məmə təhro netəm Isrel koatol nəhlan e Pol. Kən mən k̄ikis rəkis sen lan, kən maun-in pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm Isrel məmə okotəpələh kəghat, kən muw̄in m̄iləs Pol muwa tətul aupən in ilat.

23

1 Kən Pol təmətag-pən ətuatip əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmə, “Piak min. E rəhak nəmegəhən aupən mətoarus-pa u-roiu, esətoən məmə n̄ikik ot̄əgin məmə emol nat tərət kit e n̄iganəmti Uhḡin.” 2 Kən pris asol agin əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuəhk̄ir ron məmə kit otem-pən nohlin. 3 Məto Pol təmən-ipən kəm in məmə, “!Uhḡin otol mihin min lam! Ik nakahmen e nimə itəm kəmol pen lan tərūən p̄ik əm ihluə, məto tamkimik əpəh imə. ?Təhro

natəpələh ikın-u mətakil io e Lou rəhatat, məto ik nəmən məmə kit otem io? Ik nınətgəhl rəkis Lou əh.”

⁴Netəm koatəpələh iuəhkır o Pol kotəmə, “?Tahro natəghat rat e pris asol agın rəha Uhgın?”

⁵Kən Pol təmə, “Piak mın. Io esitun agın-əhən məmə in pris asol agın rəha Uhgın. Məto io ekıtun məmə Naoa Rəha Uhgın tatən nəhlan məmə, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotepət lam.’ ”

⁶Kən təməplan məmə nəwtain kaonsel məsın ilat Satusi mın, kən nəwtain məsın ilat Farisi mın. Kən in təməghat əfəməh məmə, “Piak mın. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tıpik mın, ilat Farisi mın. Məto netəm u kotolkeike əm məmə okotiuw-iarəp io e kot məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e nahatətəən u rəhatat məmə etəm təmimis otəpanəmegəh mın.”

⁷Nian təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi mın kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən mınotəhap ilat mın, mınotol nənən kəiu.

⁸Məto-inu Satusi mın koatən məmə nian etəmim otimis, okol təsəmegəh mınən. Kən moatən məmə nagelo tikə, kən narmin tikə. Məto Farisi mın koatən məmə, nat miləhal əh, in nıpahrienən.

⁹Məto-inu o nat əh, kən ilat kəmotagət pik ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwın ilis.

Kən iəgətun mın neen rəha Lou u Farisi mın, kəmotən əskasik məmə, “Itimat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nıpahrienən məmə narmin kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasik pik. Kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh, təgin məmə okəmə okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsin-earəsin. Kən tahl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotuwīn kiləs-irəkis Pol kiləs kan mīn əpəh iməlat ikin.

¹¹ Kən lapin əmun, İərəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmə, “Nat əh, nat əpnəpin əm. Əsəginən. Ik nəmən-iarəp rəkis io ikin-u Jerusalem. Kən onəkol mihin mīn əpəh Rom.”

Netəm Isrel neen kəmotən anion məmə okotohamnu Pol

¹² Kən lawigin, netəm Isrel neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmə okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkisən kit məmə okəsotagwənən ne motənim nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmə okotətgəhl nəniəkisən əh, pəs Uhgīn otoh ilat kotimis. ¹³ İlat taprəkisin foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwīn o pris asol mīn, ne netəm-iasol mīn rəha niməfak rəha netəm Isrel, motən-ipən kəm ilat məmə, “Emotol nəniəkisən kit məmə esotunən nat kit mətoarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onəkotəkəike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopael mīn rəha Rom motətapəh ron məmə, otəkəike mīləs mīn Pol muwa u ikin-u, kən moteiuə lan məmə onəkotəplan o natimnat mīn əh rəhan. Kən itəmat ekotəhluaig e suatip kətəlkəlik məmə okotiləs kətah u, kən ekotaskəlim kohamnu.”

¹⁶ Məto rəhn ioanian Pol kit iərman, nəti wīnin, təməto nəghatən əh, kən muwīn əpəh imə mopael

mīn ikin mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopael mīn tuwa, kən tən-ipən kəm in məmə, “Awi, okol nakit etəm aluə u muwīn tehm etəm tərəmərə e mopael mīn. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopael əh tit mian o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmə, “Suah u Pol itəm tətatiḡ e kalapus, təmaun-in io məmə oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh, tos nelmi suah apon mian əpəh ikin kit ilau pişin əm, kən mətapəh ron məmə, “?Naka əh nakəmə nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmə, “Netəm-iasol mīn əpəh Isrel kəmotegəhan rəkis məmə olawig kotuwa kətapəh ron ik məmə onakit Pol mian əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiuə-in ik məmə kaonsel tolkeike məmə otəplan wīr mīn-tu nəghatən mīn rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsegəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwə katəhluaig e suatip katəsahgin. Ilat kəmotol nəniəkisən kit məmə okəsotagwənən məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən mīnoatətul matip əm əh-roiu məmə okotol nat əh, moatəsahgin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopael mīn apon təmə, “Əsən mīnən kəm suah kit məmə nəmən-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipən tatuwīn.

Kəmahl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipən kəm ilau məmə,

“Okian muən kəm mopael mīn ilat rafin fo-hanrit-sepinte mēmə okotətul matip o nuwīnən Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək əm, kən sepinte okotasuə e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmīk nīro okotətul matip. Okotiet e nain klok əh-roiu lapin. ²⁴ Kən motəkəike kīləs hos neen mēmə Pol otəpələh elat, kən motiləs motuwīn kəm kapman əh Filiks, kən moatehm wīr mēmə okəsolən nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn təməte naoa kit mos-ipən kəm itəm mil un mēmə okotiləs kan kəm kapman asol əh Filiks. Naoa un tatən mēmə,

²⁶ “Filiks. Ik etəm ilis pik pahrien. Io Klotias Lisias iatəte naoa kəm ik itəm ik natərəməə e kapman, kən iatən təwīr kəm ik.

²⁷ Suah u, noanol mīn rəha Isrel kīnotaskəlīm rəkis, kən iuəhkīr kotohamnu. Məto io eməto mēmə in etəm Rom, kən ekuwīn itimat rəhak mopael mīn kīləs-irəkis olat. ²⁸ Emolkeike mēmə ekegəs-in-tu mēmə nat naka təmōl təsətuatipən itəm koatəplan-pən lan, mol kotiləs motuwīn e kaonsel rəhalat. ²⁹ Kən eməplan mēmə in təsōlən nat tərət kit ne itəm otīmīs ron, o mēmə otuwīn o kalapus ron. Nəghatən mīn itəm koatətu-pən lan in nat kit e rəhalat atip əm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io mēmə netəm Isrel koatol anion noa kit mēmə okotohamnu, kən nīkīk təht mēmə təwīr mēmə ekahl-ipīnə kəm ik. Enən-ipən rəkis kəm netəm əh itəm koatol tīməht kəm in mēmə okotīmənə kən-ipīnə kəm ik nat tərət mīn itəm koatəplan-pən lan.

Inəh namnu rəhak nəghatən.”

³¹ Kən mopael mīn kəmotol əm məmə inu ne etəm tərəmərə elat təmən mihin. Kəmotiləs Pol motuwīn e taon əh Antipatris lapin. ³² Kən lawiḡin, mopael mīn itəm kəmotaiu e hos mīn, ilat əm kotiləs Pol motuwīn. Kən mopael neen mīn kəmotitəliḡ-pa iməlat ikin. ³³ Mopael mīn əh kəmotiləs motuwīn əpəh Sisaria, kən motiləs-ipən naoa kəm etəm-iasol əh Filiks, kən motələhəu-pən Pol e nelmīn. ³⁴ Nian kapman u təmafin naoa, kən mətapəh o Pol məmə, “?Ik etəm hiə?” Kən nian təməto məmə Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmən məmə, “Nian netəmim okotuwa kən-iarəp natimnat itəm koatəplan-pən əh lam, io ekən kot otəpələh o nətəliḡən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipən kəm rəhan mopael mīn məmə okotiləs-ipən Pol e nimə rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmiləkin aupən, motaskəlim əh-ikin.

24

Pol təmatul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tinuwīn rəkis, kən pris asol aḡin, nəḡin u Ananaeas, təmuwīn Sisaria ilat netəm-iasol mīn neen rəha Isrel ne ienatiḡ e lou,* nəḡin u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən motuwīn kətul e niḡanəmti Filiks kən motən-iarəp nəḡhatən mīn itəm nikilat təht məmə Pol təmol təsətuatipən. ² Kən kəmotəun-in Pol məmə otuwa imə e nəḡhatən, kən Tetalas tatən-ipən nəḡhatən mīn rəhalat kəm Filiks məmə, “Etəm-iasol. Ekotisiai-in pik ik məto-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmikən itimat in tatətuatip wir. Imatimat ikin təməməlinu nuwəh

* **24:1:** Ienatiḡ e lou in suah kit itəm titun wir lou matəḡhat e kot.

rəkis mətəarus-pa u-roiu. Kən ik nəmæg-ətuatip-in rəkis nolən u ikin-u məmə otol nəmegəhən ne natigən rəhatimat təwir. ³ Kən nian rafin kitat koatəto təwir o natimnat min əh, kən ekotənwiwi pik ik ron. ⁴ Esotolkeikeən məmə ekaskəlim pik ik, mətə ekətapəh ron ik məmə onakasəkitun itimat mətəlig-in wir-tu nəghatən əkuəkir u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rəkis məmə suah əh in etəm tərət kit. In nəukəti nərətən tepət e ikin min e nitən min. In tatol itimat netəm Isrel ekoatərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut məmə otol Nimə Rəha Uhgın tamkimik e niganəmti Uhgın, kən ekotaskəlim.† ⁸ Kən okəmə nakətapəh ron, nəkitun nətoən nəghatən min u tiet e nohlin itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹ Kən netəm Isrel kəmotegəhan e nəghatən rəha loea əh moatən məmə, “Nəghatən min rafin əh, in nīpahrienən.”

Pol təmuhəlpin nəghatən

¹⁰ Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol məmə otəghat. Kən Pol təghat məmə, “Etəm-iasol Filiks. Io ekitun wir məmə ik nəmatakil e kot netəm u ikin-u imatimat ikin e nup tepət rəkis. Kən tol nəhlan

24:5: Wək 17:6 † **24:6:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatilpin nəghatən u matən məmə, “Kən emotən məmə ekotətu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. ⁷ Mətə Lisias itəm tərəmərə e mopaél min, təmiləs nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəmotəuw rəkis min suah u otimat. ⁸ Kən mələhəu nənən kit məmə netəmim itəm koatəplan-pən nərətən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.” **24:6:** Wək 21:28-30

nĭkik tagien māmə ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹ Io emuwĭn Jerusalem mĭnos əm nian tuelef əm māmə ekuwĭn məfak. Kən ik nəkĭtun natətapəh-inən nat u māmə in nĭpahrienən o neiuəən. ¹² Netəm u koatətu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne māmə ekuərgəhəu itĭmlau suah kit əpəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn. Kən məsotəplanən māmə iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nĭmə rəha nuəfĭmĭnən rəha netəm Isrel, o ikĭn mĭn əpəh e taon. !Kəp! ¹³ Kən okol təsəgətun ətuatĭpən kəm ik māmə nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nĭpahrienən, məto-inu in neiuəiuəən.

¹⁴ “Məto ekĭtun nən-ĭpĭnən kəm ik māmə nĭpahrienən māmə nian iatətəu-pən Suatĭp Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəmə in nəfakən neiuəən, io iatəfak kəm Uhgĭn rəha tĭpĭtimat mĭn, kən io iatən nĭpahrienən e nəghatən mĭn itəm kəmətə e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien mĭn rəha Uhgĭn aupən. ¹⁵ Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəligən kəm Uhgĭn māmə in otol kəm netəm kəmotĭmĭs māmə okotəmegəh mĭn, netəm u kotətuatĭp ne netəm kəsotətuatĭpən. Inu nətəligən kitĭəh əm itəm nĭkilat tatəht. ¹⁶ Məto-inu tol nəhlan, kən etalkut pĭk māmə ekol nat naka itəm io ekĭtun māmə tətəuatĭp e nĭganəmtĭ Uhgĭn ne netəmim.

¹⁷ “Uarisĭg e nup neen itəm emiet u ikĭn-u Jerusalem, kən emĭtəlig-pa mĭn māmə ekos məni muwĭn kəm netəm imak ikĭn, kən mol sakrifais mĭn əpəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn. ¹⁸ Kən nian ematol əh nat əh, kən enətuatĭp rəkis e nĭganəmtĭ Uhgĭn, kəmotəplan io əpəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn. Kən sənəmə itĭmat netəmim tepət, kən məsotərgəhəu

minən. ¹⁹ Məto netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia, kəmoatətul əh-ikin e nian əh. Kən okəmə koatos nəghatən kit tərət lak, təwir əm məmə ilat okotuwa kətul e niğanəmtim kən-iarəp. ²⁰ Məto okəmə kəpə, təwir məmə netəm Isrel min u itəm koatətul ikin-u, okotən-ipinə ətuatip kəm ik nat naka itəm emol təsahmenən e nian emətul e niğanəmti kaonsel rəhalat. ²¹ Kəmotetəhau io o nəghatən kitəh əm məmə nian emətul aupən-in elat, magət əfəməh elat məmə, ‘Itəmat nakotakil io u-roiu məto-inu io iatən nipahrienən məmə netəm kəmotimis okotəmegəh min.’ ”

²² Suah əh Filiks in titun wir Suatip Rəha Iesu. Kən təmahtosiğ-in nəghatən əh məmə, “Nian Lisias u etəm tərəmərə e mopaël min otiet-pa ikin-u, kən epanos-ipinə nəghatən e nəpələhən u-roiu.” ²³ Kən Filiks təmən-ipən kəm etəm tepət e mopaël min məmə okoatehm wir Pol kən təmegəhan-in rəhan min məmə kotitun nosən natimnat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təməghat kəm Filiks ne rəhan pətan

²⁴ Kən uarisig e nian neen, Filiks təmit rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-ipən kəm ilat məmə okotit Pol motuwa-tu tətul aupən in. Kən nian Pol təmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-ipən nolən min rəha nahatətəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol təmatən-iarəp rəhan niyəgnəmtin min kəm ilau məmə otiuw rəhalau nətəligən. Kən nian in təməghat e nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip, ne nolən itəm suah kit tatərəmərə e rəhan nətəligən ne nolən min, ne

nian Uhgın otakil netəmim lan, kən Filiks tәмәgін tәмәgін kən mән mәмә, “Tinahmen. Iet əh. Okəmә ekos nian kit mін, kən panaun-in mін ik.” ²⁶ Kən nian tepət tatən-ipən mәмә Pol otuwa matuəghat, mәto-inu in tolkeike mәмә otәto Pol, mәto nat kit mін, nikin tәht mәмә okәмә naka Pol otos-ipən mәni neen kәм in pәs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tinos nup kәiu, Filiks tәmeiuaiu e kapman, kən suah kit nәrgin u Posias Festas tәmos nәmeen. Mәto Filiks tәmapәs Pol tәtatig әm e kalapus mәмә otol niki netәм Isrel tәtagien.

25

Pol tәmatapәh mәмә otәplan Sisa

¹ Nian Festas tәmol kapman mınos әm nian kisil, kән miet Sisaria muwın әpәh Jerusalem. ² İkin əh, pris asol mін ne netәм-iasol mін rәha Isrel kәmotән-ipән kәм Festas nakilән rәhalat e natımnat neen itәм nikilat tәht mәмә Pol tәmol tәsәtuatipән. ³ Kәmotәtapәh mәмә Festas otol nәwialat, kән motolkeike mәмә otahl-ipән Pol titәlig-pән әpәh Jerusalem, mәto-inu ilat kәmotol anion noa kit mәмә okotohamnu Pol e suatip. ⁴ Mәto Festas tәmә, “Pol otәtatig әm e kalapus әpәh Sisaria. Kән otәsuwәhән, ekitәlig-pән əh-ikin. ⁵ Kән rәhatәmat neen netәм-iasol okotәkәike motәtәupa io ekotuwın Sisaria, kән okәмә Pol tәmol nat kit tәsahmenән, kән okotәtu-pa kәм io.”

⁶ Kән Festas tәmatig mos nian eit o ten ilat min ilat, kән mıtәlig muwın әpәh Sisaria. Kән kәmән lawigin, tahl-ipән nәghatән mәмә okit Pol ka,

tətul e kot, kən muwīn mǝpǝlǝh e jea itǝm etǝm tǝtakil nǝghatǝn tǝtǝpǝlǝh ikin. ⁷ Nian Pol tǝmuwa imǝ, netǝm Isrel itǝm kǝmotisi-pǝn Jerusalem kǝmotǝtǝl kitǝlau in moatǝn-iarǝp nǝghatǝn ǝskasik neen e Pol, mǝto suatip tikǝ itǝm otǝgǝtun rǝhalat nǝghatǝn mǝmǝ koatǝn pahrien. ⁸ Kǝn Pol tǝmuhalpīn nǝghatǝn rǝhalat mǝmǝ, “Esolǝn nat kit tǝrat e Lou rǝha netǝm Isrel, ne Nimǝ Rǝha Ughīn, ne Sisa u tǝrǝmǝrǝ e ikin mīn.”

⁹ Mǝto Festas tolkeike mǝmǝ otol niki netǝm Isrel tagien kǝn mǝtapǝh o Pol mǝmǝ, “?Nikim tagien mǝmǝ onǝkuwīn Jerusalem? ?Pǝs ekimnǝ ikin makil rǝham nǝghatǝn e nǝnǝn mīn u?”

¹⁰ Kǝn Pol tǝmǝ, “Io iatǝtǝl e kot rǝha Rom, itǝm rǝhan etǝm-iasol in Sisa. Kǝn tǝtuatip mǝmǝ onakakil nǝghatǝn ikin rǝhak. Kǝn ik nǝkitun rǝkis mǝmǝ esolǝn nat kit tǝrat e netǝm Isrel. ¹¹ Okǝmǝ emǝtgǝhl lou o emol nat kit tǝrat mǝmǝ ekimis ron, kǝn okol ǝsǝtapǝhǝn kǝm ik mǝmǝ, nakilǝs-irǝkis io o nat ǝh. Mǝto okǝmǝ nǝnǝn mīn ǝh koatǝn lak kǝsotǝtuatipǝn, kǝn suah kit tikǝ mǝmǝ otos-ipǝn io e nelmīlat. Mǝto ekolkeike ǝm mǝmǝ Sisa in otakil nǝnǝn mīn u itǝm koatǝn lak.”

¹² Kǝn Festas tǝmǝghat e nǝnǝn ǝh mǝsīn ilat rǝhan mīn netǝmim itǝm kotakil nǝghatǝn. Kǝn uarisig tǝn-ipǝn kǝm Pol mǝmǝ, “Ik nǝmǝn mǝmǝ nakolkeike mǝmǝ onǝkuwīn mǝplan Sisa o nǝghatǝn u rǝham. Kǝn tǝwir ǝm. Ik onǝkuwīn mǝplan Sisa.”

Pol tǝmǝtul aupǝn e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen mīn tǝmuwa muwīn, kǝn Kig Akripa ne wīnīn nǝrgīn u Pernis, ilau kǝmuea

Sisaria məmә okuəplan Festas muən təwĭr kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatig ikin əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kig natimnat neen itəm katən e Pol. In təmən məmә, “Suah kit u ikin-u e kalapus, itəm Filiks təmĭləs-ipən. ¹⁵ Nian emuwĭn Jerusalem, kən pris asol mĭn ne netəmiasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nĭpəgnəmtĭn neen lan məmә tatol təsətuatĭpən motətapəh məmә ekən-iarəp məmә in təmöl tərət kən otos nalpĭnən ron. ¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat məmә, ‘Itimat netəm Rom sənəmә nolən u rəhatimat məmә okotegəhan-in əm etəmim tuwĭn e nelmi netəmim itəm koatən məmә təmöl nat kit təsətuatĭpən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhalpĭn rəhalat nəghatən itəm katətu-pən lan.’ ¹⁷ Kən nian netəm Isrel mĭn əh kəmotuwa, eməsiuw-pən mĭnən, məto kəmən lawĭgin əm, kən ekotuwĭn kəpələh e nimə kot kən motaun-in mĭn Pol məmә otuwa mətul aupən. ¹⁸ Nian rəhan tĭkimĭr mĭn kəmotətul motəghat, məto kəsotənən məmә təmöl nat naka tərət itəm nĭkik təmatəht məmә okotən mĭhin. ¹⁹ İlat kəmoatən-iarəp əm nərgəhəuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmimis kit, nərgĭn u İesu, itəm Pol tatən məmә suah əh tatəmegəh. ²⁰ E natimnat mĭn əh, io esitun wĭrən nənən lan məsĭn, kən mol ekətapəh o Pol məmә, ‘? Tahro, nĭkim tagien məmә nakuwĭn Jerusalem? ? Pəs ekimnə ikin makil nənən mĭn itəm katən lam?’ ²¹ Məto Pol təməsegəhanən, kən mətapəh məmә ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakil nənən mĭn əh itəm katən lan. Kən emən-ipən məmә rəhak netəmim okoatehm wĭr mətoarus ekehm suatĭp

kit, kən panahl-ipən tuwın məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa təmən kəm Festas məmə, “Io mın iakolkeike məmə ekəto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas təmə, “Təwir əm. Olawig nakəto rəhan nəghatən.”

²³ Kəmən lawigin, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nimə kot, kən netəm-iasol itəm koatərəmərə e mopaël mın, ne netəm-iasol pik mın e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nölən asol mın rəha nisaiiən. Kən Festas tahl-ipən rəhan mopaël mın məmə okotuwin motiləs Pol motuwa. ²⁴ Kən Festas təmə, “Kig Akripa ne itəmat rafin itəm nakoatəpələh u ikin-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikin-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafin. Nian rafin kotagət əskasik lak məmə təsəwirən məmə ekegəhan-in suah əh tətətig, məto təkəike mimis. ²⁵ Məto io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpınən kəm in e nimisən. Məto nian in təmətapəh məmə otuwın məplan Sisa əpəh Rom, kən nikik təht məmə ekegəhan-in. ²⁶ Məto esosən nəghatən ətuatip kit ne e nat u məmə ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekiləs muwa məmə otətul aupən e niganəmtim, Kig Akripa, ne itəmat rafin. Iakolkeike məmə ik onakehm mın-tu kən mıtun natimnat mın əh, kən nian kilau okuəplan natimnat rafin mın əh, pəs ekıtun nəteən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷ Ekitun məmə təsətuatipən məmə ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatipən kəm in məmə nat naka təmol tərət.”

Pol təməghat e niğanəmti Kig Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəkitun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol təmİLəs-ipər nelmin mefətutu ilat lan, kən muhalpın rəhalat nəghatən mən məmə, ² “Kig Akripa. NİKik tagien pİK agın roiu məmə ekətul e niğanəmtim, kən mən-iarəp rafin nənən min itəm netəm Isrel koatətu-pa lak. ³ NİKik tagien mətə-inu ik nəkitun wİR nolən min e kastom rəha netəm Isrel e natimnat min itəm ilat koatəghat pİK ron. Kən awi, okol nakətəlig-in mətİg-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafin kotitun natimnat rafin e rəhak nəmegəhən məmə tahro nulan e rəhak natigən, nian ematakəku e nətuounən imak ikin e rəhak nəptən, mətəarus-pa uarisig emuwın Jerusalem. ⁵ Netəm əh kotitun io nuwəh rəkis, kən okəmə nİKilat tagien, kotitun nənən məmə io Farisi kit nian ematakəku rəkis mətəarus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farisi min, ilat koatətəu-pən wİR agın Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, maprəkis-in netəmin rafin. ⁶ Kən roiu u, iatətul ikin-u məmə ik onakakil rəhak nəghatən min mətə-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nəniəkisən itəm Uhgın təmol aupən ilat tİpitimat min. ⁷ Nəniəkisən u kitiah əm itəm netəm tuelef noanol min rəhatimat itəm kəmoatəfak kəm Uhgın lapın ne e nərauiegən məmə okotos. ?Kig Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, mətə tahro netəm Isrel min u koatən-ipən nəghatən min əh lak? ⁸ ? Tahro tiəkis pİK otəmat o nənən nİpahrienən məmə Uhgın titun nolən etəm təminis

təmegəh mīn?

⁹ “Aupən, io mīn eməplan məmə tətuatip məmə ekol natimnat tepət pəs mərəkin suah Iesu, etəm Nasaret. ¹⁰ Nat əh inəh ematol əpəh Jerusalem. Pris asol mīn kəmotegəhan-in io kən ekəmki-pən netəmim tepət rəha Iesu e kalapus. Kən nian kəmakil ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhan məmə in nat təwir agin kit. ¹¹ Nian tepət iatuwin e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matol nalpīnən kəm ilat matol məmə ilat okotən rat Iesu. Nīkik təmətahmə pīk ematətəhau ilat, kən matitəp ilat nian rafin. Kən kotagim kan e taon isəu mīn ikin pīsīn pīsīn mīn, məto ematitəp əh ilat.”

*Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu
(Wək 9:1-19; 22:6-16)*

¹² Kən Pol təməkəike matən məmə, “Nian kit ematuwin əpəh Tamaskes məmə ekol nat əh. Pris asol mīn koategəhan-in io, kən motən əskasik kəm io məmə ekəike mol. ¹³ Kig Akripa, e nilugi nian, ematuwin e suatip, kən məplan nəhag-əhagən kit təmisi-pən e neai muwa masiəgəpīn io ne netəm koatuarisig-in io. Nagəhagən əh, tatuəp taprəkis-in mitgar. ¹⁴ Kən emotiet e nəptən motəto nəwian kit təmisi-pər e neai matəghat kəm io e nəghatən Isrel məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro nakatol tərət pīk kəm io nulan? Nolən əh in tatərəkin atip əm ik. Ik nakatoh rəhak nalpəkauən, kən nakahmen e kau itəm kəmaru e nig kəməgət tasilə lan, məto in tatol wael, kən nig təməha mətaru, kən matol nahməən asol atip əm kəm in.’ ¹⁵ Kən ekətapəh ron məmə, ‘? Məto Iərəməə, ik pah un?’

Kən Iərəməərə tən-ipa kəm io məmә, ‘Io Iesu itəm nakatol tərәt lan. ¹⁶ Mәto әtul. Emitәpun rәkis ik mәмә ik rәhak etәmim. Kән onakән-iarәp kәм netәmim rafin natimnat itәм nәмәplan u-roiu, ne natimnat itәм epanol, ik nәkәplan. ¹⁷ Oekilәs-irәkis ik e nelmi netәм Isrel ne nelmi Iaihluә min itәм io ekahl-ipән ik mәмә onәkuwin mән-iarәp io kәм ilat. ¹⁸ Onәkәike merәh e niganәmtilat mәмә okotәuhlin ilat motiet e napinәpән motuwa e nәhag-әhagән. Kән motiet e nәsanәнән rәha iәrmis motuwa o Uhgin. Kән Uhgin otafәl rәhalat nolән rat min, mәto-inu kәmotән niphrienән e nәghatән itәм iatән. Kән ilat okotuwa imәlat ikin ilat netәм u Uhgin tinәmitәpun rәkis ilat.’ ”

Pol tәmән rәhan wәk

¹⁹ Kән Pol tәmәkәike matән mәмә, “Kig, io iatol natimnat itәм Uhgin tәmән kәм io e nat kit tahmen e napilairән. ²⁰ Io iatән-iarәp rәhan nәghatән emәtuoun әpәh Tamaskes, kән uarisig u ekuwin matән-iarәp әpәh Jerusalem, ne ikin min e nitән Jutia, ne ima netәм ikin min rafin u Iaihluә min. Kән matән-iarәp kәм ilat mәмә okotәkәike kәuhlin ilat e rәhalat nolән rat min motahatәtә e Uhgin, kән motol natimnat itәм tatәgәtun mәмә kәmotәuhlin pahrien ilat. ²¹ Mәto-inu o nat әh, kән netәм Isrel kotilәs io әpәh e Nimә Rәha Uhgin motolkeike mәмә okotohamnu io.

²² Mәto Uhgin tәtasitu lak nian rafin mol iatәtul ikin-u-roiu matән kәм netәм u lәhau, ne netәм koatos nәрәmәрәән, nat naka itәм emәplan, kән matән әm natimnat itәм Moses ne ien min rәha Uhgin kәmoatән mәмә otәpanol mihin.

²³ Kəmotən məmə Kristo əh itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, in otəto nahməən e nıpətın kən panimis. Kən meto inu in otətuoun məmegəh mın e nımısən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm Isrel ne İaihlua mın, məmə nəhag-əhagən u in suatıp itəm Uhgın otosmegəh ilat.”

Pol təmkut məmə Kig Akripa otıtun İesu

²⁴ Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmə, “!Pol ik nınətalməl! !Rəham nıtunən tınəfəməh pık agın, kən roiu əh rəhm-kapə natıtəlau!”

²⁵ Məto Pol tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esalmələn. Nəghatən mın u iatən, kotətuatıp əm, kən ilat nıpahrienən. ²⁶ Io ekıtun nəghat ətuatıpən kəm kig, kən okol esaulısən məto-inu ekıtun məmə in titun rəkis natımmat mın u. Ekıtun məmə in təmos rafın nəghatən mın əh, kən sənəmə in nat kit itəm kəmol anion-pən huə kit təkəku ikın. ²⁷ ? Kig Akripa, təhro? ? Nakotən nıpahrienən e nəghatən itəm ien mın rəha Uhgın kəmotətə? Ekıtun məmə ik nakatən nıpahrienən elat.”

²⁸ Məto kig tən-ipən kəm Pol məmə, “?Nıkim təht məmə e nian əkuəkır əm huə roiu, nəkıtun niuw-pamən io məmə io ekuwa Kristin kit?”

²⁹ Məto Pol təmə, “Nat əpnapın əm məmə in nian əkuəkır o in nian əfəməh, iatəfak-pən kəm Uhgın məmə sənəmə ik pısın əm, məto netəmim rafın itəm kəmotətə rəhak nəghatən roiu, Uhgın otosmegəh ilat, kən məmə otahmen lak, məto sen əm u itəm kəməlis io lan, esolkeikeən məmə okəlis itəmat lan.”

³⁰ Kən Kig tәмәtul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netәmim rafin itәм koatәpәlәh, ³¹ kән motiet, moatән-ipән kәм ilat mін mәмә, “Suah әh tәsolән nat kit tәrat mәмә in otimis ron o muwın e kalapus ron.”

³² Kән Kig Akripa tән-ipән kәм Festas mәмә, “Nәkitun nahl-iarәpән suah әh, mәto in әmun in tolkeike mәмә Sisa otakil rәhan nәghatән.”

27

Mopael mін kәmotit Pol motuwın Rom

¹ Nian kәmotegәhan mәмә oekotuwın Itali, kәmotәlәhәu-pән Pol ne netәм koatol kalapus neen mін e nelmi etәм-iasol kit rәha mopael mін, nәrgin u Julias. In tatәrәmәrә e mopael wanhanrit. In e mopael u katән mәмә, “Mopael Rәha Sisa.” ² Kән nego kit tәmiet әpәh Atramitiam matuwa, kән minatig mәмә otitәlig-pән mін әpәh Esia, kән ekotuwın lan. Kән etәм Masetonia kit tәмәtәu-pa itimat, nәrgin u Aristakas, in etәм Tesalonaeka. ³ Kән lawigin ekotiet-pa Saeton. Kән Julias tәmatol tәwir kәм Pol, kән megәhan in mәмә otuwar muwın mәplan rәhan neen netәmim itәм titun ilat. Kән ilat kәmoatehm wir Pol.

⁴ Kән ekotiet mін ikin әh, kән nimәtag tatilәs itimat, kән motitәlau e nikali nitән әh Saepras itәм nitәhәi tәmәlinu ikin. ⁵ Kән emotaiu ihluә e Silisia ne Pamflia, kән motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶ Ikin әh, etәм tәrәmәrә mopael mін tәmuwın mәplan nego kit itәм tәmiet Aleksantria matuwın Itali. Kән tәmki-pән itimat lan.

⁷ Kən emotiet mīn, mətō e nian tepət nego əh tətaiu mətīg əm. Emotalkut məsīn māmə ekotətōarus taon Nitas, kən emotuwa iuəhkir, mətō tiəkis, mətō-inu ioatiləs pīkən nīmətāg, kən okol esotaiuən motuwīn təhmīn. Kən ekotaiu e nīkalīn pis ikin māmə ekotuwīn Krit. Emotitələu e poen asol əh nərgīn u Salmone. Kən motitələu e nəwtain nəptən əh, ⁸ emotaiu ipar ipar əm, mətō tiəkis əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikin kit katən māmə, Pasis Wīr, iuəhkir o taon əh Lasea.

⁹ Mətō-inu emotərəkīn əm nian wīr tepət təmuwa muwīn, kən nian wīr o nuwīnən e nego tīnol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niamitə, kən itəhəi tərət. Nian asol rəha netəm Isrel u katən māmə, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tīnuwa rəkis minuwīn e məwīg Oktopa. Kən Pol təməghat māmə okoatəto wīr ilat, matən māmə, ¹⁰ “Pīak mīn. Iatəplan māmə okotatīg e nəratən tepət e naliwəkən u rəhatat. Tīmətīg əm māmə itəhəi otərəkīn kako mīn u, ne nego u, kən okəmə naka kitat mīn okotīmīs.” ¹¹ Mətō etəm-iasol rəha mopael mīn tatətəlig-in pīk etəm tatiləs nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən məsətəlig-in pīkən nəghatən rəha Pol. ¹² Kən pasis əh təsəwīr pīkən māmə nego otətul ikin e nian rəha nətəpən mətō-inu nian əh, in nian nītəhəi tatəsəsau pīk lan. Kən ilat tepət kotən māmə təwīr māmə okotiet. Nīkilat təməht māmə okotuwīn əpəh e pasis əh Finiks motəhluaig ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmōl nohlīn kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego tītun nəməhlən ikin e nian rəha nəsəsauən.

Nīmətāg asol təmōh ilat

13 Kən nīmətag wīr kit tīnatisi-pis matelel nat, kən netəm e nego, nīkilat təht mēmə nīmətag əh inəh kotalkeike mēmə okotaiu lan. Kən motəmə pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nītən əh Krit. 14 Məto təsuwəhən, nīmətag asol kit tīnatuwa mīn, nərgin u, Luətuəmlae, tatisi-pən e nəptən apon, 15 mīnatiləs itimat, mīnatoḥ nego. Kən nego tīnəruru naiuən mīləs pīkən nīmətag, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nīmətag tatiləs itimat.

16 Emotuwīn-pa Koata ikin e nīkalīn pis ikin. Ikin əh emotəhluaig ikin məsin, kən motalkut mēmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nahgilat təmīkə o nīləs-ipərən pot. 17 Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kietain tiəkis mēmə otaskəlīm nego. Ilat kəmotəgin məto-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokamnīm pīk, kən nīkilat təht mēmə nego otīləs pīkən nīməkləkīl ikin əh. Kən kəmotiuw-iəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nīmətag tiləs nego matuwīn. 18 Kəmən lawīgin kən nīmətag tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego. 19 Kəmən lawīgin mīn, kəmotəmki-arəp natimnat mīn katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen mīn. 20 Kən nian tepət eməsotəplanən mitgar ne məhau mīn lapīn. Kən nīmətag təmatol əm nulan nīkitimat təht mēmə okol esotəmegəh mīnən.

21 Nian eməsotagwənən o nian tepət məsin, kən Pol tətul aupən-in itimat mən mēmə, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən Krit, kən okol kəsotatīgən e nərətən u kən məsotərəkīnən natimnat tepət. 22 Məto roiu ekən-ipīnə kəm itəmat

məmә əsotəginən. Okol kitat kit ikin-u təsimisən, mətō nego əm otərat. ²³ Nagelo kit rəha Uhgın rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ipa nəghatən u kəm io ehnaipən məmә, ²⁴ ‘Pol. Əsəginən. Onəkəike muwın mətul e niğanəmti Sisa əpəh Rom. Mətō-inu Uhgın təwir, kən nikin tagien məmә otosmegəh netəm u ilat min ik itəm noatasuəh e nego.’ ²⁵ Kən Piak min, əsotəginən. Io etahatətə e Uhgın məmә natımnat min rafin otol əm məmә inu ne nagelo təmən-ipa mihin kəm io. ²⁶ Mətō nımətag otıləs-ıpar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nitəhai təmiləs-ıpar nego

²⁷ Tinos nian ilat rafin fotin, kən lapın lan nımətag tıləs nego muwın əpəh e nitəhai asol Metiterenian. Kən e nalugi nian lapın, netəm koatol wək e nego, nıkilat təht məmә enoatuwa iuəhkır o nəptən kit. ²⁸ Kən kəmotətu-pən nat fiğəm kit əpəh e nıpəgnəmti təulə kəhlman-əhlman teiuiu məmә okotehm-tu məmә lokamnım o lokıpar. Kən kəmotəplan məmә tahmen e negopagən tate-sepın ilat rafin. Kən motaiu məsin min u kotəhlman-əhlman min, mətō tınahmen e negopagən ilat rafin tuente-eit əm. ²⁹ Kən netəm koatol wək e nego kəmotəgin məmә nego otıləs pikən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuwit əpəh uarisig moatəfak məmә otian uəhai əm. ³⁰ Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmә okotuwar kagım, kən motıləs-iəhau pot rəha nego moteiuə məmә okotuwın əpəh e nohlın nego kəmki-arəp min iagke neen. ³¹ Mətō Pol təmən-ıpən kəm etəm tərəmərə e mopael min ne mopael min məmә, “Okəmә

netəm əh kəsotəpələhən u ikin-u e nego, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.” ³² Kən mopael mīn kəmotətətip təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³ Tīnuwa iuəhkīr əm o nianən, kən Pol təmuəh nīkilat məmə okotəkəike kəgwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafin fotin nəmoatəpələh əm moategəs məsotunən nat kit. ³⁴ Kən roiu iatən-īpīnə məmə onəkotəkəike kun nat kit məmə onəkotəsanən. Kitat rafin okotəmegəh. Suah kit otəsətigən e nəratən.” ³⁵ Kən Pol təməmik pīret, kən mətul aupən-in elat məfak-pən rən kəm Uhgın, kən məmkas mun. ³⁶ Kən nīkilat təməwīr mīnoatos nəgwənən mīnoatun. ³⁷ Itimat rafin tu-hanrit-sepīntə-sikis e nego. ³⁸ Nian ilat rafin kəmotəgwən rəkis, kən motəmik pak flaoa mīn kəmki-arəp e nego məmə nego otoigoig.

Nego təmiləs nīməkləkīl

³⁹ Kən nian təmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuwa iuəhkīr o nəptən əkəku kit, məto kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pasis kit u nīməkləkīl kit əh-ikin. Kən nīkilat təht məmə okotiləs-īpar nego əh-ikin. ⁴⁰ Kən kəmotətətip təulə e iagke mīn kapəs ilat kotəmmīn itəhəi. Kən motikis rəkis təulə mīn itəm kəməlis ətain nuwəə asol mīn lan ikin katiləs nego ikin. Kən motiuw-pər niuwən əpəh aupən məmə nīmətag otiləs nego muwar. ⁴¹ Məto ikin əh lokīpar məsīn, kən nohlī nego təmaru nīməkləkīl, nego təməruru nəloalən. Kən nītəhəi tīnatəhap-əhap naunīsīn nego.

⁴² Kən mopael mīn kīnoatən məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəmik ilat məta neen kotəgīm. ⁴³ Məto Julias u tərəməərə elat

tolkeike məmә otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmә okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotitun neaiən məmә okotətəpən paupən əpəh itəhəi, moteai par. ⁴⁴ Kən mən-ipən kəm ilat rafin əh-ikin məmә okotəmik nīmismisi timpa ne nəwtain nego mīn itəm nītəhəi tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsīmisen.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotəsanən əm, kən panotəto uarisig məmә nəptən əh, nərgin u Malta. ² Netəm ikin əh kəmotəwir pik otimat. Kən e nian əh nuhəən təmatəfik, nətəpən tərət. Kən kotahl nigəm asol kit məmә otəhg itimat. ³ Kən Pol təmea-pən o nig neen itəm kəmərgətain məmә otəmki-pən e nigəm. Əmun sineik kit itəm tus itəm katimis, təgin nahgi nigəm miet məkul-pən e nelmi Pol matus. ⁴ Netəm ikin əh kəmotəplan sineik tatəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat mīn məmә, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsīmisen əpəh itəhəi, məto uhgin u nərgin u Nalpinən otəsegəhan-inən məmә otəmegəh.”

⁵ Məto Pol təmorautin-pən sineik əpəh e nigəm məsolən ne məmә sineik təmus otəto nahməən. ⁶ Netəmim nikilat təht məmә nīpəti Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiu, tisi-pər morin mimis. Kəmoatəpələh kətəlkəlik ron roe, məto təsolən

nat kit ne. Kən nīkilat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgīn kit.

⁷ Ikin əh sənəmə isəu o nəptən rəha suah kit, nərgīn u Puplias, itəm tatərəmərə e netəm ikin əh. Təməmīk itimat ekotuwīn iman ikin, kən matol təwīr kəm itimat. Kən ekotatīg iman ikin kos nian kisil. ⁸ Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tinatimis matətəp-ətəp, kən mətaiu e nita. Kən Pol tuwīn ron əpəh iman ikin imə, mələhəu-pən nelmīn lan, məfak lan, əmun nīmīsən rəhan təwīr mīn. ⁹ Nian netəmim kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nītən un itəm koatimis kəmotuwa mīn o Pol. Kən Pol təfak elat kotəwīr. ¹⁰ Netəm ikin əh, kəmos-īpa natimnat tepət kəm itimat. Nian enoatol əpen-əpenə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natimnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətasitu etimat e suatip.

Pol təmuwīn Rom

¹¹ Emotatīg ikin əh motos məwīg kisil, kən emotuwīn e nego kit təmisi-pən Aleksantria matəhluaig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf aupən narmi uhgīn mil əh mil-mil mil, nərgīlau u Kasto ne Polakis. ¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikin kos nian kisil. ¹³ Kən motiet ikin əh motuwa e taon kit mīn, nərgīn u Retiam. Kən lawīgīn, nīmətəg iasi-pis tinatelel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motiləs nat əpəh Puteoli. ¹⁴ Ikin əh emotəplan piatat mīn neen əh-ikin itəm koatəfak. Kən kotəpəh məmə ekotatīg itimat mīn ilat o wik kitīəh. Kən uarisig emotaliwək əm motuwīn əpəh

Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatat min itəm koatəfak əpəh Rom kəmotəto məmə emotuwın, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa katəpələh əpəh Apias təmol nimə makit ikin rəhan. Ikin əh, hotel kisil əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwiwi Uhgın, kən nikin təmagien mər ilis. ¹⁶ Nian emotiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmə Pol otətətig pisin əm e nimə kit, pəs mopaël kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisil, kən Pol tahl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol min rəha Isrel məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmə, “Piak min. Io eməsolən nat tərət kit e netəm imətət ikin, ne kastom rəhatat itəm tipitət min kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotaskəlim io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotətapəh-in nəghatən tepət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimis ron. Kən kotölkeike məmə okotahl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm Isrel ikin əh kəsotölkeikeən. Kən io atip əm ekətapəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niganəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak min.

²⁰ “Məto-inu tol nəhlan, kən ekölkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o Iosmegəh əm u, itəm kitat netəm Isrel koatən məmə otəpanuwa.”

²¹ Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Jutia. Kən kitat mīn neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²² Məto ekotolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətəligən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kīnatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatəmat əpəh ikin mīn rafin.”

²³ Kən ilat kəmos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət mīn netəm Isrel kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apiəpiə əh, matən wir kəm ilat nərəmərən Rəha Uhgīn. Kən matən mīn Lou rəha Moses ne ien mīn rəha Uhgīn, məmə otiuw ilat kotuwa o Iesu. ²⁴ Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nīpahrienən lan. Məto neen kəsotənən nīpahrienən lan. ²⁵ Kən mīnoatərgəhəu mīnoatol məmə okotagim mīn. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit mīn kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmin Rəha Uhgīn təmos-ipən kəm ien rəha Uhgīn u Aesea məmə otən-iarəp kəm tīpītat mīn aupən, in tətuatīp əm. Uhgīn təmən kəm ien məmə, ²⁶ ‘Uwīn mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgīn iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,
məto okol nəsoṭitunən nian kit ne.
Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
məto okol nəsoṭitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol mīn-nulan məto-inu nīkilat tīniəkis rəkis.
Kəmotahṭosig-in matəlgilat ne nīganəmtilat.
Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
okəm-naka kotitun nəplanən e nīganəmtilat ne
motəto e matəlgilat,

o kotitun nitunən e nīkilat,
 kən motəuhlin ilat motahatətə lak,
 kən məmə ekol ilat kotəwīr mīn.’ ”

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wīr məmə
 Uhgīn təmōl suatip u rəhan o nosmegəhən
 netəmim. Tīnuwīn rəkis o Iaihlua mīn. Kən
 netəm mīn əh okotətəlig-in nəghatən əh kən motən
 nīpahrienən lan.”*

³⁰ Kən e nup kəiu apiəpiə, Pol təmatətou əm nimə
 əh mətətig lan. Kən nīkin tətəgien o netəmim rafin
 itəm koatuwa moatehm. ³¹ In təməkəike matən-
 iarəp nərəməərən Rəha Uhgīn, kən matəgətun
 əskasik ilat e namnusən təwīr rəha Iərəməərə Iesu
 Kristo. Kən suah kit tīkə məmə otən-iəhau o nən-
 iarəpən nəghatən əh.

28:27: Aes 6:9,10 * **28:28:** E kopi oas mīn neen rəha
 Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin
 kit mīn əh-ikīn itəm tatilpīn nəghatən u matən məmə, “29 Nian
 Pol təmōl namnun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nətəligən rəhalat
 təman kitīəh kitīəh kən moatərgəhəu.”

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b